

I Matiu

Na Tututi ti Jisu Karisito (Luke 3.23-38)

¹ Api sa na kutina na tutina i Jisu Karisito isa na tutina i Devita isa na tutina i Ebarahami.

² I Ebarahami qi vaporea i Aisake, ko i Aisake qi vaporea i Jekopi, ko i Jekopi qi vaporea i Jiuda beto ira na tasina na tugana marene.

³ I Jiuda qi vaporeniria tai Tama sira Parezi i Zara, i Parezi qi vaporea i Gezironi, ko i Gezironi qi vaporea i Rami.

⁴ I Rami qi vaporea i Aminadabi, i Aminadabi qi vaporea i Nasoni, ko i Nasoni qi vaporea i Salamoni.

⁵ I Salamoni qi vaporenia tai Regabi i Boazi, i Boazi qi vaporenia tai Ruti i Obedi, ko i Obedi qi vaporea i Jese,

⁶ ko i Jese sa qi vaporea i Devita na bangara.

Ko i Devita qi vaporenia tana maqotana i Uria si Solomone.

⁷ I Solomone qi vaporea i Roboama, i Roboama qi vaporea i Abija, ko i Abia qi vaporea i Asa.

⁸ I Asa qi vaporea i Josapati, i Josapati qi vaporea i Jorama, ko i Jorama qi vaporea i Uzia.

⁹ I Uzia qi vaporea i Jotama, i Jotama qi vaporea i Agazi, ko i Agazi qi vaporea i Gezekae.

¹⁰ I Gezekae qi vaporea i Manase, i Manase qi vaporea i Amoni, ko i Amoni qi vaporea i Josia.

¹¹ I Josia qi vaporea i Jekonia beto ira na tasina marene, totonai qai taraputu lao pa Babiloni ira na tinoni Izireli.

¹² Pa liguna qai taraputu lao pa Babiloni ira na tinoni Izireli sa i Jekonia qi vaporea i Salatieli, ko i Salatieli qi vaporea i Zorobabele.

¹³ I Zorobabele qi vaporea i Abiuda, i Abiuda qi vaporea i Eliakimi, ko i Eliakimi qi vaporea i Azoa.

¹⁴ I Azoa qi vaporea i Zadoki, i Zadoki qi vaporea i Akimi, ko i Akimi qi vaporea i Eliuda.

¹⁵ I Eliuda qi vaporea i Elieza, i Elieza qi vaporea i Matani, ko i Matani qi vaporea i Jekopi.

¹⁶ I Jekopi qi vaporea i Josepa na marenena i Mere, ko tai Mere sa podo vei si Jisu isa sa tagigala na Karisito.

¹⁷ Ko na anyedi ira doru popodo sasae tinoni koko ti Ebarahami ko sa lame kamu tai Devita sa ka manogamade popodo, ira sa koko tai Devita ko sa lame kamu totonai qai taraputu lao pa Babiloni ira na tinoni Izireli sa ka manogamade popodo, beto sa koko totonai qai taraputu lao pa Babiloni ko sa lame kamu tana Karisito sa ka manogamade popodo.

*Na Podona i Jisu Karisito
(Luke 2.1-7)*

¹⁸ Ego pira sa vei sa na vavakatona na podona i Jisu Karisito. I Mere, isa na tinana i Jisu, sa perangana tu sa tavaiviva vakole vania i Josepa. Ba totonai qai oqoro mekarai suvere vaikamu ira karu, sa i Mere sa sa tei vaporeni iapana tu na Gagala Tabuna.

¹⁹ I Josepa na marenena api sa kai tinoni tu-visina sisa. Ko sake nyogua vavotuni vavakato

vaivakeana isa si Mere, ko sa roroqua ko bi koroto golomo palenia isa si Mere sau.

²⁰ Ba totonai sa korapa rorove vei inara i Josepa, poni sa api sa votu tana pa putagita sa kai mateana tana Bangara, ko pira saunia, <<Josepa, ao na tuna i Devita! Muke matagutu tekua ao si Mere ko mi maqotamu, ura isa sa pidoko pa iapana isa sa na Gagala Tabuna tu sa veinia.

²¹ Kode mina vapodoa isa sa kai koburu marene, ko muna vakukunia ao nisongona i Jisu* sisa, ura isa kode mina aloria pa dia sela sira na ona tinoni,>> sau sa na mateana.

²² Ego doru sakasava aipira sa qai taroiti ko qai vagore votua sa na paranga perangana tu sa pojai na Bangara tana tinoni kokorotai i Aisea, pira sau,

²³ <<Vainongoro! Kai rereko koregana† mina pore iapana

ko mina vapodoa kai koburu marene,
ko na isongona sa mai vakukunia i Imanuela,>> sau.

Na ginuana na paranga Imanuela sa **Na Tamasa sa suvere tavitigita.**

²⁴ Pa liguna na putagita sa sa dorava si Josepa ko sa roitinia isa sisa vei sa garununia na mateana tana Bangara ko sa sa tekua isa si Mere ko na maqotana.

* **1:21** Na isongo **Jisu** na ginuana sa na inaaloo tai Iahova. Na mateana sa ulenia sa i Jisu sa lame ko mina roiti votunia sa na ginuana na isongona ko mina aloria isa sira na tinoni. † **1:23** Na rereko koregana sa na rereko liosona sa oqoro laoa na marene. Na kokorotai api sa pojai sa i Jisu sa podo tana rereko liosona sa oqoro laoa na marene. **1:23** Aisea 7.14.

²⁵ Ko sake puta tavitia i Josepa si Mere tinganai sa vapodoa tu isa na tuna marene. Ko sa vakukunia i Jisu isa na isongona.

2

Ira na Tinoni Gigigalai Pa Kale Sagere Tapo

¹ Ego totonai sa podo i Jisu pa Betilihema pa Jiudia, isa na totonai sa bangara i Herodi, sa api sira kaki tinoni gigigalai qai taloa koko vei pa kale sagere tapo ko qai bola pa Jerusalema,

² ko qai nanasa, pira qarigu, <<Ai sa na koburu sa podo bangara tadira na Jiu? Qe nanasa ura qe batia pa kale sagere tapo agei sa na seru tana, ko qe kamu ko me vetarasaea isa qeu,>> qarigu sira.

³ Ego totonai sa nongoria i Herodi sa na veveina isa, sa sa takulanga sisa beto ko ira dorudi pa Jerusalema.

⁴ Ko sa kuku vaikamuniria i Herodi sira na kuta iama beto ira na tinoni vaivagigalai tadira na tinoni, ko sa nanasaria, <<Pai mina podo sa na Karisito?>> sauniria.

⁵ Poni sa pira qarigunia, <<Pa Betilihema pa Jiudia, ura api sa sa korotonia na tinoni kokorotai,

⁶ <Ao Betilihema pa ia pa Jiudia.

Ao nake goboromu tadira na gugusu mamata pa Jiudia,

ura tamu mina votu lame vei sa kai mamata isa mina pausuria sira na qua tinoni Izireli,> sau,>> qarigunia.

⁷ Poni sa kuku kaleniria i Herodi sira na tinoni gigigalai, ko sa nyaqo votunia tadira sa na totonai sa bola votu na seru.

⁸ Beto sa sa garunu goreniria pa Betilihema, pira sauniria, <<Mu gore nyaqo votu vatalenia agou sa na veveina na koburu. Ko isa tugu muna batia, sa muna ule vanisiu, ko ara ba mana somana gore vatarasaea tugu vei,>> sauniria.

⁹ Pa liguna qai nongoria na bangara poni sa qai taloa riu sira na tinoni gigigalai aipira. Ko api sa na seru, isa qai batinia pa kale sagere tapo peran-gana, sa sa toniria, ko tinganai sa lao turu vanoso pa narena totona ketakoi sa kole na koburu.

¹⁰ Ko totonai qai batia na seru sa qai qera viv-itigi.

¹¹ Ko qai tome lao pa ruma poni sa qai batia sa na koburu beto i Mere na tinana. Ko qai gona togo sori tutungu ko qai vatarasaea sa na koburu, beto sa qai raua sa na dia baiki vaivana ko qai vania na golo, na parakenisenisi beto na moa sa na koburu.

¹² Beto sa voturia pana putagita sa na ule vabalau ko maike mule sae tai Herodi sauniria, ko qai tutia na goto soana tu ko qai mule riudia pa dia gugusu sira na tinoni gigigalai.

Na Uku Gore Pa Ijipi

¹³ Ego pa liguna qai taloa riudia ira na tinoni gigigalai pira, poni api sa votu tai Josepa pa putagita sa na mateana tana Bangara, ko pira saunia, <<Mu turu, mu tonia sa na koburu beto na tinana ko mu uku riu pa Ijipi, ko mu suvere ketakoi tinganai mana parangigo mule ara. Ura i Herodi sa mi nyaqoa sa na koburu inana ko mi vamatea sau,>> saunia.

¹⁴ Poni sa turu si Josepa, sa tonia sa na koburu beto na tinana na bongina tugu isa, ko sa taloa riuona pa Ijipi.

¹⁵ Ko sa suvere ketakoi sisa ko tinganai sa mate tu i Herodi. Ko sa gore votu sa na paranga sa pojai na Bangara tana tinoni kokorotai, pira sau, <<Pa Ijipi qa kuku votunia ara sa na tuqu marene,>> sau.

Na Vamatedi Ira Na Koburu Ikikete Pa Betilihema

¹⁶ Ego totonai sa gigilai i Herodi sa ira na tinoni gigigalai sa qai vagonai gu sisa, sa sa tagigiri vivikerenia. Ko sa vaigarunu ko mai vai vamate paleria sira doru koburu marene pa Betilihema beto pa gugugusu vailivutaina, ira koburu karu aorodi ko mi gore tadira na melalu sau. Na anyena na aorodi ira na koburu sa sa padania isa podalai tugu na totoaso sa nyaqo votunia isa tadira na tinoni gigigalai.

¹⁷ Ko sa gore votu sa na paranga sa lame vei tai Jeremae na tinoni kokorotai, pira sau,

¹⁸ <<Kai ovofole sa tanongoro pa Rama,
na lukana uui beto na kekebo.

I Resolo sa lukanaria na tuna,
ko sa daiona tavamanoto
ura qai manyao sira,>> sau.

Na Gabala Mule Koko Pa Ijipi

¹⁹ Ego ko pa liguna sa mate i Herodi, sa api na mateana tana Bangara sa votu pa putagita tai Josepa pa Ijipi,

²⁰ pira sau, <<Mu turu, mu tonia sa na koburu beto na tinana ko mu mule pa peso pa Izireli, ura qai tei mate tu sira qai nyaqoa na toa tana koburu,>> sau sisa.

²¹ Poni sa turu si Josepa, sa tonia sa na koburu beto na tinana ko sa mule pa peso Izireli.

²² Ba tonai sa nongoronia i Josepa sa i Akiliasi sa sa beia si Herodi na tamana ko sa bangara pa Jiudia qarigu, sa sa matagutu mule suvere ketakoi sisa. Ko tonai sa votu pa putagita sa na ule vabalau poni sa taloa riu vei pa pikata gugugusu pa Qalili tu.

²³ Ko sa sae suvere pa gusu na isongona pa Nazareti. Ko sa gore votu sa na paranga sa gore vei tadira na tinoni kokorotai, pira qarigu, <<Mina tagigala na tinoni Nazareti sisa,>> qarigu.

3

Na Taraena i Jone Paputaiso

(Maka 1.1-8; Luke 3.1-18; Jone 1.19-28)

¹ Ego ko pana rane ira sa sa votu lame si Jone Paputaiso, ko sa podalai tarae pa qega pa Jiudia,

² pira sau, <<Mu gabala agou! Ura mi toga sau sa na binangara pa noka,>> sau sisa.

³ I Jone tugu alepi sa sa korotonia i Aisea na tinoni kokorotai, tonai pira sau,

<<Kai obovele sa vevela pa qega,

pira sau:

<Vatanai na soana tana Bangara!

Vaemeseria na soana mina reregeria isa,>

sau,>> sau si Aisea.

⁴ Ego ko i Jone na ona poko sa na vurungudi gu na kameli, na ona doko sa na kopo vulitini manugu mamade nenedi gu, beto na ona tetekuna sa na kupo beto na muji pirudi gu.

⁵ Ko qai vovotu lao tana sira pa Jerusalema, ira doru pa Jiudia beto ko ira doru pa vailivutaina pa pie Jodani.

⁶ Ko qai vavaja votuniria na dia sela beto i Jone sa paputaisoria pa pie Jodani.

⁷ Ba totonai sa batiria i Jone sa na motadi ira na Parese na Sadusisi sa qai lame ko mi paputaisoria isa qarigu, poni sa pira sauniria isa sira, <<Boko tuni dole ikikeremiu! I sei sa pojanigou sa kode muna boka ukunia agou sa na vinakilasa sa korapa jojoro lame?

⁸ Mu roiti votuniria sira na vua qai ulenia na toa gabalana.

⁹ Kita mu rove sianania sa na tamamei agei si Ebarahami kita mugu. Ma pojanigou gu ara sa na Tamasa sa boka gu pelukuniria na tuna i Ebarahami sira na patu pira!

¹⁰ Na rio sa sa tei tana koleona tu pa bageredi na gou. Ko doru gou qaike vuania na vua jongana sa mai taduka vagore ko mai tagona lao pale pa iku.

¹¹ Ara sa qa paputaisonigou na kolo ko na vagigilana na toa gabalana, ba isa tu sa tuti ligu lamesiu ara sa sa poreveveina jolanisiu ara, ko ara ba nake padaqu mana pogoso vania na sadolo sisa. Isa tu sa mina paputaisonigou na Gagala Tabuna beto na iku.

¹² Na sevolo vavaipikatai sa sa tei arunia tu pa limana ko mi pikata paleniria sau sira na kopo ikika pa ia iru vaipipikatainiria ira na kiko, ko mi

boko vaikamuniria pa ia vavakoleni kiko sira na kiko jongadi beto mi vurungu paleniria pa iku ilili kare sira na nyanyaodi na kiko sau,>> sau si Jone.

I Jisu Sa Tapaputaiso

(Maka 1.9-11; Luke 3.21-22)

¹³ Ego sa kamu koko pa Qalili si Jisu ko sa gore pa pie Jodani ko mi tapaputaiso tai Jone sau.

¹⁴ Ba i Jone sa podeke vanosoa sisa, pira saunia, <<Ara tu sa na selaqu ko muna paputaisosiu ao, ba ai sa vei sa ao tu qu lame taqu?>> sau.

¹⁵ Ba sa oe laoa i Jisu sisa, <<Loai ko mi vei kopira, ura pa soana vei api tana vagore votua gita sa doru tuvisi,>> sau sisa. Poni sa vasotoa i Jone sisa.

¹⁶ Ko isa tugu sa tapaputaiso ko sa iolo loai na pie si Jisu, poni sa api sa tarevanga vania isa sa na oka, ko sa batia isa sa na Gagalana Tamasa sa igoro gore lagere vei kai kuru ko sa lagere togai sisa.

¹⁷ Beto api sa kai ovovele sa koko lagere vei pa noka, pira sau, <<Api sa na Tuqu qa roroqua ara; isa qa qera vivitiginia ara,>> sau.

4

Na Totokena i Jisu

(Maka 1.12-13; Luke 4.1-13)

¹ Ego pa liguna isa sa toni saenia pa qega na Gagala Tabuna si Jisu ko mi totokea na bangaradi na tomate sau.

² Ko sa tatabu gagani ka madengavuluputa rana beto madengavuluputa bongina sisa, ko sa burana.

³ Ko totonai sa kamu sa na bangara totoke, ko pira saunia sisa, <<Vei muna na Tuna na Tamasa

sao, sa mu parangaria na patu pira ko mai peluku bereti,>> sau sisa.

⁴ Ba sa oea i Jisu sisa, pira sau, <<Sa paranga sa na Kukuti Tabuna,
<Nake bereti gu mekana
sa toania sa na tinoni,
goto doru paranga tu
sa ovelainiria na Tamasa!> sau,>>
sau si Jisu.

⁵ Ego beto sa toni laonia na bangaradi na tomate pa gusu tabuna pa Jerusalema si Jisu, ko sa vaturua pa are babanana na kakabarena zelepade, beto pira saunia,

⁶ <<Vei muna na Tuna na Tamasa sao, sa mu soqolo gore! Ura pira sau sa na Kukuti Tabuna,
<Isa mina garununigo
ira na ona mateana sao,
ko mai kalonigo na limadi,
ko na nenemu minake tupania pa patu,>
sau,>>
sau na bangaradi na tomate.

⁷ Poni sa oea i Jisu sa na bangaradi na tomate, pira saunia, <<Pira mutu sau sa na Kukuti Tabuna,
<Muke podekia na Bangara na mua Tamasa!>
sau,>> sau si Jisu.

⁸ Poni sa toni saenia mule na bangaradi na tomate pa kai kubo ululuna si Jisu, ko sa vabatinia doru binangara pa kasia gusu beto na dia neqi lalavatadi.

⁹ Beto pira saunia si Jisu, <<Dorudi aipira sa ao mana vanigo, vei muna vukele gore ko muna vatarasaesiu ara,>> sau.

¹⁰ Poni sa oea i Jisu sisa, <<Mu riu vasou, Setani!
Ura pira tu sau sa na Kukuti Tabuna,
<Na Bangara na mua Tamasa gu
mu vatarasaea,
beto isa gu mekana
mu nabulunia!> sau,>>
sau si Jisu.

¹¹ Poni sa sa taloa riu sa na bangaradi na tomate,
ko api sira na mateana qai kamu ko qai tokania i
Jisu.

*I Jisu Sa Podalainia Na Ona Roiti Pa Qalili
(Maka 1.14-15; Luke 4.14-15)*

¹² Ego totonai sa nongoronia sa i Jone sa qai tei
vatomea tu pa ruma vaipiu qarigu, poni sa sa taloa
riu veiona pa Qalili si Jisu.

¹³ Ko sa iolo loai sa pa Nazareti ko sa gore suvere
vei pa Kepaniami pa keketai ovuku pa Qalili, pa
pikata ia pa Zabuloni beto pa Naputalai.

¹⁴ Ko sa gore votu sa na paranga sa pojai i Aisea
na tinoni kokorotai, pira sau,

¹⁵ <<Na peso Zabuloni beto na peso Naputalai,
na soana vei pa ovuku,

pa karovona pa Jodani,
pa Qalili tadira na tinoni karovodi.

¹⁶ Ira na tinoni qai suvere pa rodomo
qai batia kai kabere lavatana.

Ira qai suveria na ia
sa angovia na ongongu mate
sa goreria na kabere,>>
sau i Aisea.

¹⁷ Podalai na totoiso isa sa podalai tarae si Jisu, pira sau, <<Mu gabala agou! Ura mi togagita gu sau sa na binangara pa noka!>> sau sisa.

*I Jisu Sa Kukuria Ira Ka Made Tinoni Abu
(Maka 1.16-20; Luke 5.1-11)*

¹⁸ Tonai sa korapa popoanaona pa ovuku Qalili si Jisu, poni sa batiria sira kao tamatasi ira Saimone isa sa tavaisongo i Pita beto i Aduru na tasina. Qai korapa vaqaradia pa ovuku, ura na tinoni abu sira karu.

¹⁹ Ko pira sauniria i Jisu sira karu, <<Mei, lame! Tutisiu, ko ma roitinigou na tinoni abu tinoni,>> sauniria.

²⁰ Na totoiso tugu isa qai loa paleniria ketakoi ira karu sa na dia vaqara, ko qai lao tutiadia si Jisu.

²¹ Ego ko sa jola lao poni sa sa batiria gu mule i Jisu sira karu goto tamatasi, ira Jekopi beto i Jone, karu tuna marene i Zebeti. Qai korapa tugu koi tavitia pa koaka sa na tamadi i Zebeti, ko qai korapa oke tuvakaria na dia vaqara, poni sa sa kukuria i Jisu sira kao tamatasi ira.

²² Na totoiso tugu isa sa qai loa paleniria ira karu sa na dia koaka beto na tamadi, ko qai lao tutiadia si Jisu.

*I Jisu Sa Vaivagigalai, Sa Tarae, Beto Sa Vaisalana
(Luke 6.17-19)*

²³ Ego ko sa lekogoria i Jisu sa doru ia pa Qalili, ko sa kole vavaivagigalai pa dia ruma vavaikamudi, sa taraenia na nongoro jongana na binangara tana Tamasa beto sa salana paleria isa sira doru mo beto na vagauru qai koleria na tinoni.

²⁴ Ko na nongorona i Jisu sa sa lekogia na doru ia pa Siria. Ko qai toni kamuniria tana sira doru sa koleria na okokoto mo vagauru, ira qai gosoria na vitigi lalavata, ira sa tomeria na tomate ikikeredi, ira qai kikirenge, beto ira sa mate kale kokobu tinidi. Ko sa salana betoria i Jisu sira doru.

²⁵ Ko qai tutia i Jisu sa ira na minete lavata koko veidi pa Qalili, pa Manogagusu, pa Jerusalema, pa Jiudia, beto pa kai karovona Jodani.

5

Na Qeqera Sosotona (Luke 6.20-23)

¹ Totonai sa batiria i Jisu sira na minete tinoni, poni sa sa kesa sae pa kukubona. Ko totonai sa togo isa poni sa qai lame vavaikamu tana sira na ona sepele.

² Poni sa sa podalai vagigalairia isa sira, pira sau:

³ <<Qai tamana sira qai golaba pa gagala,
ura tadiria sa na binangara pa noka.

⁴ Qai tamana sira qai takulanga,
ura mai tavamanoto sira.

⁵ Qai tamana sira qaike tuara,
ura ira mai teku isongia na kasia abana.

⁶ Qai tamana sira qai burana kidepenia na tuvisi,
ura ira mai pote vatale.

⁷ Qai tamana sira qai vairoqu vaitokai,
ura ira mai taiania na vairoqu vaitokai.

⁸ Qai tamana sira sa lioso na bulodi,
ura ira mai batia na Tamasa.

⁹ Qai tamana sira na tinoni vavaivabule,
ura ira mai tapoja na tuna na Tamasa.

¹⁰ Qai tamana sira qai takomitinia na tuvisi,
ura tadira sa na binangara pa noka.

¹¹ Qu tamana sagou tonai qai poja vivikeregou,
qai komitigou beto qai jutu seseke tarinigou doru
kai ikerena pana laequ ara.

¹² Mu qera ko mu qera vivitigi tu, ura na miu
pinia pa noka sa lavata jola. Ura ira na tinoni
kokorotai pa moa ba qai komiti veiniria tugu
inara,>> sau si Jisu.

*Agou Na Solo Beto Na Kabere
(Maka 9.50; Luke 14.34-35)*

¹³ <<Agou sa na solona na kasia abana. Ba
totonai mina maragutu na lilingina sa na solo,
poni sa ai mule mina vei beto mina boka lilingi
solo ligu sisa? Totonai sa sa kepore veveina sisa,
goto na padana sa mina tagona votu pale gu pa
peguru, ko mai tete anyanyunia gu na tinoni.

¹⁴ Agou sa na kabere na kasia gusu. Na gusu
sa toqo pa batuna na kubo sa sake boka pae.

¹⁵ Kepore sa kai tinoni sa vatoaia na juke beto sa
vatoqo pale pa kauru kadakita. Goto sa vatoqoa
tu pa totoqona juke isa sa na juke, ko sa tolanga
vaniria sira doru pa leo ruma.

¹⁶ Ko agou ba mi tolanga vatale tu sa na miu
kabere ko ira na tinoni mai batiria na miu roiti
jongadi, ko mai vatarasaea sa na Tamamiu pa
noka,>> sau si Jisu.

Na Vaivagigalaina Na Vavanau ti Mosese

¹⁷ <<Kita mu roroqua agou sa ara qa lame ko
ma jegaria sa na Vavanau tai Mosese babi na
vaivagigalai tadira na tinoni kokorotai qau kita

mugu. Ara qake lame ko ma jejegara goto ma vavaokoto tu qau.

¹⁸ Ura ma pojanigou sosoto ara sagou: tinganai mina maragutu sa na oka beto na peso, sa bi mija tu mina mumuri pa Vavanau sa kai leta ikete babi gasi ikete, tinganai mai gore votu beto mai tu sira doru sakasava.

¹⁹ Ko sa vei sa na tinoni sa vakeporea kame ira na kobu garunu ikete aipira beto sa vagigalainiria ira na goto tinoni ko mai veiniria tugu isa, sa mina tapoja na tinoni kepore veveina pa binangara pa noka sa na tinoni isa. Goto na tinoni sa vataberia beto sa vaivagigalainiria, sa mina tapoja na tinoni poreveveina pa binangara pa noka sisa.

²⁰ Ma pojanigou ara sagou: vei na miu tuvise minake pugele nyonyoa jolania na tuvise tadira qai vaivagigalainia na Vavanau beto na Parese, poni sa munake isongo boka tomea agou sa na binangara pa noka,>> sau si Jisu.

Na Vaivagigalaina Na Kokora

²¹ <<Qu tei nongoroniamiu tugu agou sa isa pira sau perangana tadira pa moa, <Munake varivai, beto ko isa sa varivai sa kode mina gosoria na vaituti,> sau.

²² Ba ara ma pojanigou sagou: na tinoni sa kokorania na tasina sa mina gosoria na vaituti. Isa pira biunia na tasina, <Ao na batu kokove,> biunia, sa mina lao pa koti tadira na tinoni Jiu. Isa

pira biu, <Ao na duduvili,> biu, sa mina lao pa iku pa heli.*

²³ Ko sa vei sa vei bu korapa vaivanania pa ia vavakukuvuna ao sa na mua vaivana poni sa ketakoi tu sa bu roroqu kamua ao sa kai sela qu roitinia ao tana tasimu,

²⁴ poni sa mu loa vakolea ketakoi pa moena na ia vavakukuvuna sa na mua vaivana ko mu mule riu bulea mai sa na tasimu beto sa mu lao vaivanania sa na mua vaivana.

²⁵ Mu sisiqarai bulea na mua kana totonai qu korapa lalaomiu pa soana, kita na mua kana mi valaogo tana tinoni vaituti, ko na tinoni vaituti mi valaogo tana na nabulu kopu, ko isa mi gona tomenigo pa ruma vaipiu.

²⁶ Ma poja sosotonigo ara sao: kode munake isongo votu taloa ketakoi sao tinganai muna lipu vaokotia na poata bebetona,>> sau si Jisu.

Na Vaivagigalaina Na Babarata

²⁷ <<Qu tei nongoroniamiu tu agou sa isa pira sau perangana, <Munake babarata,> sau.

²⁸ Ba ara ma pojanigou sagou: na tinoni sa dodoro nyoroguania gu sa kai rereko iviva, sa sa tei baratia tugu pa bulona isa sisa.

²⁹ Ko vei na mata kale matuamu ao sa bi vavuke-ligo, sa mu ujolai ko mu gona palenia. Ura vei kai

* **5:22** Na paranga sa tapeluku **Heli** lani beto vei tugu pa pikata 29, 30, sa pa paranga Qiriki pa Qehena. Pa Qehena sa na isongona na lolomo pa peguruna pa Jerusalema, ketakoi qai gogona pale nyanyao na ikika beto qai vatoni iku na rane na bongi ko na iku sa toa laona gu doru toto. Pa Vinaego Koregana sa pa heli na ia qai lao ira qai gosoria na vinakilasa tana Tamasa. **5:27** Votu 20.14; Vavanau 5.18.

kobu tinimu ao sa bi takobu pale sa isa sa jongana jolania na tini dorumu ao bi tagona lao pa heli.

³⁰ Beto vei na lima kale matuamu ao sa bi vavukeligo ao, sa mu kobua ko mu gona palenia. Ura vei kai kobu tinimu ao sa bi takobu pale sa isa sa jongana jolania na tini dorumu ao bi tagona lao pa heli,>> sau si Jisu.

*Na Vaivagigalaina Na Vailoa Tamabaragoso
(Matiu 19.9; Maka 10.11-12; Luke 16.18)*

³¹ <<Ego pira sau sa perangana, <Isa mi loa pale na maqotana sau sa mi vania na pepa vailoa sa na maqotana,> sau.

³² Ba ara ma pojanigou: na tinoni sake vaiputa taviti goboro na maqotana ba sa loa pale goboro, sa sa vababaratia sa na rereko api beto na marene sa nagoa na rereko sa taloa pale api ba sa babarata tugu,>> sau si Jisu.

Na Vaivagigalaina Na Maulu

³³ <<Qu tei nongoroniamiu mutugu agou sa isa pira sau perangana, <Munake tetea na mua maulu, goto muna vagore votua sisa qu maulu laonia tana Bangara,> sau.

³⁴ Ba ara ma pojanigou: muke isongo maulu totonai mu roitinia kai taringunguti. Muke maulu lao pa noka, ura isa sa na ona totoqona bangara na Tamasa.

³⁵ Muke maulu lao pa peso, ura isa sa na ona tetetena na nenena isa. Muke maulu lao pa Jerusalema, ura aza na gugusu tana Bangara lavata.

³⁶ Beto muke mau lu lao pa batumu, ura kai lage vurungumu gu ba quke boka vakekai babi vakukudea.

³⁷ Goto na miu paranga sa mi E gu tonai mi E beto mi Dai gu tonai mi Dai. Goto vei kaki paranga mule muna jokeleniria, poni sa ira na koko veidi gu tana kutana nikerena sira,>> sau si Jisu.

Na Vaigilaina Na Raja Vaibei

(Luke 6.29-30)

³⁸ <<Qu tei nongoroniamiu tugu agou sa isa pira sau perangana, <Isa sa vapalekai na matamu sa mu vapalekai na matana, beto isa sa valovea na mua patu sa mu valovea na ona patu,> sau.

³⁹ Ba ara ma pojanigou: muke raja beini ikerena sa na ikerena. Goto bi poaria kai tinoni na papara kale matuamu, sa mu balinga lao vania mule keta pa kale merimu ao.

⁴⁰ Vei bi nyorogua toni lao rajanigo pa vaituti sa kai tinoni ko mi teku variunigo na mua soti biu, sa mu vamalumu vania tugu vei na mua koti ao.

⁴¹ Vei kai tinoni bi jujukigo ko mu pogoso vania kai maelo biunigo, sa mu tuti pogoso vania karu maelo tu ao.

⁴² Na tinoni sa tepago sa mu vania, beto na tinoni sa nyorogua tekua gu mai tamu biu sa muke uku peleni tu,>> sau si Jisu.

Roroquria Na Mua Kana

(Luke 6.27-28, 32-36)

⁴³ <<Qu tei nongoroniamiu tu agou sa isa pira sau perangana: <Muna roroqua na tavitimu, beto munake tavaraguania na mua kana,> sau.

⁴⁴ Ba ara ma pojanigou sagou: mu roroquria ira na miu kana beto mu vavara tokaniria ira qai komitigou,

⁴⁵ ko mu tuna na Tamamiu pa noka sagou ura isa na ona tapo sa vaalanganiria ira na tinoni ik-eredi beto na tuvisidi beto na okoro sa vagoreniria ira na tinoni jongadi beto ira na seladi.

⁴⁶ Ura vei ira gu qai roroqugou sa muna roroquria agou, poni na pinia sa muna tekua? Ira gu na tinoni teteku takisi ba qai bokadia roitinia sisa.

⁴⁷ Beto vei muna gosoro qeqeraniria ira na miu baere gu sagou, poni sa qu oqoro roitinia kai sa bi goto sagou. Ira gu na tinoni rodomo ba qai bokadia roitinia sisa.

⁴⁸ Ko agou sa mi maladoruru na miu vairoqu vei tugu na Tamamiu pa noka ba sa maladoruru na ona vairoqu,>> sau si Jisu.

6

Na Roiti Tuvisidi

¹ <<Mu kopunia na miu roiti tuvisina ko muke roitinia pa moedi ira na tinoni ko mu vado-goroniria gu ira. Vei muna vei isa sagou, poni sa mina kepore kai pinia muna tekua tana Tamamiu pa noka sagou,>> sau si Jisu.

Na Tokania Na Tinoni Vaivasevina

² <<Ego tonai muna roitinia ao sa kai vaiia toka-nia na tinoni vaivasevina sa muke kukuvilinia pa moemu. Isa qai roroiti vei pa leo ruma vavaika-muna beto pa soana lavata sira na tinoni vav-abatadi, ko mai vatarasaeria na tinoni qarigu. Ma poja sosotonigou ara sagou: ira sa qai tei tekua tu na dia pinia.

³ Goto ao tonai mu roitinia sa kai vaiia tokania na tinoni vaivasevina poni sa muke vagigilania na lima kale merimu sa isa sa roitinia na lima kale matuamu,

⁴ ko na mua vaiia tokania na tinoni vaivasevina sa mi taroiti pa paena. Ko na Tamamu sa batia isa qu roitinia pa paena sa mina vanigo na pinia,>> sau si Jisu.

*Na Veveina Na Vavara
(Luke 11.2-4)*

⁵ <<Ego tonai muna vavara sagou, sa muke vei ira na tinoni vavabatadi! Ura ira sa qai nyonyogua turu vavara pa leo ruma vavaikamuna beto pa vavaikae soana ko mai batiria na tinoni qarigu. Ma poja sosotonigou ara sagou: ira sa qai tei tekua tu na dia pinia.

⁶ Goto ao tonai mu vavara, sa mu tome lao pa mua lose, mu pateia na mua atakamana, beto sa mu vavara lao tana Tamamu sa suvere pa paena. Ko na Tamamu isa sa batia na roiti qu roitinia pa paena sa mina vanigo na pinia.

⁷ Ko tonai mu vavara agou sa muke mijimo-janiria kubo paranga qai vevei ira na tinoni rodomo, ura qai roroqua sa sa soku vatale na dia paranga ko kode mina nongororia na Tamasa qarigu.

⁸ Muke doro tutiria sira, ura na Tamamiu sa totonai tu qu ogoro tepai sa sa tei gigilariaona tu isa sira qu qasaniria.

⁹ Ko agou sa pira mu vavara vei:
<Tamamei, ao pa noka,
mi tapangaga na isongomu.

¹⁰ Mu valamea na mua binangara.

Mu vagore votua na mua nyorogua,
isa sa vevei pa noka sa mu veinia pa peso.

¹¹ Mu vanigei na tetekuna mene toania pa ngeni.

¹² Mu taleosonigei ira na mei sela,
vevei agei qe taleosoniria sira qai roiti lame
sela tamigei.

¹³ Muke toni laonigei pa totoke,
goto mu vasaregei tana kutana nikerena,> mugu.

¹⁴ Ura vei muna taleosoniria agou sira na sela
qai roiti lameniria ira na tinoni tamugou, poni sa
na Tamamiu pa noka ba mina taleosonigou tugu
sagou.

¹⁵ Goto vei munake taleosoniria agou sira na
tinoni, poni sa na Tamamiu ba minake tale-
osonigou tugu na miu sela sagou,>> sau si Jisu.

Na Tatabu Gagani

¹⁶ <<Ego tonai muna tatabu gagani sagou, sa
muke vadoro takulanga veinigou ira na tinoni
vavabatadi. Ira sa qai vadoro bati karea na
isumatadi ko ira na tinoni mai batiria qai korapa
tatabu gagani sira mariguniria qarigu. Ara ma
poja sosotonigou sagou: ira sa qai tei tekua tu na
dia pinia.

¹⁷ Goto ao sa tonai qu tatabu gagani, sa mu
lumu vatalea na batumu beto mu subi vatalea na
isumatamu.

¹⁸ Ko ira na tinoni maike doro gigilai sa ao qu
korapa tatabu gagani, goto na Tamamu gu pa
paena sa mi gigilai. Ko na Tamamu isa sa batiria
na mua roiti qu roitiniria pa paena sa mina vanigo
na pinia>>, sau si Jisu.

*Ira Na Isisongo Pa Noka**(Luke 12.33-34)*

¹⁹ <<Muke boko vavaikamumiu isisongo pa peso ketakoi sa boka gani piararia na tamo beto na obu, beto ketakoi qai boka pipiara tome ikoria ira na tinoni ikikodi.

²⁰ Goto mu boko vavaikamumiu isisongo pa noka tu ketakoi qaike boka gani piararia na tamo beto na obu, beto ketakoi qaike boka pipiara tome ikoria ira na tinoni ikikodi.

²¹ Ura ketakoi sa kole na mua isisongo sa ketakoi tugu sa kole sa na bulomu,>> sau si Jisu.

*Na Jukena na Tini**(Luke 11.34-36)*

²² <<Na jukena na tini sa na mata. Ko vei mina jongana sa na matamu, poni sa na tinimu doruna kode mina tolangania na kabere.

²³ Goto vei mina ikere sa na matamu, sa na tinimu doruna kode mina rodomo. Ko vei na kabere sa kole tamu sa na rodomo gu, poni sa kode mina rodomo kukuni sisa,>> sau si Jisu.

*Na Tamasa Beto Na Isisongo**(Luke 12.22-34)*

²⁴ <<Kepore sa kai tinoni mina mekarai nabuluniria karu bangara. Kame sa minake tavaraguani goto kame sa mina roroqua, babi kame kode mina valavatia goto kame sa mina vakepore veveinai. Ko munake boka mekarai nabuluniria agou sa na Tamasa beto na isisongo.

²⁵ Ko sa vei sa ma pojanigou: muke takulangania na miu toa, na sa muna gania, na sa muna bukua, babi na sa muna pokonia na tinimiu. Na

toa tu sa sa poreveveina jolania na gagani, beto na tini tu sa sa poreveveina jolania na poko.

²⁶ Mu dororia tu agou sira na manugu pa vavagalo eqa: ira sa qaike umuma, qaike ababu, beto qaike aqaqono vaikamu pa ruma, ba na Tamamiu pa noka sa vatetekuria gu sira. Ba agou tu sa qu poreveveina jolaniria na manugu.

²⁷ I sei agou sa tonai sa kole takulanga poni sa tei boka vakakasia mai tu iapeki sa na ona toa? Bi mija tugu!

²⁸ Ko ai sa vei qu takulangania tu agou sa na veveina na poko? Mu dororia tu agou sira na avoro beto ai qai vei qai toa ko. Ira sa qaike pavu talea na roiti beto qaike pipitidia poko.

²⁹ Ba ma pojanigou ara sagou: doru poko babata jongadi tai Solomone qaike kamua na babata jongana kame avoro api.

³⁰ Ko na avoro gu sa toa pa ngeni beto vuka sa mateona ko sa tagona lao pale pa iku vavavatu-nuna ba na Tamasa sa vapopoko vababata jongai tu. Ba agou tu sa qu poreveveina jolaniria na avoro. Sa beko ikete na miu rarange!

³¹ Ko muke takulangania sa: <Na sa tana gania? > babi <Na sa tana bukua?> babi <Na sa tana popokonia?> mukeu.

³² Ura doru sakasava vevei aipira sa ira gu na tinoni rodomo qai kole nyaqo totoniria. Goto agou sa na Tamamiu pa noka sa tei gigilariaona tu sa qai poreveveina muna toaniria agou sa doru sakasa aipira.

³³ Goto mu nyaqo momoea sa na binangara tana Tamasa beto na ona tuvisi, beto isa mina tamo vanigou sira doru sakasava vevei pira.

³⁴ Ko muke takulangania sa vuka, ura vuka sa mina takulangania mekana. Ira doru rane qai okoto pogosoria mekadi sa na dia tapata,>> sau si Jisu.

7

Muke Pituria Na Goto Tinoni (Luke 6.37-38, 41-42)

¹ <<Agou muke pitua na goto tinoni, ko agou ba muke tapitu mekamiu.

² Ura isa tugu na soana qu pitunia na goto tinoni sa isa tugu na soana muna tapitunia sagou. Beto isa tugu na pada qu padaniria ira na goto tinoni, sa isa tugu sa muna tapadania sagou.

³ Ai sa vei ko qu juno dogoria tu ao sa na opopu pa matana na tasimu, ba na lomoto kokobu pa matamu sa quke pavu galania?

⁴ Ai sa vei ko pira tu qugunia ao sa na tasimu, <Mei ko ma kasi pale na opopu pa matamu,> qugu? Ba dotu! Na lomoto kokobu pa matamu!

⁵ Ao na tinoni sesekemu na vavabatamu sao! Momoe sa mu kasi palea mai tu na lomoto kokobu pa matamu, beto sa kode muna babata vatale sao ko muna boka kasi pale ao sa na opopu pa matana na tasimu.

⁶ Muke gona vaniria na sakasava madidi sira na sie,* ura kode mai gabala mule garatagou gu. Beto ko muke gona vaniria na miu patu poreveveidi

* **7:6** Na sie beto na borogo sa na veveidi ira na tinoni qaike tavaraguania na paranga tana Tamasa. Ira na tinoni veveidi sa kode mai vavaledenia gu sa na paranga tana Tamasa tonai mai nongoria.

sira na borogo, ura kode mai tete anyanyuniria gu pa peso,>> sau si Jisu.

*Mu Tapa, Mu Nyaqo beto Mu Kikia
(Luke 11.9-13)*

⁷ <<Agou mu tapa ko mu tekua, mu nyaqo ko mu batia, mu kikia ko mi tarevanga vanigou.

⁸ Ura na tinoni sa tapa sa sa tekua, na tinoni sa nyaqo sa sa batia, beto na tinoni sa kikia sa sa tarevanga vania.

⁹ I sei na tinoni agou, sa totonai sa tepagana meme na tuna, poni na patu doa tu sa vania?

¹⁰ Ba bi tepagana igana sisa, poni na dole tu sa vania?

¹¹ Ko vei agou na tinoni ikikeremiu gu ba qu bokamiu ianiria na sakasava jongadi sira na tumiu, poni sa na Tamamiu pa noka sa sa jonganga jolanigou agou ko isa mina ianiria na sakasava jongana joladi sira qai tepania isa!

¹² Ko doruna qu nyoroguania ko mai roiti lame-nia tamugou ira na tinoni, sa ira tugu sa mu roiti laoniria agou tadira na tinoni. Ura api gu sa na Vavanau ti Mosese beto na vaivagigalai tadira na tinoni kokorotai,>> sau si Jisu.

*Mu Tomea na Atakamana Ngijupuna
(Luke 13.24)*

¹³ <<Mu tome laoa na atakamana ngijupuna agou, ura na atakamana totomena lao vei pa vinakilasa sa sa revata beto na soana laona sa sa kakabere ko ira na soku tinoni qai tome laoa.

¹⁴ Goto na atakamana totomena lao pa toa sa sa ngijupu beto na soana laona sa sa karajutu, ko ira ka vivisa gu qai batia sisa,>> sau si Jisu.

*Na Gou beto Na Vuana**(Luke 6.43-44)*

¹⁵ <<Mu balauniria ira na tinoni kokorotai sesekedi. Qai lame tamugou popoko vei na sipi siranadi, ba na gagale vulupu pirudi sira.

¹⁶ Pa vuadi kode muna doro giganiria sira. Ai vei na tinoni qai lokete vungu qurepi pa gasoro lilivo eoro? Babi qai lokete vua piqi pa buburu vavaioka?

¹⁷ Sa vaitoto vei isa sa: na gou jongana sa sa vuaniria na vua jongadi, goto na gou ikerena sa vuaniria na vua ikeredi.

¹⁸ Na gou jongana sake boka vuaniria na vua ikeredi, beto na gou ikerena sake boka vuaniria na vua jongadi.

¹⁹ Na gou sake vuania na vua jongana sa sa tario pale ko sa tagona lao pale pa iku.

²⁰ Ko sa vei sa pa vuadi muna giganiria sira,>> sau si Jisu.

*Ira Sake Gigilaria Na Bangara**(Luke 13.25-27)*

²¹ <<Nake ira doru qai kukukunisiu, <Bangara, Bangara,> sa mai tomea na binangara pa noka, goto ira gu qai roitinia na nyorogua tana Tamaqu pa noka.

²² Ira kubo tinoni sa pira marigunisiu ara pa rane vaituti isa, <Bangara, Bangara, pa isongomu ao qe ulule votunia agei sa paranga, pa isongomu ao qe ijiju paleniria na tomate ikikeredi, beto pa isongomu ao qe roitiniria agei sa soku roiti vaivagabaradi!> marigu.

²³ Ba pira kode mana ule votu veini vaniria ara sira, <Qake isongo gigilagou ara sagou. Mu

taloa taqu sagou na gagale tinoni ikikeremiui!> managuniria,>> sau si Jisu.

*Karu Goto Tinoni Qai Nongoria Na Paranga
(Luke 6.47-49)*

²⁴ <<Ego ko isa sa nongororia na qua paranga aipira ko sa tutiria, sa sa vei na tinoni tavagigalana sa vaturua na ona ruma pa kuta patu.

²⁵ Ko sa gore sa na qolapeso, sa nyoro sa na pie, beto sa iru sa na gava, ko sa rajai sa na ruma isa, ba sake boka tanobata sa na ruma, ura sa turu vamauru pa kuta patu sisa.

²⁶ Goto isa na tinoni sa nongororia na qua paranga aipira ba sake tutiria, sa sa vei na tinoni duduvilina sa vaturua na ona ruma pa nana-gasana.

²⁷ Ko sa gore sa na qolapeso, sa nyoro sa na pie, beto sa iru sa na gava, poni sa tanobata sa na ruma isa, ko sa dugala tajejegarania sisa,>> sau si Jisu.

I Jisu sa Vaivagigalai Pa Neqi

²⁸ Ego ko totonai sa beto vaivagigalainiria na paranga aipira si Jisu, sa qai gabara vivitiginia ira na minete tinoni sa na vaivagigalai tana,

²⁹ ura isa sa kole vaivagigalai vei na tinoni sa isongia na neqi beto sake vevei ira qai vaivagigalainia na Vavanau.

8

*I Jisu Sa Salania Kai Tinoni Sa Popoqu
(Maka 1.40-45; Luke 5.12-16)*

¹ Ego totonai sa taloa pa kubo ko sa gore si Jisu, sa ira na minete tinoni lavata sa qai tutia sisa.

² Ko api sa kai tinoni popoqu sa lame togo sori tutungu pa moena isa, ko pira sau, <<Bangara, vei bu malumu ao, sa muna boka valiososiu gu sara,>> sau.

³ Poni sa kaqamania na limana ko sa ulia i Jisu sa na tinoni isa beto pira saunia, <<Qa malumu gu sara. Ko mu lioso tu ao!>> saunia. Na totošo tugu isa sa sa tataloso valioso gu sa na popoquna isa.

⁴ Beto sa pira sa poja veinia i Jisu sisa, <<Kopunia ko munake vavavakato vania kai tinoni, goto mu lao vatuvisi tana iama ko mi doro vivilitigo beto sa muna roitinia ao sa na mua vavakukuvu vei sa vaigarununia i Mosese, ko ira doru mai gigilai sa ao qu tei lioso tu,>> sau sisa.

*I Jisu Sa Salania Kai Tinoni Mamata Gogoto
(Luke 7.1-10; Jone 4.43-54)*

⁵ Totonai sa tome lao pa Kepaniami si Jisu, sa sa lame tana sa kai tinoni mamata gogoto, ko sa tepa totokani vaitokai,

⁶ pira sau, <<Bangara, na qua nabulu sa korapa kole momoona pa ruma, sa mate kale tinina beto sa kamua na vitigi lavata,>> sau.

⁷ Poni pira saunia i Jisu sisa, <<Ara mana lao salania sisa,>> sau.

⁸ Ba sa paranga sa na tinoni mamata gogoto isa, pira sau, <<Bangara, ara nake tinoni garoqu ko bu lame tome pa ruma taqu ara sao. Goto mu leve tarinia gu na paranga, beto kode mina tasalanaona gu sa na qua nabulu.

⁹ Ura ara ba kai tinoni qa kole kaurai tugu pa neqi tadira na qua bangara beto ko koledia sira na tinoni vaipera qai kole kaurai pa neqi taqu. Ko tonai qa parangia sapi, <Mu lao,> qaunia, poni sa

laona tugu, beto qa parangia sa poni, <Mu lame,> qaunia, poni sa lameona tugu. Ko na qua nabulu isa, <Roitinia api,> qaunia, sa sa roitinia gu,>> saunia si Jisu.

¹⁰ Totonai sa nongoria i Jisu poni sa sa gabara vivitigi, ko pira sauniria sira qai kole tututia isa, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: oqoro pore tana kai tinoni pa Izireli ba batinia ara sa na rarange lavatana vei api.

¹¹ Ko ma pojanigou ara: kode kubo tinoni sa mai lame vei keta pa sagere tapo beto pa suvu tapo, ko mai toqo tavitiria pa vavolo pa binangara pa noka sira Ebarahami, i Aisake beto ko i Jekopi.

¹² Goto ira na tuni binangara sa mai tagona votu pale pa peguru rorodomona. Ketakoi mai lukana uui beto mai ngingisi tu na livodi,>> sau.

¹³ Beto i Jisu sa parangia na tinoni mamata gogoto, pira saunia, <<Mu riumua. Isa vei qu vasosotoa ao sa mi gore votu,>> sau sisa. Pa totoso tugu isa sa sa tasalana sa na nabulu tana tinoni mamata gogoto isa.

*I Jisu Sa Salanaria Kubo Tinoni
(Maka 1.29-34; Luke 4.38-41)*

¹⁴ Ego tonai sa kamu pa ruma tai Pita si Jisu, sa sa batia sa na qoele roana i Pita sa mangini na tinina ko sa korapa kole momoona pa lovu.

¹⁵ Ko sa arua i Jisu sa na limana, poni sa taloa tana sa na mo mangini ko sa tatakole vatana vania na tetekuna isa si Jisu.

¹⁶ Totonai sa gore na vevelu poni sa qai toni kamuniria tai Jisu sira na mota tinoni sa tomeria na tomate ikikeredi. Ko sa iju paleniria na ona

paranga i Jisu sira na gagala ikikeredi, beto sa salanaria sira qai mo.

¹⁷ Ko sa gore votu sa na paranga sa pojai i Aisea na tinoni kokorotai, pira sau,

<<Isa sa teku paleniria na oda mo
beto sa pogoso paleniria noda vagauru,>>
sau.

Ira Qai Nyogua Tutia i Jisu ba Qai Rabeke

¹⁸ Ego ko tonai sa batia i Jisu sa na minete tinoni qai lame vailivutainia, sa sa garunu sira na ona sepele ko mai toka lao pa kai karovona na ovuku Qalili sauniria.

¹⁹ Ego beto kame isa sa vaivagigalainia na Vavanau sa sa lame ko pira saunia si Jisu, <<Tinoni vaivagigalai, ara mana tutigo ao doru eqa muna lao vei ao,>> sau.

²⁰ Poni pira saunia i Jisu, <<Ira na pokese koleona na dia baongo beto ira na manugu pa vavagalo eqa koleona na dia vovori, goto na Tuna na Tinoni sa kepore na ona ia mina vamineria na batuna,>> sau.

²¹ Kai goto ona sepele pira saunia sisa, <<Bangara, vamalumusiu ko ma mule lao golomia mai na tamaqu,>> sau.

²² Poni pira saunia i Jisu sisa, <<Tutisiu ara ao. Loaria sira na matedi ko mai vaigolomo mekadi,>> saunia.

I Jisu Sa Vabulea Na Ranebongi (Maka 4.35-41; Luke 8.22-25)

²³ Ego sa koi pa kai koaka si Jisu beto ira na ona sepele, ko mai toka lao pa kai karovona na ovuku Qalili qarigu.

²⁴ Poni sa raja vasiboro pa kolo sa kai ranebongi, ko sa vavapoara tarinia na ololobagea sa na koaka. Ba i Jisu sa kole putagana tugu.

²⁵ Ko qai lao vadoravia ira na ona sepele sisa, pira qarigunia, Mu alogita, Bangara! Ta dururu mate tageu sa gita! qarigunia.

²⁶ Poni sa oeria i Jisu sira, Ai sa vei ko qu matagutu tu sagou? Sa beko ikete na miu rarange! sauniria. Beto sa tatakole sisa ko sa tokea sa na gava beto na kolo, poni sa bule elava sa neqa.

²⁷ Poni sa qai gabara beto sira doru, ko qai kole vavaiparanga mule mekadi, Koi, ai tu tinoni veveina sapi? Ko na gava beto na ololobagea tu ba qai nongoria tu! qarigu sira.

I Jisu Sa Salanaria Karu Tinoni Sa Koleria Na Tomato Ikikeredi

(Maka 5.1-20; Luke 8.26-39)

²⁸ Ego totonai sa paro pa kai kalena tata pa gugusu pa Qadara si Jisu, sa qai koko lame vei pa bevi vavaigolomona ketakoi sa karu tinoni sa tomeria na tomato ikikeredi ko qai lame gosoria si Jisu. Qai aru tapata, ko kepore kai tinoni sa nyogua tonia sa na soana sa lao vei ketakoi.

²⁹ Tonai qai batia ira karu si Jisu sa qai vevela votu, pira qarigu, <<Na sa qu nyogua roitinia tamigei sao, na Tuna na Tamasa? Ai vei, qu lame ko mu pipiaragei agei totonai sa oqoro kamua na mei totooso qugu?>> qarigu sira karu.

³⁰ Ego nake souna pa ia isa sa kai godo borogo lavata qai korapa nyunyubelegadia.

³¹ Ko ira na gagala ikikeredi qai tepa vivitigia si Jisu, pira qarigu, <<Vei muna iju variugei, poni sa mu garunu valaonigei gu pa godo borogo pori,>> qarigunia.

³² Poni pira sauniria i Jisu, <<Mu lao tu!>> sauniria. Ko qai taloa riu tadira karu tinoni pira sira na tomate ikikeredi, ko qai lao tome tadira na borogo. Ura ko qai sasuru turu taloa riu gu mule sira na borogo pira, ko qai tulai gore sa na taba mamavarana, ko qai tulusu gore pa leo kolo ko qai kuju mate beto pudaladia.

³³ Ego ko sa vei isa poni sa qai uku muledia pa gugusu sira na tinoni qai kopuniria na borogo, ko qai vavakato beto vaniria ira sira doru sakasava qari taroititi tadira karu sa tomeria na tomate ikikeredi.

³⁴ Ko qai lao gosoria ira doru tinoni pa gugusu isa si Jisu. Tonai qai batia, poni sa qai tepa vivitigia sisa ko mi loa na dia gugusu isa qarigunia.

9

I Jisu Sa Salania Kai Tinoni Sa Mate Kaki Kale Tinina

(Maka 2.1-12; Luke 5.17-26)

¹ Ego sa koi pa koaka si Jisu ko sa toka karovo lao pa nona gugusu sosoto.

² Ko qai pogoso kamunia pa ona kokolena sa kai tinoni sa mate kale tinina. Tonai sa batia i Jisu sa na rarange tadira, sa pira saunia isa sa na tinoni sa mate kale na tinina, <<Tuqu, mu varene! Ira na mua sela sa qai tei taleoso tu,>> saunia.

³ Ego tonai sa kaki ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai kole vavaiparanga golomo mekadi,

<<Na tinoni api sa vamoroania na Tamasa sapi!>> qarigu.

⁴ Ba sa tei gigilaiona tu i Jisu sisa vei qai korapa roroqua ira, ko pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu roroquria na sakasava ikikeredi veveidi inara pa bulomiu?

⁵ Ai sa sa munyala: na poja vei, <Qai taleoso sira na mua sela,> biu, babi na poja vei, <Mu tatakole ko mu rerege,> biu?

⁶ Ba kopira ma vabatinigou ara sa na Tuna na Tinoni sa poreona neqi pa peso ko mina tale-
osoniria na sela,>> sau sisa.

Beto pira saunia sa na tinoni sa mate kale tinina, <<Mu turu! Mu pogosia na mua kokolena ko mu riumua pa mua ruma,>> saunia.

⁷ Poni sa gasa turu gu sa na tinoni ko sa riuona pa ona ruma.

⁸ Totonai qai batia sa vei inara sira na minete tinoni poni qai matagutu beto qai vatarasaea sa na Tamasa, ura na Tamasa sa vania na tinoni sa na neqi vevei inara.

I Jisu Sa Kukua I Matiu

(Maka 2.13-17; Luke 5.27-32)

⁹ Ego sa taloa pa ia isa si Jisu ko sa korapa lalaona, sa sa batia isa sa kai tinoni teteku takisi, na isongona i Matiu, sa korapa toqona pa ona ia roroitina isa. Pira saunia i Jisu sisa, <<Mei tutisiu ara,>> saunia. Poni sa turu si Matiu ko sa tutiaona i Jisu.

¹⁰ Ko tonai sa korapa togo teteku pa ruma tai Matiu si Jisu beto ko ira na ona sepele, sa na motadi sira na tinoni teteku takisi beto ira tinoni

seladi qai somana togo teteku tavitia si Jisu beto ira nona sepele.

¹¹ Ko qai batiria ira na Parese sa qai vei isa, ko qai nanasaria sira na sepele ti Jisu, <<Ai sa vei sa teteku tavitiria tu ira na tinoni teteku takisi beto ira na tinoni seladi sa na tinoni vaivagigalai tamugou?>> qarigu sira.

¹² Poni sa nongoro vairia i Jisu, ko pira sauniria, <<Ira na tinoni toa vataledi sa qaike nyaqoa sa na tinoni vavaisalana, goto ira gu qai mo.

¹³ Mu lao ko mu nyaqoa na ginuana sa na paranga sa pojai na Tamasa pa Kukuti Tabuna, pira sau, <Na vairoroqu vaitokai sa qa nyoguania ara, nake vavavakukuvudi na manugu mamade nenedi!> sau. Ura qake lame sara ko ma kukuria na tinoni tuvisidi qau, goto ira tu na tinoni seladi,>> sau si Jisu.

*Na Veveina na Madi ko na Tatabu Gagani
(Maka 2.18-22; Luke 5.33-39)*

¹⁴ Ego qai lao sira na sepele tai Jone, ko qai nanasia si Jisu, pira qarigunia, <<Ai sa vei ko agei gu beto ko ira na Parese sa qe tatabu gagani, goto ira na sepele tamu sa qaike tatabu gagani tu?>> qarigu.

¹⁵ Poni sa pira sauniria i Jisu sira, <<Ai vei, kode mai kole takulanga pa vavolo vaialava sira na tinoni tasorudi totonai sa korapa togo tavitiria sa na tinoni vaialava? Dai! Ba sa korapa lalameona sa na rane tonai mina tateku varijo tadiria sa na tinoni vaialava api, ko na totooso tu isa sa mai suvere tatabu gagani sira.

¹⁶ Kepore sa kai tinoni mina tuvakaniana na poko koregana sa na poko leluna. Vei mina vei poni sa totonai mina vijongo sa na poko koregana api, poni sa kode mina raqama valavatia sa na poko leluna.

¹⁷ Beto kepore kai tinoni mina totonia na vaini koregana sa na tototoni vaini leluna. Ura mina vei isa, poni sa kode mina tapokata sa na tototoni vaini leluna, ko mina titigi kijara riuona sa na vaini. Goto na vaini koregana sa mina tatoto lao tugu pa tototona koregana ko ira karu doru sa mai takopu vatale beto,>> sau si Jisu.

*I Jisu sa Salania kai Rereko Beto ba Tuna Rereko kai Iviva Mamata
(Maka 5.21-43; Luke 8.40-56)*

¹⁸ Totonai sa korapa paranga vei inara i Jisu, sa sa kamu opo kokopo sori tutungu pa moena isa sa kai iviva mamata tadiria na Jiu, ko pira sau, <<Na tuqu maqota sa koni mate gu, ba qa nyoguanigo ko bu lame vaoponia na limamu ko bi toa mule qau,>> sau sisa.

¹⁹ Poni sa turu si Jisu beto ira na ona sepele ko qai tutia sa na tinoni isa.

²⁰ Ego kai rereko isa sa varajania na mo malea ko sa kole gu variu orungu ka manogarua aoro sa sa tuti pa liguna ko sa ulia sa na uquna na poko ti Jisu.

²¹ Sa kole paparanga golomo mekana, <<Vei ba ulia gu nona poko, poni ba ba tasalanaqua gu sara,>> sau.

²² Ko sa balinga mule sau si Jisu poni sa batia sa na rereko, ko pira saunia, <<Mu varene, tuqu! Na mua rarange sa sa tei salanigo tu,>> sau sisa. Poni

sa na toতোসো তুগু ইসা সা সা তাসালানা গু সা না রেরেকো ইসা.

²³ Ego totonai sa lao kamu pa ruma tana iviva mamata si Jisu, poni sa batiria isa sira na tinoni qai lukana popoelai na roroma beto qai lukana kekebo,

²⁴ sa pira sauniria, <<Mu taloa riumiu agou! Ura sake mate sa na rereko ikete api, goto sa korapa gu putagana!>> sau. Tonai sa paranga vei isa poni sa qai avavunia ira doru tinoni sisa.

²⁵ Ko tonai qai votu beto pa peguru ira doru, sa sa tome si Jisu ko sa arua na limana na rereko poni sa tatakole sa na rereko.

²⁶ Ko na nongorona na roiti api sa sa tapiara lekogia doruna na eqa isa.

I Jisu Sa Salanaria Karu Tinoni Leleqadi

²⁷ Ego totonai sa taloa ketakoi si Jisu sa karu tinoni leleqadi sa qai tutia isa, ko qai vevela votu, pira qarigu, <<Tuna i Devita, mu roroqu tokanigei,>> qarigu.

²⁸ Tonai sa tome pa ruma si Jisu poni sa ira karu tinoni leleqadi ba qai lao tugu tome. Poni sa nanasaria i Jisu, <<Ai vei, qu vasosotoa tugu agou karu sa ara boka salanagou agou karu?>> sauniria.

Poni sa pira qarigunia, <<E, Bangara!>> qarigu.

²⁹ Poni sa uliria i Jisu sa na matadi beto pira sau, <<Isa vei qu vasosotoa agou karu sa mi gore votu vanigou!>> sauniria.

³⁰ Poni sa qai babatadia tugu sa na matadi ira karu. Beto sa paranga vabalauria i Jisu sira karu, pira sauniria, <<Kita ule vaniria ira na tinoni sa na roiti api,>> sauniria.

³¹ Ba qai taloa riu sira karu, ko qai vavavakatonina doru eqa ketakoi sa na veveina isa.

I Jisu Sa Salania Na Tinoni Sa Poka

³² Ego pa ligudi gu qai riu ira karu aipira, sa qai toni kamunia tana ira kaki tinoni sa kai tinoni sa tomea na tomate ikikerena ko sa poka.

³³ Tonai sa iju palea i Jisu sa na tomate ikerena api poni sa sa podalai paranga gu sa na tinoni isa. Ko qai gabara beto sira na minete tinoni, ko pira qarigu, <<Sa oqoro pore tabata pa Izireli sa na sakasava vevei pira,>> qarigu sira.

³⁴ Ba qai paranga sira na Parese, <<Na bangaradi gu ira na tomate ikikeredi* sa vania na neqi sa sa boka iju paleria ira na tomate ikikeredi sina,>> qarigu sira.

I Jisu sa Roroquria Sira na Tinoni

³⁵ Ego sa lekogo betoria i Jisu sira na gusu lalavatadi na gusu ikiketedi. Ko sa vavaivagigalai sisa pa ruma vavaikamuna, sa taraenia isa sa na nongoro jongana na veveina na binangara tana Tamasa, beto sa salanaria isa sira na tinoni qai varajaniria na okokoto mo na vagauru.

³⁶ Totonai sa doro laoria isa sira na minete tinoni, sa sa roroqu vivitigiria, ura qai vevei rerege beto qai nyunyala vei na sipi kepore na dia sepati.

³⁷ Poni pira sauniria ira na ona sepele, <<Qai matua nyanyalu sira na vuvua, ba ira na tinoni ababu sa qai vivisa gu.

* **9:34** I Setani sa na bangaradi ira na tomate ikikeredi.

³⁸ Ko mu vavara lao tana Bangaradi na umuma, ko mi garunuria na tinoni roiti ko mai ababu pa ona inuma,>> sau si Jisu.

10

Ira Ka Manogarua Tinoni Tagarunudi (Maka 3.13-19; Luke 6.12-16)

¹ Ego sa kuku vaikamuniria i Jisu sira ka manogarua sepele ko sa vaniria na neqi ko mai ijiju paleria na tomate ikikeredi, mai salana paleria na okokoto mo beto doru vagauru sauniria.

² Ko aipira sira na isongodi ira ka manogarua tinoni tagarunudi: momoe, i Saimone (kai isongona i Pita) beto i Aduru (na tasina i Pita), i Jekopi beto i Jone na tasina (ira karu tuna i Zebeti),

³ i Pilipi, i Batolomiu, i Tomasi, i Matiu isa na tinoni teteku takisi, i Jekopi na tuna i Alepiasi, i Tadiasi,

⁴ i Saimone isa perangana sa somananiria ira qai raja adu palea na qavuna pa Romu, beto i Jiudasi Isikarioti isa sa gabala kanai i Jisu.

Na Garunudi Ira Ka Manogarua Tinoni Tagarunudi (Maka 6.7-13; Luke 9.1-6)

⁵ Ko ira ka manogarua aipira sa sa vavanauria i Jisu beto sa garunuria, pira sauniria, <<Munake lao tadira na tinoni karovodi beto munake tomeria na gugugusu tadira na tinoni Sameria.

⁶ Goto mu lao tadira na tinoni Izireli ira qai vei na sipi mumadi.

⁷ Mu lao ko mu tarae, pira mugu, <Na binangara pa noka mi togagita gu sau,> mugu.

⁸ Mu salanaria ira qai mo, vatoa muleria ira qai mate, mu taloso valiosoria ira qai popoqu, beto mu iju paleria sira na tomate ikikeredi. Quke vaia isa qu tekua, ko muke vavainia isa qu vaiiania.

⁹ Muke pogoso qolo, na siliva, babi kaki poata pa miu kukurani poata.

¹⁰ Muke pogosia kai mane, muke pogoso varua poko, muke pogoso sadolo babi na opata pa miu rerege. Na tinoni roiti sa sa pada tugu ko mina taiania sa nona tetekuna.

¹¹ Totonai muna kamua kai gugusu lavata babi gusu ikete, sa mu tomea na gugusu isa ko mu doro nyaqoa sa kai tinoni mina qeranigou ko mina vatogagou. Muna suvere gu tana tinganai muna loai na ia isa sagou.

¹² Tonai muna tome pa ruma sa mu gosoro qequeraniria sira na tinoni ketakoi.

¹³ Vei mai vakamu vatalegou ira pa ruma isa, sa mu tepai na Tamasa ko mi mananiria. Goto vei maike tavaraguanigou ira, sa mu teku mulenia na miu bule.

¹⁴ Vei kaki ruruma babi na gugusu sa baike nyogua vakamugou beto baike nyogua nongorogou, poni sa mu turu iolo votu pa ia isa beto mu tavusu paleria pa nenemiu sa na redeni peso pa gugusu isa.

¹⁵ Ma poja sosotonigou ara sagou: mina jolania na vaituti qai gosoria ira pa Sodomo beto pa Qomora sa na vaituti tana Tamasa mina gosoria na gusu isa na rane vaituti,>> sau si Jisu.

*Ira Na Tinoni Tagarunudi Mai Takomiti
Vivikere
(Maka 13.9-13; Luke 21.12-17)*

¹⁶ <<Vainongoro! Qa garunu lao veinigou na sipi tadira na godo vulupu pirudi ara sagou. Mu suvere vababalau vei ira na dole beto mu lioso pa miu uana.

¹⁷ Mu suvere vababalauniria ira na tinoni. Ura kode mai aru tamanagou, ko mai toni laonigou pa vaituti, beto mai mamajagou pa dia ruma vavaikamuna.

¹⁸ Pana laequ ara sa kode mai toni ragata laonigou pa moedi ira na qavuna beto na baban-gara, ko muna ule votunia na nongoro jongana tadira beto tadira na tinoni karovodi.

¹⁹ Totonai mai toni laonigou pa vaituti, sa muna nake takulangania agou sa na sa muna poja toto-kenigou mekamiu. Ura tonai mina kamua tu sa na totošo paranga tamugou sa muna taiania agou sisa vei muna pojaniria agou.

²⁰ Ura nake agou sa muna kole paranga, goto na Gagalana na Tamamiu tu sa mina ule vanigou isa muna pojai.

²¹ Ira na tatamatasi marene sa kode mai vaivalao pa mate, na tamadi mina veiniria tugu na ona koburu, ira na koburu mai rajaria sira na tinadi na tamadi ko mai vamateria.

²² Doru tinoni sa kode maike tavaraguanigou ura koko vei qu tutisiu ara. Ba isa sa vangaju kamua na bebetona sa mina taalo.

²³ Tonai mai komiti vivikeregou ira na tinoni pa kai gugusu sa mu uku laomiu pa kai goto gugusu. Ura ma poja sosotonigou ara sagou: kode muna ogoro vaokoto betoria agou sira na miu roiti pa doru gugusu pa Izireli, sa mina mule lame gu sa na Tuna na Tinoni.

²⁴ Na sepele sake lavata jolania sa na ona tinoni

vaivagigalai. Beto na pinausu sake lavata jolania sa na ona bangara.

²⁵ Sa pada gu sa na sepele mina vaitoto vei na ona tinoni vaivagigalai, beto sa pada gu sa na pinausu mina vaitoto vei na ona bangara. Vei ara na miu tinoni mamata mai gigalanisiu i Beelizebulu,* poni sa agou na qua tinoni sa kode mina nongoro kare jola mutu sa na isongo mai kuku-nigou!>> sau si Jisu.

*Isa Mu Matagutunia
(Luke 12.2-7)*

²⁶ <<Ko muke matagutuniria sira na tinoni ira. Ura doru sakasa paedi sa kode mai tabata votu beto doru sakasa golomodi sa mai tagigila.

²⁷ Isa qa ule vanigou ara pa rorodomona sa mu vavakatonina pa kakaberena, beto isa qu nongoria pa paena sa mu vevelania pa are ruma.

²⁸ Muke matagutuniria sira qai boka vamatea na tini ba qaike boka vamatea na gagala. Goto na Tamasa tu sa mu matagutunia agou. Isa sa mina boka piaria na vamateria na toa tini beto na gagalamiu ko mina boka valaogou pa heli.†

²⁹ Kai pene ikete gu na vaidi sa karu kiri tu, ba sake pae tu pa roroqu tana Tamasa sa totonai sa vukele pa peso kame ira karu kiri pira.

* **10:25** I **Beelizebulu** sa na bangaradi ira na tomate. † **10:28** Na paranga sa tapeluku **heli** lani sa pa paranga Qiriki na <<Qehena>>. Pa Qehena sa na isongona na lolomo pa peguruna pa Jerusalema, ketakoi qai gogona pale nyanyao na ikika beto qai vatoni iku na rane na bongi ko na iku sa toa laona gu doru totonai. Pa Vinaego Koregana sa pa heli na ia qai lao ira qai gosoria na vinakilasa tana Tamasa. Doria vei pa 5.22, 29, 30; 18.9; 23.15, 33.

³⁰ Ko agou ba doru vurungumiu pa batumiu ba sa tei anye betoria tu na Tamasa.

³¹ Ko muke mamatagutu. Agou sa qu poreveveina jolaniria kubo ngavulu avara kiri,>> sau si Jisu.

*Ira Qai Ulenia Beto Ira Qai Kilu Pale I Jisu
(Luke 12.8-9)*

³² <<Isa sa ule votunia pa moedi ira na tinoni sa isa kai tinoni taqu minagu, sa ara ba mana ule votunia tugu isa pa moena na Tamaqu pa noka sisa.

³³ Goto na tinoni sa kilu palenisiu ara pa moedi ira na tinoni, sa ara mana kilu palenia tugu pa moena na Tamaqu pa noka sisa,>> sau si Jisu.

*Na Bule Beto Na Vaipera
(Luke 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ <<Kita mu roroqua agou sa na bule sa qa pogoso lamenia ara pa peso kita mugu. Dai, nake bule sa qa pogoso lamenia ara, goto na benete vaipikatai tu.

³⁵ Qa lame sara ko ma vaipikatainiria na tuna marene beto na tamana, na tuna rereko beto na tinana, beto na tatamaivana beto na tatamaroana qau.

³⁶ Ira na kana ikeredi jola tana tinoni sa mina ira ka visa gu pa ona tatamana.

³⁷ Isa sa roroquria na tamana babi na tinana jolania sa roroqusiu ara sa sake pada ko mina sepele taqu. Isa sa roroqua na tuna marene babi na tuna rereko jolania sa roroqusiu ara sa sake pada ko mina sepele taqu.

³⁸ Isa sake pogosia na ona korosi ko mina tutisiu ara, sa nake padana tugu ko mina sepele taqu sisa.

³⁹ Isa sa kole gu jujunonia na ona toa tini, sa mina saivia tugu isa sa nona toa. Ba isa sa gona pale nona toa pa laequ ara sa mina isongia tugu sa nona toa,>> sau si Jisu.

Na Pinia

⁴⁰ <<Isa sa vakamugou agou sa sa vakamusiugou tugu sara, isa sa vakamusiugou ara sa sa vakamusiugou sisa sa garunusiugou ara.

⁴¹ Isa sa vakamusiugou na tinoni kokorotai ura na tinoni kokorotai sisa, sa isa mina somana tekua sa na pinia tana tinoni kokorotai. Isa sa vakamusiugou na tinoni tuvisina ura na tinoni tuvisina sisa, isa mina somana tekua sa na pinia tana tinoni tuvisina.

⁴² Isa mina vania kai kapa pie lomososo sa kame isa nake poreveveina aipira ura isa sa na sepele taqu, poni sa ara ma poja sosotonigou sagou: isa mina tekua sosoto sa na pinia,>> sau i Jisu.

11

¹ Totonai sa beto vavanauria sira ka manogarua ona sepele si Jisu, poni sa sa taloa ketakoi ko sa riu vaivagigalai beto sa tarae pa gugugusu pa ia ketakoi.

Ira Na Tinoni Pogoso Nongoro Ti Jone (Luke 7.18-35)

² Ego sa korapa suvere pa ruma vaipiu si Jone Paputaiso sa sa nongoronia isa sira na roiti sa roitiniria na Karisito, ko sa garunu laoniria isa tana sira kaki ona sepele,

³ ko pira qarigunia, <<Ai vei, ao tugu sa isa qe korapa veverania agei na tinoni kode mina lame qeu? Ba ai vei, kai goto tu sa mene verania agei? >> qarigu.

⁴ Poni sa oeria i Jisu sira, <<Mu mule lao ko mu ule vania i Jone sira vei qu nongororia beto qu batiria.

⁵ Na tinoni leleqadi qai babata, ira na qao qai rerege, ira sa vairia na popoqu qai tataloso valioso, na tinoni qai kiqili qai nonongoro, na tinoni matedi qai toa mule, beto na nongoro jongana tana Tamasa sa sa tatarae tadira na tinoni golabadi.

⁶ Mai tamana sira qaike nongoro nyunyalanisiu ara!>> sau si Jisu.

⁷ Ego ko pa ligudi qai taloa riu sira na sepele tai Jone pira, sa sa pojai i Jisu tadira na minete tinoni sa na veveina i Jone, pira sauniria, <<Tonai qu lao sagou tai Jone pa qega, sa na sa sa mu lao dogoria qugu? Kai tinoni sa malei vei na equru buburu sa tajou vakakanoko lao lamenia na gava?

⁸ Ba na sa beka qu nyogua lao batia? Kai tinoni isisongo sa popoko vatatale? Dai, na tinoni qai popoko vatale vei inara sa pa ruma bangara tu qai susuvere!

⁹ Ko na sa sosoto sa qu nyogua lao dogoria agou? Kai tinoni kokorotai? E, ba ma pojanigou ara: isa sa sa poreveveina jolaniria ira na tinoni kokorotai.

¹⁰ Ura i Jone gu sa isa sa pojai na veveina na Kukuti Tabuna, pira sau,
<Vainongoro! Ara qa garunu momoe laonia
sa na qua tinoni pogoso nongoro,

ko mina vatana momoea sa na soana tamu,> sau.

¹¹ Ara ma poja sosotonigou sagou: sa kepore kai tinoni podona sa poreveveina jolania si Jone. Ba na tinoni sa kepore veveina jola pa binangara pa noka sa sa poreveveina jolania si Jone.

¹² Sa podalai totonai sa kole tarae i Jone Paputaiso ko sa kamu kopira sa na binangara pa noka sa qai rapatia ko ira na tinoni tuara ikeredi qai saputu ragata tekua.

¹³ Ira doru tinoni kokorotai beto na Vavanau ti Mosese sa qai ulule votunia tinganai qai lame kamua na toto so ti Jone.

¹⁴ Vei muna nyogua vasosotoa sa, i Jone gu api sa i Elaija, isa sa korapa lalameona qarigunia ira.

¹⁵ Na tinoni sa pore na talingina sa mi vainon-goro vatale!

¹⁶ Na sa mana vavapadaniria ara sira na sasae tinoni pira? Ira na tinoni kopira sa qai vei gu ira na koburu qai totoqodia pa ia mamaketina ko qai kole vavaikuku karovo, pira qai kuku vei,

¹⁷ <Qe kekera vanigou na kera vaialava,
ba agou quke peka tu!

Qe kera roroma sagei,

ba agou quke lukana takulanga tu!> qa qarigu.

¹⁸ Totonai sa lame si Jone sa sa boboka mamadi ko sake teteku beto sake bubuku vaini sisa. Poni qai paranga sira na tinoni, <Sa kolea na tomate ikikerena sa na bangara ina!> qarigunia.

¹⁹ Tonai sa lame mule na Tuna na Tinoni ko sa teteku beto sa buku, poni sa pira qarigunia, <Doro! Sa ngoja mota beto na tinoni bubukuna, na baere tadira na tinoni teteku takisi beto ira na

tinoni seladi sina!> qaqarigunia. Ba na tavagigala tana Tamasa sa sa tabata votu pa vuana na toa tadira na tinoni qai vasosotoa,>> sau si Jisu.

*Na Gugugusu Qaike Vasosoto
(Luke 10.13-15)*

²⁰ Ego ko sa podalai tokeria i Jisu sira na gugusu ketakoi sa roitiniria na kubo roiti vaivagabaradi isa, ura qaike gabala loaria na dia sela. Pira sauniria,

²¹ <<Mu takulangagamiu tu sagou pa Korazini. Mu takulangagamiu tu agou pa Betiseda! Vei bai taroiti tadira na tinoni karovodi pa Turosi beto pa Sidoni sira na roiti vaivagabaradi qai taroiti tamu-gou kopira, sa pa moa tu bai gabala loa paleria na dia sela ko bai bibiluniria na kavu beto bai vasae poko taririkatadi sira!

²² Ba ma poja vatatalenigou ara sagou: na rane waituti sa mina jolania na waituti mai gosoria ira pa Turosi beto pa Sidoni sa na waituti tana Tamasa muna gosoria agou.

²³ Goto agou pa Kepaniami! Ai vei qu roroqua agou sa kode muna taovulu saemiu pa noka? Dai, kode muna tagona vagore gu pa ia susuverena tadira na tinoni matedi! Ura bai taroiti tadira pa Sodomo sira na roiti vaivagabaradi qai taroiti tamugou kopira, sa bi korapa turu jolaona kamua tu pa rane pa ngeni sa na gugusu isa.

²⁴ Ma poja vatalenigou gu ara sagou: na rane waituti sa mina jolania na waituti mai gosoria ira pa Sodomo sa na waituti tana Tamasa muna gosoria agou,>> sau si Jisu.

*Lame Taqu ko Mu Minere**(Luke 10.21-22)*

²⁵ Ego pa totoiso isa sa paranga vei pira si Jisu, <<Tamaqu, ao na Bangarana na oka beto na peso. Qa paranga jongana lao tamu sara, ura na sakasava aipira sa qu vapaeria ao tadira na tinoni gigigalaidi beto na bobokadi beto qu vadoroniria sira qaike gilaia.

²⁶ E, Tamaqu, ura isa tugu sa vei sa na nyorogua tamu.

²⁷ Na Tamaqu sa tei ianisiu tu ara doru sakasava, ko kepore sa kai tinoni bi gigilai na Tuna goto na Tamana gu, beto kepore sa kai tinoni bi gigilai na Tamana goto na Tuna gu beto ira gu sa vileria na Tuna ko sa vakabere vaniria na veveina na Tamasa.

²⁸ Mei, lame taqu sagou doru qu pavu beto qu pogoso mamata, ko ara ma vamineregou.

²⁹ Mu paku pogosia na qua pajavala beto mu vainongoro lame taqu, ura ara sa qake tuara beto qa vaiketai pa bulo, ko mu teku vania na minere na miu toa.

³⁰ Ura na pajavala taqu sa munyala na paku pogosona, beto na pogoso taqu sa kopele,>> sau si Jisu.

12

*I Jisu na Bangarana na Rane Minere**(Maka 2.23-28; Luke 6.1-5)*

¹ Ego na totoiso isa sa sa rerege jola vei pa kai inuma vuiti na rane Minere si Jisu. Ko ira na ona sepele sa vairia na burana ko qai podalai ravusu teku vuiti ko qai kole ngojagadia.

² Ko tonai qai batiria qai roiti vei, poni sa ira na Parese pira qarigunia si Jisu, <<Doro! Ira na sepele tamu sa qai roitinia sa na roiti sake tava-malumu ko mina taroiti na rane Minere!>> qarigu sira.

³ Poni sa oe laoria i Jisu sira, <<Ai vei qu oqoro tiroamiu tu agou sisa na roiti sa roitinia i Devita beto ira na ona tinoni totonai qai burana ira?

⁴ Na vavakatona isa sa sa tomea i Devita sa na ruma tana Tamasa ko sa gania sa na bereti madina, isa sake vamalumia na Vavanau ko mina gania isa babi ira qai tutia goto ira gu na iama qai tavamalumunia.

⁵ Beto quke tiroamiu tu agou pa Vavanau sa ira na iama qai roitiniria na dia roiti na rane Minere pa zelepade sa qai majai tugu ira sa na vavanauna na rane Minere ba qaike tajutunia qai sela sira?

⁶ Ba ma pojanigou ara sagou: kame sa poreveveina jolania na zelepade sa sa korapa lani.

⁷ Aipira sau sa na Kukuti Tabuna, <Na vairoroqu vaitokai sa qa nyoguania, nake vavakukuvu,> sau. Ko vei bu gigila vataleamiu agou sa na ginuana na paranga api, sa buke jutu goboroniria na tinoni seladi agou sira na tinoni qaike sela.

⁸ Ura na Tuna na Tinoni sa na bangarana na rane Minere,>> sau si Jisu.

*Na Tinoni sa Raiqo kai Kale Limana
(Maka 3.1-6; Luke 6.6-11)*

⁹ Ego ko sa taloa ketakoi si Jisu, sa sa lao pa kai ruma vavaikamuna tadira na Jiu,

¹⁰ ko ketakoi sa korapa sa kai tinoni sa raiqo kai kale limana. Ko ira qai korapa nyaqo rokaga ko bai jutunia kaki sela si Jisu sa pira qarigunia sisa, <<Ai vei, na tavamalumuna pa Vavanau sa na salana tinoni na rane Minere?>> qarigu.

¹¹ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sau, <<I sei agou sa isongia kai sipi ko bi vukele jolopo pa oqili na rane Minere sa na sipi isa, poni sa minake bako votunia na rane tugu isa sisa? Kode na rane tugu isa muna bako votunia agou sisa!

¹² Ba na tinoni tu sa sa poreveveina jolania na sipi! Ko sa vamalumia gu na Vavanau sa na roitinia na roiti jongana na rane Minere,>> sau si Jisu.

¹³ Beto poni sa sa paranga laoa sisa na tinoni sa raiqo kai kale limana, <<Mu radonia na limamu,>> saunia. Ko sa radonia isa sa na limana poni sa jonga ligu vei tugu kai kale limana.

¹⁴ Poni sa qai taloa riu ko qai vaingodo roroqu sira na Parese ko mai vamatea si Jisu qarigu.

Na Nabulu Tavilena Tana Tamasa

¹⁵ Totonai sa gigilai i Jisu sa na kukiti tadira api, sa sa taloa riuona ketakoi sisa. Ko ira na minete tinoni sa qai tutia isa, ko sa salana betoria i Jisu sira doru.

¹⁶ Beto sa pojaniria ko maike vavavakatonina tadira na tinoni sa na veveina isa sau.

¹⁷ Ko api sa na vagore votuna na paranga tana Bangara sa pojai i Aisea, na tinoni kokorotai, pira sau,

¹⁸ <<Api sa na qua nabulu qa vilea.

Isa qa roroqua beto qa qerania ara.
Mana vakolenia na Gagalaqu sisa,

ko ira na tinoni karovodi mina ule vaniria na inaalo.

¹⁹ Minake vaitoke babi kuku vevela sisa, na ovovelena minake tanongoro pa soana.

²⁰ Minake pakata palea kai kae gou maleina, beto minake piju vamatea kai juke nonona.

Ko mina toa vei isa sisa tinganai mai batia ira sa na inaalo taqu.

²¹ Ko tana mai vatogasia na dia totoravusu sira na tinoni karovodi,>> sau sa na Bangara.

I Jisu beto I Beelizebulu

(Maka 3.20-30; Luke 11.14-23; 12.10)

²² Ego pa liguna isa sa qai toni kamunia mule tai Jisu ira sa kai tinoni sa tomea na tomate ikikerena ko sa valeqai beto sa vapokai tugu vei. Ko sa salania i Jisu sisa ko sa paranga beto sa babata ligu.

²³ Ko qai gabara beto sira na miminete tinoni, ko qai kole vavainanasa, pira qarigu, <<Palu api tugu beka sa na Tuna i Devita?>> qarigu.

²⁴ Ba ira na Parese sa totonai qai nongoria poni sa pira qarigu, <<I Beelizebulu isa na bangaradi gu na tomate ikikeredi sa vania na neqi sapi, ko sa vei sa sa boka ijiju votu paleria na tomate ikikeredi,>> qarigu.

²⁵ Ba sa tei gigilaiona tu i Jisu sa na dia roroqu sa vei inara ko pira sauniria, <<Na binangara sa tapipikata ko qai kole vavaipera mule mekadi, sa kode minake turu vamauru sa na binangara isa. Beto ko doru gugusu babi na tatamana qai vaipipikatai sa maike boka turu vamauru.

²⁶ Ko vei kai pikatana tai Setani sa bi rajai gu mule sa kai ona pikatana gu mule mekana, sa sa tei tapipikata tugu mekana si Setani, ko minake boka turu vamauru sa nona binangara isa.

²⁷ Ko vei pa neqi gu ti Beelizebulu ba boka iju paleria na tomate ikikeredi sara, poni sa i sei ropi sa vaniria na neqi sira na miu sepele ko qai boka iju paleria sira na tomate ikikeredi? Ko inara sa vei sa na roiti qai roitinia ira sa ulenia sa qu sela gu sagou!

²⁸ Dai, pa neqi tu tana Gagala tana Tamasa qa boka iju pale tomate ikikeredi sara, ko na binangara tana Tamasa sa sa tei togagou tu sagou kopira.

²⁹ Pira mutu mu doro veinia ko. Kepore sa kai tinoni mina boka tomea sa na leo ruma tana kai tinoni neqina ko mina teku paleria sa doru ona sakasava sa isongoria. Ba momoe sa mina piu vakolea mai tu sa na tinoni neqina api, beto tu poni sa mina soni boka tome laoa isa sa na ona leo ruma, ko mina boka tavusu betoria sira doru ona sakasava.

³⁰ Isa sake somana vei taqu sa sa talesiu ara sisa, beto isa sake vaikamu tokanisiu ara sa sa vaipipiarai sisa.

³¹ Ko sa vei isa sa ma poja veinigou pira: doru sela beto na paranga ikeredi qai vakesania na Tamasa ira na tinoni, sa mai boka taleosonia gu. Ba na paranga ikeredi qai vakesania na Gagalana na Tamasa sa maike taleosonia.

³² Isa sa poja vivikeria na Tuna na Tinoni, sa mina boka taleoso gu. Ba isa sa poja vivikeria na Gagala Tabuna sa minake taleosonia pa toa kopira

beto kamua na kamua,>> sau si Jisu.

*Na Gou Beto Na Vuana
(Luke 6.43-45)*

³³ <<Vei mina jongana sa na gogouna na gou, sa na vuana ba mai jongadi tugu. Vei mina ikerena sa na gogouna na gou, sa na vuana ba mai ikeredi tugu. Ura pa vuana gu muna gigilania ai veveina sa na gou.

³⁴ Boko tuni dole ikikeremiu! Ko na tinoni ikikeredi vei agou sa kode maike boka paranga votuniria na sakasava jongadi. Ura isa tugu sa pugele ojojongo pa bulo sa sa tapoja votu pa manga.

³⁵ Na tinoni jongana sa sa vavoturia sira na uana jongadi qai pugele pa bulona, goto na tinoni ikikerena sa sa vavoturia sira na uana ikikeredi qai pugele pa bulona.

³⁶ Ba ma poja vatatalenigou ara sagou: na rane vaituti sa ira tinoni sa mai okokoto vakaberia tana Tamasa sa na ginuana qai pojaria sira doru paranga qai vavukele gobororia.

³⁷ Ura doru mua paranga tugu qu pojaria ao sa kode mai tuti mulenigo. Ko na mua paranga tugu mina ulenia sa vei muna talegasania sa ba muna gosoria ao sa na vinakilasa pa vaituti tana Tamasa,>> sau si Jisu.

*Kaki Tino Mamata qai Tepai kai Roiti
Vaivagabarana*

(Maka 8.11-12; Luke 11.29-32)

³⁸ Pa liguna sa vei inara, sa qai lao nanasia ira kaki qai vaivagigalainia na Vavanau beto ira na Parese si Jisu, <<Tinoni vaivagigalai, qe nyogua batia agei sa kai roiti vaivagabarana jola tana Tamasa bu roiti votunia ao,>> qarigunia.

³⁹ Poni sa pira sauniria i Jisu sira, <<Na sasae tinoni ikikerena beto na vavakeporea na Tamasa sa sa korapa nyoguania kai roiti vaivagabarana jola! E, ba kepore sa kai roiti vaivagabarana muna tavadogoronia, goto isa tugu mekana gu na roiti vaivagabarana sa taroiti ti Jona na tinoni kokorotai.

⁴⁰ Kai muqisi podeke vei tugu sa suvere kue rane beto kue bongi pa leo iapana na igana si Jona, sa mina vei tugu sa na Tuna na Tinoni. Mina kue ranena tugu beto kue bongina tugu pa bevi vavaigolomona sisa, beto sa mina toa mule.

⁴¹ Na rane vaituti sa kode mai turu ko mai tutinigou ira na tinoni pa Ninive sagou na sasae tinoni kopira. Ura ira sa qai gabala sa totonai qai nongoria na taraena i Jona. Goto doro tu ko, sa korapa gu lani kopira sa kame isa sa poreveveina jolania i Jona.

⁴² Na rane vaituti sa kode mina turu na kalao pa Siba ko mina tutinigou sagou na sasae tinoni kopira. Ura na kakasana jola sa nona rerege koko lame vei pa nona gugusu totonai sa kamu nongoria sa na vaivagigalai bobokana ti Solomone. Goto agou sa doro tu ko, sa korapa gu lani kopira sa kame isa sa poreveveina jolania i Solomone,>> sau si Jisu.

*Na Gabala Ligu Tana Tomate Ikikerena
(Luke 11.24-26)*

⁴³ <<Totonai sa taloa tana tinoni sa kai tomate ikikerena, sa sa riu lekogia isa sa na ia kepore kai savana ko sa nyaqoa sa ketakoi mi suvere minere sau. Ba sake batia isa sa kai ia ketakoi bi boka suvere.

⁴⁴ Poni sa sa paranga gu, <Ma mule vatuvisi gu pa qua ruma ketakoi qa suvere perangana ara,> sau. Ko sa mule sau poni sa batia na kokobana ko sa tei tasaqu valioso na tavatana vatale tu sa na ruma.

⁴⁵ Poni sa mule riu sisa ko sa riu toni kamuniria sira ka vitu tomate qai ikere jolania mekana, ko qai kamu suveria sa na ruma isa. Ko tonai sa na toa tana tinoni isa sa sa ikere jolania na toso momoe. Mina vei puputa tugu isa sa na sasae tinoni ikikeredi kopira,>> sau si Jisu.

*Na Tinana Beto Ira Na Tasina I Jisu
(Maka 3.31-35; Luke 8.19-21)*

⁴⁶ Tonai sa korapa paparangaria i Jisu sira na tinoni, sa kamu turu pa sesebe ruma sa na tinana beto ira na tasina marene, ko mai parangia sisa qarigu.

⁴⁷ Ko kame ira qai korapa vaikamu ketakoi sa paranga laoa sisa, pira sau, <<Qokolo, na tinamu beto ko ira na tasimu marene sa qai korapa turu veranigo pa peguru. Qai nyogua parangigo qarigu,>>* saunia.

⁴⁸ Ba sa oe laoa i Jisu sisa, <<I sei sa na tinaqu beto ira sei sa na tasiq marene?>> sau.

⁴⁹ Beto sa uduku laoria sira nona sepele beto sa paranga, <<Pira sira na tinaqu na tasiq marene!

⁵⁰ Ura isa na tinoni sa roitinia isa vei sa nyogua nia na Tamaqu pa noka sa isa tugu sa na tasiq marene, na luluqu rereko beto na tinaqu,>> sau sisa.

* **12:47** Kaki kukuti kokoledi sake koleria na pikata 47.

13

Na Vavakato Vavapadana Na Tinoni Umuma (Maka 4.1-9; Luke 8.4-8)

¹ Ego na rane tugu isa sa sa taloa pa ruma isa si Jisu, ko sa lao pa keketaina na ovuku ko sa togo vaivagigalai ketakoi.

² Na minete tinoni lavata sa qai vaikamunia isa, ko sa lao tu koi ko sa togo pa kai koaka sisa. Goto na puku minete tinoni sa qai turu gu pa parona.

³ Ko kubo sakasava sa sa vagigalainiria isa pa vavakato vavapada. Ko sa vavavakato vei pira sisa.

<<Koleona sa kai tinoni umuma sa riu iparainiria na kiko pa ona inuma.

⁴ Totonai sa kole iparainiria isa sira na kiko, sa kaki sa qai vukele lao pa lodaka soana pa rerere-gena tana tinoni, ko qai tatava kamu na manugu ko qai tobiki gani betoria na gadia.

⁵ Goto kaki mule sa qai vukele lao pa bubuturu ketakoi sake kubo pesona. Ko qaike ruavo tugu pidokodia sa na kiko ira, ura sake kubo na peso.

⁶ Ba tonai sa sagere gu na tapo poni sa sa alanga vamaleiria, ura sa kepore na bageredi.

⁷ Goto kaki kiko mule sa qai vukele lao pa gasoro vavaioaka, ko sa pilu vamateria na gasoro vavaioaka.

⁸ Goto kaki kiko sa qai vukele lao pa peso masuruna ko qai vua vatale. Ko kaki sa qai vua gogoto, kaki sa qai vua vonomongavulu, goto kaki sa qai vua uengavulu.

⁹ Isa sa koleona talingina sa mi vainongoro vatale!>> sau si Jisu.

Na Ginuana Sa Vaivagigalai Pa Vavakato Vavapada Si Jisu

(Maka 4.10-12; Luke 8.9-10)

¹⁰ Ego isa tugu sa beto sa qai rijo lao tata ko qai nanasia ira na ona sepele si Jisu, <<Ai sa vei ko qu varoitiria tu na vavakato vavapada sao tonai qu vaivagigalai?>> qarigunia.

¹¹ Poni sa oeria i Jisu sira, pira sauniria, <<Ura agou qu tei taiania tu sa na gigalai golomona na binangara pa noka ko qu gigilaimiu, ba tadira na tinoni sa sa korapa pae.

¹² Isa na tinoni sa tei poreona tu sa mina taia mutugu ko mina pugele nyonyoa na ona. Isa na tinoni sa keporeona sa isa tugu iapeki sa isongia ba mina tateku pale tugu.

¹³ Na ginuana qa vaivagigalainiria na vavakato vavapada sa ura qai dodogoro tugu sira ba qaike babata, qai vainongoro tugu ba qaike nonongoro beto qaike vakaberiadia kai sa.

¹⁴ Ko sa gore votu tugu tadira sa na kokorotai ti Aisea, isa pira sau,

<Muna nongoro ko muna nongoro sagou,
ba munake vakaberia.

Muna dogoro ko muna dogoro sagou,
ba munake batia.

¹⁵ Ura na bulodi na tinoni pira sa duduvili,
na talingidi sa kiqili patu

beto na matadi qai leqa.

Kita mai babata na matadi,
mai nonongoro na talingidi,

beto mi tavagigala na bulodi
ko mai gabala mule lame

ko ara ma salanaria,>

sau na Tamasa.

¹⁶ Ba agou qu tamana sagou, ura qu boka dodogoro vatavagigala beto na nonongoro vakoititi.

¹⁷ Ura ma poja sosotonigou ara sagou: na soku sira na tinoni kokorotai beto ira na tinoni tuvisidi pa moa sa qai nyoguania ko bai batiria ba bai nongororia qarigu sira na sakasava qu batiria beto qu nongororia agou pira, ba qaike boka,>> sau si Jisu.

Na Vakaberena na Vavakato Vavapadana Na Tinoni Umuma

(Maka 4.13-20; Luke 8.11-15)

¹⁸ <<Ego mu vainongoronia sa na ginuana na vavakato vavapadana na tinoni umuma.

¹⁹ Na tinoni sa nongoria na nongorona na bi-nangara tana Tamasa ba sake vakaberia sa sa lame na kutana nikerena ko sa teku palea sa na nongoro sa tavavuvusu pa bulona. Na tinoni isa sa sa vei na kiko sa tavavuvusu pa lodaka soana.

²⁰ Goto na kiko sa tavavuvusu pa peso bubuturu, sa sa vei tugu na tinoni tonai sa nongoria na nongoro poni sake ruavo tugu teku qequerania.

²¹ Ba sake bagere vatale pa ona toa mekana ko sake kole sovai pa ona toa. Ko tonai sa raja sa na tapata beto qai komitia na tinoni pa ginuana vei sa vasosotoa na nongoro sisa, poni sake ruavo tugu vukeleona.

²² Goto na kiko sa tavavuvusu pa gasoro vavaioaka, sa sa vei na tinoni sa nongoria na nongoro ba na jujuno qai kole pa toa beto na

roqu totodi na isisongo pa peso sa sa pilua sa na nongoro isa ko sake vua jonga.

²³ Goto na kiko sa tavavuvusu pa peso masuruna sa sa vei na tinoni sa nongoria na nongoro beto sa vakaberia. Isa sa vua vatale ko sa vua gogoto, na vonomongavulu beto na uengavulu,>> sau si Jisu.

Na Vavakato Vavapadana Na Buburu Ikeredi

²⁴ Ego sa vavakatonía mule i Jisu tadira sa kai vavakato vavapada, pira sauniria, <<Na binangara pa noka sa sa kai muqisi podeke vei tonai sa riu vavuvusia na kiko jongana pa ona inuma sa kai tinoni.

²⁵ Ba kai bongi totonai qai korapa puta beto sira doru tinoni sa sa kamu sa kai ona kana, ko sa vavuvusu vavaisomanai laoniria na kiko ikikeredi sa ketakoi sa tei tavavuvusu tu sa na kiko jongadi, beto ko sa turu ko sa riuona.

²⁶ Tonai qai pidoko sa na umuma ko qai podalai vua, poni sa qai tabata pikata sira na buburu ikeredi qai toa vaisomanai.

²⁷ Poni qai lao tana tinoni poreona inuma sira na pinausu, ko pira qarigu, <Bangara, beko na kiko jongadi gu sa qu vavuvusuria ao pa mua inuma, oko? Ko pai na koko lame veidi sira na buburu ikeredi qai toa pa inuma?> qarigu sira.

²⁸ Poni sa oe lao sisa, <Na kana sa sa roiti vei api,> sau sisa.

Poni qai paranga sira na pinausu, <Ko ai vei qu nyoguanigei ko me riu sosobulu paleria sira na buburu ikeredi?> qarigu.

²⁹ Ba sa paranga sa na tinoni poreona inuma, <Dai, ura vei muna sobulu paleria agou kopira,

sa kode muna sobulu kale tavitiniria kaki umuma jongadi.

³⁰ Goto loaria ko mai mekarai toa vaikamudia tinganai mina kamua na totošo ababu. Totonai tu mina kamua na totošo ababu, sa kode mana garunuria ara sira na tinoni ababu, ko mai sobulu momoe paleria sira na buburu ikeredi, beto mai piu vavaikamuniria ko mai vato paleria pa niku. Beto sa mai kotu vaikamuniria sira na vua matua jongadi ko mai vakoleria pa qua ruma vavakole gaganina,> sau,>> sau si Jisu.

*Na Vavakato Vavapadana Na Kiko Masitadi
(Maka 4.30-32; Luke 13.18-19)*

³¹ Beto sa vavakatonía mule i Jisu tadira sa kai vavakato vavapada, pira sau, <<Na binangara pa noka sa sa kai muqisi podeke vei kai kiko masitadi sa tekua kai tinoni ko sa vavuvusia pa ona inuma.

³² Sa ikete jolaniria doru kiko sisa, ba totonai sa toa sa sa lavata jolaniria doru umuma pa inuma. Ko sa juki gou lavata ketakoi sisa, ko qai tatava kamu na manugu ko qai okoto roitidia vovori na alale tinganai vei okoto kakaena,>> sau si Jisu.

*Na Vavakato Vavapadana na Vavakovuruni
Palava
(Luke 13.20-21)*

³³ Beto sa vavakatonía mule i Jisu tadira sa kai vavakato vavapada, pira sau, <<Na binangara pa noka sa sa vei na vavakovuruni palava sa tekua kai rereko ko sa qairi vaisomanainia pa kue bakete palava, ko sa kovuru iolo beto tu sa na palava doruna,>> sau si Jisu.

Na Ginuana sa Varoitiria na Vavakato Vavapada i Jisu

(Maka 4.33-34)

³⁴ Sa kole vaivagigalai laona gu pa vavakato vavapada si Jisu totonai sa kole vaivagigalai tadira na minete tinoni. Ko kepore sa kai ona vavakato lao tadira bike vavapodeke pa vavakato vavapada.

³⁵ Sa roiti vei pira sisa ko sa vagore votua sa isa vei sa pojai na tinoni kokorotai, pira sau, <<Mana paranga pa vavakato vavapada sara.

Mana uleniria na sakasava qai pae podalai tu na kasia gusu,>> sau.

I Jisu sa Vakaberia na Vavakatona na Buburu Ikeredi

³⁶ Ego beto sa sa taloa tadira na minete tinoni si Jisu ko sa tome pa leo ruma, poni sa qai lao nanasia ira na ona sepele sisa, pira qarigunia, <<Mu ule vanigei na sa ginuana sa na vavakatona na buburu ikeredi pa inuma,>> qarigu sira.

³⁷ Poni sa oe laoria i Jisu sira, pira sau, <<Isa sa vavuvusia na kiko jongana sa na Tuna na Tinoni.

³⁸ Na inuma sa na kasia gusu, ira na kiko jongadi sira na tinoni pa binangara tana Tamasa, goto ira na buburu ikeredi sa ira na tinoni tana kutana nikerena.

³⁹ Na kana isa sa umaniria na buburu ikeredi sa na bangaradi na tomate. Na totoaso ababu sa na vinabetona na totoaso, goto ira na tinoni ababu sira na mateana.

⁴⁰ Kai muqisi podeke vei qai takotu vaikamu sira na buburu ikeredi pira ko qai tavato pale pa iku,

sa mina vei puputa tugu isa sa mina taroiti pa vinabetona na totofo.

⁴¹ Na Tuna na Tinoni mina garunuria sira na ona mateana ko mai vile paleria pa ona binangara sira doru sakasava vaivatatupe beto ira qai roiti vasela.

⁴² Ko mai tagona valao pa leo iku memea sira ko ketakoi mai lukana uui beto mina ngingisi tu na livodi.

⁴³ Goto ira na tinoni tuvisidi sa mai tolanga vei na kabereana na tapo pa binangara tana Tamadi.

Isa sa koleona talingina sa mi vainongoro vatale!>> sau si Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Isisongo Kole Golomona

⁴⁴ <<Na binangara pa noka sa sa vei kai isisongo poreveveina kole golomona pa kai kobu peso. Totonai sa batia kai tinoni sa na isisongo api poni sa sa amu vakole golomo beia, beto ko sa taloa qeqera ko sa riu vavai betoniria sira doru sakasava sa isongoria ko sa vai tekua na ona sa na kobu peso isa,>> sau si Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Patu Poreveveina Jola

⁴⁵ <<Na binangara pa noka sa sa vei mutugu kai tinoni sa nyaqo mamateria na patu jojongadi na poreveveidi.

⁴⁶ Ko tonai sa batia kame isa sa babata jonga jola, poni sa sa lao ko sa vavai betoniria sira doru ona sakasava ko sa vaitekua na ona sa na patu babata jonga jola api,>> sau si Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Vaqara

⁴⁷ <<Na binangara pa noka sa sa vei mutugu na vaqara sa taipa lao pa kolo ko kubo okokoto iganadi sa qai kura pa leona.

⁴⁸ Totonai sa pugelia na igana sa na vaqara, sa qai bako vaproa pa parona ira na tino abu ko qai kole vileria sira na igana. Ira na jongadi sa qai kuraniria pa kukurana, goto ira nake jongadi sa qai gona paleria.

⁴⁹ Ko kode inara tugu mina vei sa pa vinabetona na toto. Ira na mateana sa mai votu lao ko mai vile paleria sira na tinoni ikikeredi qai vaisomanai tadira na tinoni tuvisidi.

⁵⁰ Ko mai tagona valao pa leo iku memea sira ko ketakoi mai lukana uui beto mina ngingisi tu na livodi,>> sau si Jisu.

Na Sakasava Leludi beto na Koregadi

⁵¹ Ego beto sa nanasaria i Jisu sira na ona sepele, pira sau, <<Ai vei, qu gigilaimiu tugu agou sira na vaivagigalai aipira?>> sau.

Poni sa, <<E,>> qarigu sira.

⁵² Poni pira sauniria, <<Ego ko sa vei sa, ira doru tinoni vavaivagigalai pa Vavanau ti Mosese qai tavagigalainia na veveina na binangara pa noka sa qai vei na tinoni sa vavoturia pa ona lose kokopuni sakasavana sira na vaivagigalai koregadi beto na leludi,>> sau si Jisu.

I Jisu Sa Takilu Pale Pa Nazareti (Maka 6.1-6; Luke 4.16-30)

⁵³ Ego ko pa liguna sa beto vaivagigalainiria i Jisu sira doru vavakato vavapada aipira, sa sa taloa pa ia isa sisa,

⁵⁴ ko sa lao pa ona gugusu ketakoi sa lavata sae ko sa vaivagigalai sisa pa ruma vavaikamuna ketakoi. Ko qai gabara beto sira doru totonai qai nongoria na ona vaivagigalai. Ko qai paranga sira, <<Pai sa tekunia na bangara api sira na gigigalai beto na roiti vaivagabaradi veveidi inara?

⁵⁵ Taze gigilaioda gu gita sa na tinoni api! Na tuna gu na kamada sapi! Na isongona na tinana si Mere gu ke! Ko ira na tasina marene sira Jekopi i Josepa i Saimone beto i Jiudasi gu ke!

⁵⁶ Ko ira na luluna rereko ba qai korapa gu suvere tavitigita pira! Ko na tinoni api pai sa butiniria isa sira na vaivagigalai beto na roiti veveidi inara?>> qarigu.

⁵⁷ Ko qai kilu pale ira sisa.

Ba pira sauniria i Jisu sira, <<Na tinoni kokorotai kisa pa ona gugusu ketakoi sa lavata sae gu beto pa ona tatamana gu sa sake tatavaragua, goto pa goto gusu tu sa tatavaragua,>> sau sisa.

⁵⁸ Ko sake roitiniria soku roiti vaivagabaradi pa ia isa si Jisu, ura koko vei ira na tinoni qaike vasosotoa sisa.

14

*Na Matena I Jone Paputaiso
(Maka 6.14-29; Luke 9.7-9)*

¹ Pana totoaso ira sa sa nongoronia i Herodi, na bangara pa ia pa Qalili, sa na vavakatona i Jisu.

² Ko sa pojaniria sira na ona iviva lalavata, pira sauniria, <<I Jone Paputaiso sosoto gu sapi! Sa toa mule pa mate! Ko sa vei sa sa isongia isa sa na neqi ko sa soni boka roitiniria isa sira na roiti vaivagabaradi,>> sau.

³ Pira sa roroqu vei sisa ura perangana tu qi tei garunuria tu i Herodi sira nona tinoni ko qai piua si Jone Paputaiso ko qai vatomea pa ruma vaipiu. Qi tapiu sisa pa ginuguana gu i Herodias na maqotana i Pilipi na tasina.

⁴ Ura kaki totošo qai lao pori sa qi vapoja sosotonia i Jone Paputaiso si Herodi, pira qiunia, <<Sake tavamalumu pa Vavanau sa qu vei ao qu alavia i Herodias, ura na maqotana tu na tasimu sisa,>> qiunia.

⁵ Ko pa ginuana isa sa i Herodi qi nyogua vamatea si Jone, ba qi matagutuniria ira na tinoni Jiu ura ira na tinoni Jiu qai vasosotoa sa kai tinoni kokorotai tugu si Jone qarigu.

⁶ Ego ba totonai qi kamu sa na rane podo ti Herodi, sa na tuna rereko i Herodias qi lao kole pepeka pa moedi ira na tinoni qai tasoru valame pa vaikamu. Ko qi qera vivitiginia i Herodi sa na pepekana isa,

⁷ ko qi ule votu tarinia na maułu isa sa doru sakasava mina tepai isa sa mina vania gu qiunia sa na rereko api.

⁸ Ko pa roroqu tana tinana sa qi lao tai Herodi sa na rereko ko qi tepa vei pira, <<Mu petania pa kai peleita ko mu vanisiu kopira tugu sa na batuna i Jone Paputaiso,>> qiu.

⁹ Qi takulanga vivitigi si Herodi tonai qi nongoria na tepa tana rereko, ba qi tei maułu vakole tu pa moedi ira na tinoni qi soruria, ko qi pojaniria gu sira na ona tinoni ko mai vania gu sisa vei qi tepai na rereko qiu.

¹⁰ Ko qi garunuria isa sira kaki ona tinoni vaipera, ko qai lao kujukia pa ruma vaipiu si Jone

Paputaiso.

¹¹ Beto sa qai petania pa kai peleita sa na batuna ko qai pogoso kamu vania sa na rereko, beto sa isa qi lao vania sa na tinana.

¹² Pa liguna isa sa qai lao pogosia ira nona sepele sa na kokobu tinina i Jone, ko qai riu golomia. Beto sa qai riu pojanian si Jisu.

*I Jisu sa Vatetekuria ka Lima Tina Tinoni
(Maka 6.30-44; Luke 9.10-17; Jone 6.1-14)*

¹³ Ego totonai sa nongoronia i Jisu sa na veveina i Jone Paputaiso, sa sa taloaona ketakoi pa kai koaka sisa ko sa riu vakaloiona pa kai ia kaloina. Ba tonai qai nongoronia ira na minete tinoni sisa, sa qai turu loaria ira sira dia gugusu ko qai arei tutia si Jisu.

¹⁴ Totonai sa tete paro si Jisu, sa sa batia sa na puku minete tinoni lavata, ko sa roroqu vivitigiria isa sira ko sa salanaria tugu isa sira qai mo.

¹⁵ Totonai sa gore sa na vevelu sa qai lao sira na ona sepele ko pira qarigunia, <<Koi, na ia kaloina kepore tinonina sa lani beto ko sa tei papaka vivitigi tu sa na rane. Ai vei bu garunu variuria tu tinganai vei gugugusu sira na tinoni pira ko bai riu vaigadia gagani mekadi,>> qarigu sira.

¹⁶ Poni pira sauniria i Jisu sira, <<Nake padadi mai riu sira pira, goto agou mekamiu sa mu ianiria kaki tetekuna,>> sau.

¹⁷ Poni sa qai paranga sira na ona sepele, <<Isa tugu ka lima batu bereti ikete gu beto karu igana gu sa aipira,>> qarigu.

¹⁸ <<Ego mu pogoso lameniria lani,>> sau si Jisu.

¹⁹ Beto sa pojaniria isa sira doru na tinoni ko qai toqo beto pa buburu, beto sa sa tekuria sa ka lima bereti beto karu igana, ko sa enga sae pa noka beto sa paranga jonganania. Beto sa kikiparia sa na bereti ko sa vaniria sira na ona sepele, ko ira na sepele qai iaria sira na tinoni.

²⁰ Ko qai teteku ko qai pote beto sira doru tinoni. Beto sa qai tekuria ira na sepele sa ka manogarua totopa ko qai vapugele nyonyoania na kikipa gagani kole joladi.

²¹ Na anyedi ira na marene qai teteku sira ka lima tina, goto ira na rereko beto ira na koburu sa qaike taanye.

*I Jisu Sa Rerege Pa Vuliti Kolo
(Maka 6.45-52; Jone 6.16-21)*

²² Ego pa liguna tugu isa, sa sa pojaniria i Jisu sira na ona sepele ko mai koi pa koaka ko mai karovo lao momoe pa kai kale karovona na ovuku, goto isa mi suvere ko mina garunu vamuleria mai na tinoni pa okotodia gugugusu sauniria.

²³ Pa liguna sa variu betoria na tinoni, sa sa sagere sae pa kai kubo mekana sisa ko sa vavara. Ko totonai sa gore na vevelu, sa sa kole tugu suvereona mekana ketakoi sisa.

²⁴ Ko tonai sa sa tei sou lao tu pa korapa kolo sa na koaka, ko sa vaqevulu lao lamenia na bogusu sa na koaka, ura na gava turu koimoa sa viva.

²⁵ Ego ko pa vaikorapaina kue koloko vuvugei ko sa lao kamu pa vonomo koloko vuvugei jonga sa sa rerege tuti lao pa vuliti kolo si Jisu.

²⁶ Totonai qai batia sisa sa korapa rerege lame pa vuliti kolo, sa qai takulanga vivitigi sira, <<Koi,

kai tomate sa sa lamegana api!>> qarigu, ko qai vevela gagateana.

²⁷ Poni sake ruavo tugu parangaria i Jisu, pira sau, <<Mu varene! Ara gu sapi, muke matagutu!>> sau sisa.

²⁸ Poni sa paranga lao si Pita, pira saunia, <<Bangara, mina vei ao sosoto tugu sina, sa mu kukusiu ko ma rerege lao tamu pa vuliti kolo,>> sau sisa.

²⁹ <<Jongana, mu rerege lame gu,>> sau si Jisu.

Poni sa taloa tugu pa koaka si Pita ko sa podalai rerege lao ti Jisu pa vuliti kolo.

³⁰ Ba totonai sa vagigilai i Pita sa na giburuna na gava poni sa sa matagutu ko sa podalai dururu, poni sa uui, <<Bangara, mu alosiu!>> sau.

³¹ Isa tugu sa paranga vei inara i Pita poni sa sa kaqama lao aru tamania i Jisu sa na limana isa beto pira saunia, <<Sa ikete jola sa na mua rarange! Ai sa vei ko qu ruarabeke sao?>> saunia.

³² Ko totonai qai koi beto pa koaka sira karu doru, sa sa noso betona sa na gava.

³³ Ko ira na sepele pa koaka sa qai vatarasaea si Jisu, pira qarigu, <<Sosoto jola sa ao tugu sa na Tuna na Tamasa,>> qarigunia.

I Jisu sa Salanaria Sira na Tinoni qai Mo pa Qenesareti

(Maka 6.53-56)

³⁴ Ego qai karovia ira sa na ovuku Qalili ko qai lao paro pa gugusu pa Qenesareti.

³⁵ Ko qai doro gigalia ira na tinoni pa ia isa si Jisu, ko qai vareregia pa vailivutaina na gugusu lavata isa sa na nongorona isa, ko qai okoto toni kamuniria ti Jisu sira doru tinoni qai mo.

³⁶ Ko qai tepa jujukia si Jisu ko mai boka ulia gu sa na uguna nona poko qarigu. Ko ira doru tinoni momodi qai ulia na uqu poko tana, sa qai tasalana beto tugu.

15

Na Vaivagigalai Kolena Tadira na Tinoni Jiu (Maka 7.1-13)

¹ Ego pa liguna isa sa na koko veidi pa Jerusalema qai kamu sira kaki Parese beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau ko qai lao nanasia si Jisu, pira qarigu,

² <<Ai sa vei sa ira na sepele tamu qai majai na uana tututidi tadira na oda tite? Ura qaike loqa lima momoe mai beto qai teteku,>> qarigu sira.

³ Poni sa oeria i Jisu, pira sauniria, <<Goto agou sa ai sa vei ko qu majai sa na garunu tana Tamasa ko qu tutia gu agou sa na miu uana tututidi mekamiu?

⁴ Ura sa paranga sa na Tamasa, <Mu valavatia na tinamu na tamamu,> sau, beto ko, <Isa sa poja vivikeria na tinana beto na tamana sa mina tavamate,> sau.

⁵ Ba agou sa qu paranga tu sa vei kai tinoni bi parangia na tinana babi na tamana, pira biunia, <Na sakasava api sa pada ba boka tokanigo ao, ba qa tei valao vania tu na Tamasa ara,> biu,

⁶ poni sa <Minake kilu valavatia isa sa na tinana na tamana ba jongana gu,> qugu sagou. Ko pa soana vei api sa qu vakeporea agou sa na paranga

tana Tamasa, ko qu tutia gu agou sa na miu uana tututidi mekamiu.

⁷ Na tinoni jola vavabatamiu na sesekemiu sagou! Sa sotona gu sa i Aisea tonai sa ululenia na veveimi u agou:

⁸ <Ira na tinoni aipira sa qai valavatasiu sara pa beberu mangadi gu, goto na bulodi sa sou vivitigi taqu.

⁹ Na goborona gu sa na dia vinatarasaequ ara, qai vaivagigalainiria na vaivagigalaidi na vinaturu tadira na tinoni gu,> sau,>> sau si Jisu.

*Na Sakasava sa Vapajia Na Tinoni
(Maka 7.14-23)*

¹⁰ Ego beto sa kuku valameria i Jisu sira na minete tinoni, ko pira sauniria, <<Mu vainongoro ko mu vakoititia sa isa vei mana pojai ara!

¹¹ Nake isa sa teku ponyolia pa mangana na tinoni sa sa vapajia sa na ona toa, goto ira tu na sakasava qai votu lame vei pa mangana sa qai vapajia sisa,>> sau si Jisu.

¹² Beto sa qai lame ti Jisu sira na ona sepele ko pira qarigunia, <<Qu gigilaimua tugu beka ao sa qaike qerania ira na Parese sira vei qu pojaria ao?>> qarigu.

¹³ Poni sa oeria i Jisu, pira sauniria, <<Doru umuma sake umaniria na Tamaqu pa noka sa mai tasobulu gogona pale beto.

¹⁴ Ko muke pavu takulanganiria sira. Ira na tinoni vaitoni leleqadi sira. Ba vei na tinoni

vaitoni leleqana sa mina tonia sa kai tinoni leleqana mutugu, sa kode ira karu doru sa mai mekarai vukele beto pa kai oqili,>> sau sisa.

¹⁵ Poni sa oe lao i Pita, pira saunia, <<Mu vakabere vatalea moko tamigei sa na vaivagigalai qu pojaniria ira na Parese api?>> sau.

¹⁶ Poni pira sau i Jisu, <<Ko agou ba qu korapa tugu rururamiu sa?

¹⁷ Quke vakoinonoa tu agou sa na sakasava sa gania pa mangana na tinoni sa sa gore gu kole pa borina na tinoni beto sa votu riuona gu?

¹⁸ Goto ira tu qai votu vei pa manga sa na koko veidi pa bulo, ko ira tu sa qai vapajia na toa tana tinoni.

¹⁹ Ura na koko lame veidi pa bulo sira na roroqu ikikeredi, na varivai, na babarata, na toa lulasana, na ikiko, na jutu sesezeria na goto tinoni, beto na poja vivikereria na goto tinoni.

²⁰ Aipira tu sira qai vapajia na toa tana tinoni. Goto nake loqa lima mai beto na teteku sa sake vapajia na toa tana tinoni sisa,>> sau si Jisu.

*Na Rarange tana Rereko pa Kenani
(Maka 7.24-30)*

²¹ Ego sa iolo ketakoi si Jisu ko sa taloa riuona pa pikata ia pa Turosi beto pa Sidoni.

²² Ko sa taloa lame sa kai rereko Kenani na susuverena pa gugusu isa, ko sa kuku lulukana lao tai Jisu, <<Kei, Bangara! Ao na Tuna i Devita! Mei ko mu roroqu tokanisiu! Na tuqu rereko sa sa tomea na tomate ikikerena, ko sa mo vivitigi,>> sau sisa.

²³ Ba sake pavu vagalania i Jisu sisa. Beto qai lame sira na sepele ko qai kole tepa totokai pira

qarigunia sisa, <<Mu iju vamule riua! Sa korapa lukana tututigita gita sina!>> qarigu.

²⁴ Poni pira sau si Jisu, <<Ara sa qa tagarunu ko mana lao tadira na tinoni Izireli gu qai muma vei na sipi,>> sau sisa.

²⁵ Totonai sa sa rerege lao tu sa na rereko api ko sa lao togo sori tutungu pa moena i Jisu ko pira sau, <<Tokanisiu, Bangara!>> sau.

²⁶ Poni sa oe i Jisu, pira saunia, <<Nake jongana sa bi tateku sa na gagani tadira na koburu ko bi tavalao vaniria na sie tapausudi* pa ruma,>> sau sisa.

²⁷ Poni pira sau sa na rereko api, <<Sotomua tugu Bangara, ba ira na sie pausudi kisa ba qai kole gu vera gagani vuvusudi pa tevolo tadira qai pausuria,>> sau sa na rereko.

²⁸ Poni sa oe i Jisu, pira saunia, <<Koi tinaqu, na lavatana jola sa na mua vasosoto! Mi taroiti vanigo tu ropi sa isa vei qu nyoguania ao,>> sau. Ko na totošo tugu isa sa sa tasalana sa na tuna rereko isa.

I Jisu sa Salanaria Kubo Tinoni

²⁹ Ego sa taloa ketakoi si Jisu ko sa poana vei pa ovuku Qalili, beto sa sagere saea isa sa kai kubo ko sa togo ketakoi.

³⁰ Ego ko qai vaikamu lame tana sira soku pupuku minete tinoni. Qai okoto toni lameniria ira tana sira qai qao, ira sa mate kale kaki kobu tinidi, ira na leqa, ira na poka beto kubo tinoni mo

* **15:26** Ira na tinoni Jiu qai boka giganiria na sie sira na tinoni karovodi ura qaike vasosotoa na Tamasa.

mule. Ko qai lao loaria pa kekerena i Jisu, ko sa salana betoria i Jisu.

³¹ Ko qai gabara beto sira na tinoni tonai qai batia na poka sa paranga, ira sa mate kale na tinidi qai jonga ligu, na qao sa rerege beto na leqa ba sa babata. Ko qai vatarasaea ira sa na Tamasa tadira na tinoni Izireli.

*I Jisu Sa Vatetekuria Ka Made Tina Tinoni
(Maka 8.1-10)*

³² Ego sa kuku tekuria i Jisu sira na ona sepele ko pira sauniria, <<Qa roroqu vivitigiria ara sira na tinoni pira, ura tei kue ranedi tu sa qai kole tututi taqu ko kopira sa kepore kai sava mai tekua. Qake nyoguania ara sa ba garunu variu buburanaria, ura kode mai rake ko mai tabubulo pa soana,>> sau sisa.

³³ Poni qai parangia sira na ona sepele, <<E, ba na minete tinoni lavata sapi ko pai tana boka teku gagani ko tana vateteku vapoteniria sa pa ia kaloina vei pira?>> qarigu sira.

³⁴ <<Ka visa bereti sa qu isongia?>> sau si Jisu.

<<Ka vitu gu, beto ko ka visa igana ikikete gu,>> qarigu sira.

³⁵ Poni sa pojaniria i Jisu sira na minete tinoni ko qai togo beto pa peso.

³⁶ Beto sa tekuria isa sa ka vitu bereti beto vei tugu na igana, ko sa paranga jonganania, beto sa kikiparia, ko sa vaniria ira na sepele ko ira na sepele qai ia lao vaniria na minete tinoni.

³⁷ Ko qai teteku beto sira doru tinoni, ko qai pote vatale beto. Beto sa qai tekuria ira na sepele sa ka vitu totopa, ko qai vapugele nyonyoaniria na gagani kole joladi.

³⁸ Ko na anyedi ira na tinoni qai teteku sira ka made tina na marene, goto ira na rereko beto ko ira na koburu sa qaike taanye.

³⁹ Ego ko pa liguna sa garunu vamule riuria i Jisu sira na minete tinoni, poni sa sa lao koi pa koaka sisa, ko sa toka lao vei tu pa gugusu pa Magadani.

16

Ira Na Tinoni Lalavata Qai Nyorogua Batia Kai Roiti Vaivagabarana

(Maka 8.11-13; Luke 12.54-56)

¹ Ego qai lame tai Jisu sira kaki Parese beto ko na Sadusisi ko mai vagonai sisa qarigu, ko qai garunia sisa ko mi roiti vavotu vaniria kai roiti vaivagabarana jola tana Tamasa, ko vei sa mai vasosotoa na koko lamena tugu tana Tamasa sisa qarigu.

² Ba sa oeria i Jisu sira, pira sauniria, <<(Totonai sa gore na vevelu, sa pira qugu sagou, <Koi, kode mina bule sa neqa, ura sa maqarea na oka!> qugu.

³ Goto na vuvugei sa pira qugu, <Koi, kode mina okoro sa pa ngeni, ura sa varodomo beto sa dudurumana sa na oka,> qugu. Qu boka doro gigilai agou sa ai mina vevei na vavagalo eqa tonai qu doria na oka, goto quke boka doro gigilai agou sira na vinagigila pa totoaso kopira.)*

⁴ Ao na sasae tinoni ikikeremu beto na vavakeporea na Tamasa sa qu korapa nyoguania kai roiti vaivagabarana jola? E, ba kepore sa kai

* **16:3** Kaki kukuti kokoleidi sake koleria sa na kobuna pikata 2 beto na doruna na pikata 3.

roiti vaivagabarana muna tavadogoronia, goto isa tugu na roiti vaivagabarana muna tavadogoronia agou sa mekana gu na roiti vaivagabarana sa taroiti ti Jona na tinoni kokorotai,>> sauniria. Beto sa sa loaria sira ko sa riuona.

Na Vavakovuruni Palava Tadira na Parese beto na Sadusisi
(Maka 8.14-21)

⁵ Totonai qai toka karovo lao pa kai kale karovona na ovuku sa qai roqu muma sira na sepele, ko qaike pogoso bereti besa.

⁶ Poni sa pira sauniria i Jisu, <<Muna balaunia na vavakovuruni palava tadira na Parese beto na Sadusisi,>> sau sisa.

⁷ Totonai qai nongoria sau isa, sa qai kole vavaiparanga mule mekadi sira, pira qarigu, <<Taqeke pogoso bereti gita sa sa korapa paranga vei isa,>> qarigu.

⁸ Ba sa tei gigilaiona tu i Jisu sisa na manugu qai kole pojai ira, ko pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu korapa vavaiparangania agou sa isa na veveina kepore gamiu bereti? Sa ikete jola na miu rarange sagou!

⁹ Ai vei, qu oqoro tugu vakoinonoa agou? Quke roqu vakoititia tu agou sa totonai qa kikiparia ka lima bereti ara, ko qa ianiria ira ka lima tina tinoni? Ka visa totopa sa qu vapugeleniria na gagani kole joladi agou totonai?

¹⁰ Ko ai sa vei sa ka vitu bereti tonai qa ianiria ira ka made tina tinoni? Ka visa totopa sa qu vapugeleniria na gagani kole joladi agou totonai?

¹¹ Ai sa vei ko quke boka vakoinonoa tu agou sa nake bereti sa qa korapa qaunia ara? Mu

kopu mulenigou pa vavakovuruni palava tadira na Parese beto na Sadusisi,>> sau sisa.

¹² Tonai sa qai gigila kamua ira na sepele sa nake veveina na vavakovuruni palava bereti sa sa kora rapa vabalau muleniria isa, goto na vaivagigalai tu tadira na Parese beto na Sadusisi sa saunia isa.

*I Pita sa Ule Votunia na Karisito
(Maka 8.27-30; Luke 9.18-21)*

¹³ Ego sa taloa riu si Jisu ko sa lao pa kai ia tata pa gugusu lavata pa Sizaria Pilipae. Ko ketakoi sa sa nanasaria i Jisu sira na ona sepele, <<I sei qaqarigunia ira na tinoni sa na Tuna na Tinoni?>> sau sisa.

¹⁴ Poni pira qarigu sira na sepele, <<Kaki qai paranga i Jone Paputaiso qarigu, kaki i Elaija qarigu, kaki i Jeremae ba palu kame ira kaki goto tinoni kokorotai qarigu,>> qarigu.

¹⁵ Poni pira sauniria, <<Goto agou sa i sei ququgunisiu sara?>> sau.

¹⁶ Poni sa oe i Saimone Pita, pira sau, <<Ao sa na Karisito, na Tuna na Tamasa toana,>> sau sisa.

¹⁷ Poni sa oea i Jisu, pira saunia, <<Na tamanamu sao Saimone na tuna i Jona! Na sosoto isa sa nake ira na tinoni qai ule vanigo ao, goto sa ianigo sosoto na Tamaqu tu ara pa noka.

¹⁸ Ma pojanigo ara sao: i Pita sao, na ginuana nisongomu sa na Patu, ko pa patu kokovana tugu api sa mana vaturua ara sa na qua ekelesia, ko na neqi tana mate minake boka vakilasia sa na ekelesia.

¹⁹ Mana vanigo ara sira na vidulu revangana na binangara pa noka, ko isa vei qu pukua ao pa peso sa mina tei tapuku tugu pa noka, beto ko isa vei qu

ruvatia ao pa peso sa pa noka ba mina tei taruvata tugu,>> sau sisa.

²⁰ Beto sa naquria i Jisu sira na ona sepele ko maike vavaqatania sa na veveina isa tugu sa na Karisito sauniria.

*I Jisu sa Vavakatonian sa na ona Vitigi na Mate
(Maka 8.31-9.1; Luke 9.22-27)*

²¹ Ego ko podalai tugu pana totoiso isa sa sa podalai vavakato vakabere vatatalenia i Jisu tadira na ona sepele sa na veveina nona vitigi. Ko pira sauniria, <<Kode mana gore pa Jerusalema sara, ko mana gosoria na vitigi tadira na iviva mamata, na kuta iama, ira qai vaivagigalainia na Vavanau, beto ko mana tavamate. Ba pa vinaue rane mana turu mule pa mate,>> sau sisa.

²² Poni sa toni kalenia i Pita si Jisu ko sa tokea, pira saunia, <<Sake vamalumia na Tamasa sa vei isa, Bangara! Minake isongo taroiti tamu sa sa vei inara!>> sau si Pita.

²³ Poni sa bata kekeria ko pira saunia si Pita, <<Rijo riu taqu, Setani! Ao sa na kokobu vaivatupe pa moequ ara, ura ira na roroqu pira sa nake lame veidi tana Tamasa, goto tana tinonigu,>> sau si Jisu.

²⁴ Beto sa pira sauniria i Jisu sira na ona sepele, <<Na tinoni sa nyogua tutisiu ara, sa mi roqu muma palenia mekana, mi pogosia na ona korosi ko mi tutisiu sara.

²⁵ Ura isa sa nyogua kopu vatalenia na ona toa mekana sa kode mina saivia tugu sa nona toa. Goto isa sa gona pale na ona toa pa ginuana sa tutisiu ara sa mina batia tugu na toa.

²⁶ Na sa sa mina vagavoria na tinoni vei bi gona palea na ona toa ko bi isongia sa na kasia gusu doruna? Bi julingai tu! Ko na sa sa mina roitinia isa ko mina boka teku beia sa na ona toa? Bi mija tu!

²⁷ Ura nake sovaina mina lame sa na Tuna na Tinoni beto ira na ona mateana. Kode mina lame pa neqi tana Tamana ko mina okoto vaniria na pinia padana na dia roiti sira doru tinoni.

²⁸ Ma poja sosotonigou ara sagou: kaki agou qu korapa turu tavitisiu ara pira sa mai oqoro mate, sa mai batia sa na lamena na Tuna na Tinoni mina lame vei na Bangara,>> sau si Jisu.

17

Sa Dogoro Goto na Tinina i Jisu (Maka 9.2-13; Luke 9.28-36)

¹ Ego sa jola gu ka vonomo rane, sa sa tonia i Jisu si Pita beto ira Jekopi i Jone kao tamatasi, ko qai sagere sae pa kai kubo ululuna ko qai kole suvere mekadi ketakoi.

² Ko tonai qai doro laoa si Jisu sa sa dogoro goto sa na tinina. Na isumatana sa sa tolanga vei na tapo, goto na ona poko sa sa keka vavalaka.

³ Beto api! Qai bola votu kamuria sira Mosese i Elaija ko qai kole paparangia si Jisu.

⁴ Poni sa paranga si Pita, pira saunia i Jisu, <<Bangara, sa vavagua jola sa taqe suvere gita lani! Vei muna vajonganai ao, sa ara ma roitinia kue aqao; ko kame tamu, kame ti Mosese, beto kame tai Elaija,>> sau sisa.

⁵ Ko sa korapa tugu paparanga vei inara i Pita, sa sa lame kai lei keala ko sa amu vapaeria sira

doru. Beto qai nongoria sa kai ovovele pa leona na lei pira sau, <<Api sa na Tuqu qa roroqua beto qa qera vivitiginia ara. Mu nongoria sisa!>> sau.

⁶ Totonai qai nongoria ira kue sepele sa na ovovele poni sa qai matagutu vivitigi, ko qai gona toqo pa peso ko qai todongo.

⁷ Poni sa lao si Jisu ko sa uliria sira kue, beto pira sauniria, <<Turu, muke matagutu!>> sau sisa.

⁸ Ko tonai mai enga qarigu sa sa kepore mule sa kai tinoni bai batia goto i Jisu gu mekana.

⁹ Tonai qai korapa mule gore na kokodi pa kubo, sa sa naquria i Jisu sira kue, pira sauniria, <<Munake vavakatonian tana kai tinoni sa na dodogoro vei qu batia agou, koi vei tu mina tavaturu mule pa mate sa na Tuna na Tinoni,>> sauniria.

¹⁰ Qai nanasia ira na sepele si Jisu, pira qarigu, <<Ai sa vei ko qai paranga sira qai vaivagigalainia na Vavanau kode i Elaija tu sa mina mule lame momoe mai tonai mina oqoro kamu na Mesaea?>> qarigunia.

¹¹ Poni sa oeria i Jisu sira, pira sau, <<E, i Elaija sa mina lame momoe tugu ko mina vatana vatuvisi momoeria sa doru sakasava.

¹² Ba ma pojanigou agou: sa tei mule lame momoe tu si Elaija, ba qaike doro gigalia ira na tinoni sisa, ko qai ngangangulu veinia isa qai nyogua veinia. Ko na Tuna na Tinoni ba kode mai ngangangulu veinia mutugu ira na tinoni,>> sau si Jisu.

¹³ Ego ko ketakoi sa qai gigila vakabere vatalea ira na sepele sa i Jone Paputaiso gu sa saunia isa.

*I Jisu sa Salania kai Marene sa kolea na Tomate
Ikikerena*

(Maka 9.14-29; Luke 9.37-43)

¹⁴ Ego totonai qai gabala mule kamu tadira na minete tinoni sira, sa sa lao gona togo sori tutungu pa moena i Jisu sa kai tinoni,

¹⁵ ko sa paranga, <<Bangara, mu roroqu tokania na tuqu marene! Sa vavainia na mo kirenge ko sa vavaaru vikerena ko kaki totošo sa vavukele laoa tugu pa niku beto pa kolo.

¹⁶ Qa tei toni laonia tugu tadira na mua sepele ba qaike boka salania,>> sau sisa.

¹⁷ Poni sa oea i Jisu, pira saunia, <<Koi, agou na sasae tinoni quke vasosoto beto quke gigilai na tuvisi! Ai tu mina koi vei soyai vei sa mana kole suvere tavitigou na jujunonigou ara sagou? Mu toni lamenia taqu sa na marene ina!>> sau si Jisu.

¹⁸ Beto sa iju palea i Jisu sa na tomate ikikerena sa kole tana marene, ko sa votu riu tana, ko sa tasalana tugu na totošo isa sisa.

¹⁹ Beto sa tonai qai suvere mekadi tu sa qai lame ti Jisu sira na sepele ko qai nanasa, <<Ai sa vei ko qeke boka iju votunia agei sa na tomate ina?>> qarigu.

²⁰ Poni sa pira sauniria i Jisu, <<Ura koko vei sa ikete jola na miu rarange! Ura ma poja soso-tonigou ara sagou: vei bu isongia iapeki rarange bi podeke iketena vei kai kiko masitadi, sa vei bu paranga veinia gu pira sa na kubo api, <Mu rijo lao pa poni!> bugu, sa kode mina lao tugu. Kepore sa kai sava mina tapatagou.

²¹ (Na tomate ikikerena veveina ina, sa sake tasalana goboro, goto pa vavara beto pa tatabu

teteku gu sa kode mina boka taiju pale,)*>> sau sisa.

I Jisu sa Vavakatonía Mule na Veveína na ona Mate

(Maka 9.30-32; Luke 9.43-45)

²² Totonai qai vaikamu pa Qalili sira doru sepele, sa pira sauniria i Jisu, <<Na Tuna na Tinoni sa kode mina tavalao pa limadi ira na tinoni.

²³ Ko mina tavamate sisa, ba pa vinaue rane sa mina toa mule pa mate sisa,>> sauniria. Ko qai mamata vivitigi sira na sepele.

Na Tabarana na Takisi Ruma Zelepade

²⁴ Totonai sa kamu si Jisu beto ko ira na sepele pa Kepaniami, sa qai lao tai Pita sira na tinoni teteku takisi ruma zelepade ko qai nanasia, <<Ai sa vei sa tabaria tugu na miu tinoni vaivagigalai sa na takisi ruma zelepade?>> qarigu.

²⁵ <<E,>> sau si Pita. Isa tugu sa tome pa leo ruma i Pita sa sa paranga si Jisu, <<Saimone, na sa sa qu roroqua ao? I sei sa tatabaria sa na takisi tadira na babangara pa kasia abana api? Ira na tudia sosoto na bangara, ba ira tu na tinoni gotodi?>> sau si Jisu.

²⁶ Poni pira sau si Pita, <<Ira tu na tinoni gotodi,>> saunia.

<<Koi, e, jongana,>> sau si Jisu. <<Ko na ginuana isa kisa ira na tudia sosoto na bangara ko maike tabaria sa na takisi.

²⁷ Ba sake jongana tana vatagigiriria na tinoni, ko ao mu riu tu pa kolo ko mu ipania na tali. Muna

* **17:21** Na pikata 21 api sa sake kole pa soku kukuti kokoleidi.

kao vapodakia ao sisa na igana muna vagani mo-moea ko tonai muna asanga vamamangai, kode muna batia sa kai poata siliva na padana na takisi ruma zelepade tadagita karu. Muna tekua, ko muna lao vaniria na takisi tadagita karu,>> sau sisa.

18

Na Tinoni sa Poreveveina Jola pa Binangara pa Noka

(Maka 9.33-37; Luke 9.46-48)

¹ Ego pana totošo tugu isa sa qai lao sira na sepele ti Jisu ko pira qai nanasa veinia sisa, <<I sei sa na poreveveina jola pa binangara pa noka?>> qarigunia.

² Poni sa kuku tekua i Jisu sa kai koburu ikete, ko sa vaturua pa moedi ira,

³ beto pira sauniria, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: vei munake beia agou sa na miu toa ko munake toa vei ira na koburu, sa munake isongo tomea tugu agou sa na binangara pa noka.

⁴ Isa na tinoni gu sa vaikete mule veinia na koburu ikete api, sa isa sa poreveveina jola pa binangara pa noka.

⁵ Isa sa vatoga vatalea pa isongoqu ara sa kai koburu ikete vevei api sa sa vakamusiu tugu sara,>> sau si Jisu.

Ira na Sakasava qai Vatatupenia na Tinoni

(Maka 9.42-48; Luke 17.1-2)

⁶ <<Na tinoni sa vatatupenia sa kame ira na koburu vevei api sa vasosotosiu ara, sa jongana jola sa bi pikoni patu doa lavata na ruana, beto bi riu valupi palea pa kolo lilisina sisa.

⁷ Mi takulangagana tu na kasia gusu ura sa kolea na sakasava vaivatatupe! Maike koroto na lamedu sira na sakasava vaivatatupe, ba mi takulangagana tu sa isa sa valameria ira na sakasava vaivatatupe.

⁸ Ko vei kai kale limamu babi kai kale nenemu sa bi vatatupenigo, sa mu lomoto vaqopu palea ko mu gona palea! Ura jongana jola sa nake savana sa bu toa qoqopumu gu sao beto bu tome pa toa jola. Isa bu vei sa sa jongana jolania bu tagona lao doruru karu limamu beto karu nenemu pa iku kole jolana.

⁹ Beto vei na matamu sa bi vatatupenigo, sa mu ujolo palea ko mu gona palea! Ura jongana jola sa bu mamata kale gu tome pa toa jola. Isa bu vei sa sa jongana jolania bu isongoria karu matamu beto bu tagona lao maladorurumu pa iku pa heli,>> sau si Jisu.

*Na Vavakato Vavapadana na Sipi Mumana
(Luke 15.3-7)*

¹⁰ <<Mu kopunia ko muke doro vakepore veveinaia sa kame ira na koburu ikikete vevei api. Ura ma pojanigou: na dia mateana na suveredi doru totošo pa moena na Tamaqu pa noka sa sa kopuniria.

¹¹ (Ura na Tuna na Tinoni sa sa lame ko mi aloa na tinoni mumana sau.) *

¹² Ai beka qu roroqu veinia agou sa na tinoni sa isongia kai gogoto ona sipi, ko vei kame ira nona sipi sa bi muma? Kode mina loaria mai sira ka siangavulu sia ko mai kole ngojagadi buburu pa

* **18:11** Na pikata 11 api sa sake kole pa soku kukuti kokoleidi.

kubo, goto isa mina riu ko mina nyaqoa sa isa na sipi sa muma.

¹³ Ko tonai mina bati ligua sa na ona sipi sa muma sa ma poja sosotonigou ara sagou: na ona qerana na sipi sa muma api sa sa jolania na ona qeradi ira ka siangavulu sia qaike muma.

¹⁴ Ko kai muqisi podeke vei tugu isa sa na Tamada pa noka sake nyoguania isa sa kame ira na koburu ikete vei pira ko bi muma,>> sau si Jisu.

Na Tasimu sa Sela

¹⁵ <<Ego vei bi roitinia kai sela tamu sa na tasimu, sa mu lao ko pa vaikorapaimiu gu agou karu mekamiu sa mu udukia sa na ona sela. Ko vei mina nongorigo, poni sa qu alo mulenia ao sa na tasimu.

¹⁶ Goto vei mina daiona nongorigo, poni sa mu toni lao tavitinigo mule sa kame babi karu tinoni, ko isa vei sa pojai na Kukuti Tabuna sa pa moedi ira karu babi kue tinoni nonongoro tu mai tava-toqo sa doru paranga.

¹⁷ Ba vei minake nongororia tugu sira qu toniria, poni sa mu ule vania na ekelesia totonai. Ko vei mina daiona tugu nongoria isa sa na ekelesia, poni sa totonai sa mu doro veinia gu kai tinoni rodomo beto kai tinoni teteku takisi sisa.

¹⁸ Ma poja sosotonigou ara sagou: isa qu pukua agou pa peso sa mina tei tapuku tugu pa noka, beto isa qu ruvatia agou pa peso sa pa noka ba mina tei taruvata tugu.

¹⁹ Ma kai poja sosotonigou mule ara sagou: vei ira karu tinoni pa peso agou sa bai vaivaegonia sa kai sakasava ko bai vavarania, sa kode mina roiti vanigou gu na Tamaqu pa noka sisa.

²⁰ Ura ketakoi mai suvere vaikamu karu babi kue tinoni pa isongoqu ara, poni sa ketakoi tugu qa somana suvere sara,>> sau si Jisu.

Na Vavakato Vavapadana na Nabulu sake Taleosonia kai Tavitina

²¹ Beto sa lao nanasia i Pita si Jisu, <<Bangara, ka visa totošo sa kai turaqu mina kole gu roiti lame-nia na sela taqu beto ara mana kole gu taleosonia sisa? Ka vitu totošo?>> sau sisa.

²² Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Dai, nake ka vitu totošo, goto ka vitungavuluputa totošo vitu.

²³ Ura na binangara pa noka sa pira tu sa vei. Koleona sa kai bangara sa nyorogua vatuvisiria na lilipu tadira na ona tinoni roiti.

²⁴ Isa tugu sa podalai dororia isa sira na lilipu poni sa qai toni tomenia gu ira sa kai tinoni pore-ona lilipu, ko na soku gogoto tina poata nona lilipu tana bangara sisa.

²⁵ Ba na nabulu api sa sake ngaolo na ona poata ko sake boka lipu betoria sira na ona lilipu. Ko pira sa paranga veinia na bangara sisa, <Muna tavavai vei na pinausu sao, na maqotamu, ira na tumu beto ko dorudi na mua sakasava qu isongoria, ko mina talipu sa na mua lilipu,> sau sa na bangara.

²⁶ Poni sa gona toqo sori tutungu pa moena na bangara sa na nabulu api ko pira sa tepa vei, <Koi, bangara muke veinisiu! Mu vanisiu na totošo beto kode mana lipu vaokoto betoria sira na qua lilipu tamu,> sau sisa.

²⁷ Poni na bangara sa sa roqua gu mule sa na nabulu isa, ko sa taleosonia gu sa doruna nona lilipu beto sa sa vamalumu riuu.

28 Ba beto totonai sa taloa ko sa votu riu sa na nabulu api, sa sa lao gu gosoria sa kai nabulu tavitina isa ka visa poata gu nona lilipu tana. Sa lao ragata tekua ko sa rae orangia na ruana, beto pira saunia, <Sisiqarai lipuria na mua lilipu taqu!> saunia.

29 Poni sa gona togo sori tutungu mutugu sa na nabulu tavitina api beto sa paranga, <Koi, muke veinisiu, mu vanisiu na totooso beto kode mana vanigo gu sira na qua lilipu,> sau sisa.

30 Ba sa daiona sa na nabulu api goto sa lao gona vatome pale pa ruma vaipiu tinganai mina lipu betoria tu nona lilipu sau.

31 Ego ko qai dogoro vaia ira kaki nabulu tavitina sa isa sa roiti vei isa poni sa qai takulanga jola, ko qai lao ule vania na bangara sisa vei sa roitinia na nabulu isa.

32 Poni sa kuku mulenia na bangara sa na nabulu isa, ko pira saunia, <Na nabulu ikeremu jola sao! Ara dorudi na mua lilipu taqu sa qa taleosonigo, ura ao qu tepa taqu.

33 Ba ao ai sa vei sa quke roroqu tokania sa na nabulu tavitimu ina, vei qa roroqu toka veinigo ara?> saunia.

34 Ko sa tagigiri vivitigi sa na bangara, ko sa valao palea pa ruma vaipiu sa na nabulu isa, ko mi tavakilasa tinganai mina lipu betoria tu isa sira dorudi nona lilipu sau.

35 Ko isa inara kode mina okoto veinigou na Tamaqu ara pa noka sagou doru vei munake okoto taleoso sosotoniria pa bulomiu agou sira na tura miu,>> sau si Jisu.

19

Na Vaivagigalaina Na Vaialava (Maka 10.1-12)

¹ Ego totonai sa beto vaivagigalainiria i Jisu sira na sakasava pira, sa sa taloa pa Qalili sisa ko sa sae pa ia pikata gugusu Jiudia pa kai karovona na pie Jodani.

² Ko na vaikamu tinoni lavata sa qai tutia isa, beto ketakoi tugu sa salana betoria isa.

³ Ego ira kaki Parese sa qai lame tana ko qai nyogua podekia sisa. Ko qai gonania na nanasa ira sisa, pira qarigu, <<Ai vei, na tavamalumuna pa Vavanau sa mina boka loa pale kai tinoni sa na maqotana pa ai ginugua vei gu sa nyoguania isa? >> qarigu.

⁴ Poni sa oeria i Jisu, pira sauniria, <<Beko qu tei tiroamiu tu ba qu oqoro tu vakaberia agou sa na Kukuti Tabuna? Pira sau sa na Kukuti Tabuna, <Pa popodalaina sa sa tei vapodaka vamarenia beto varerekoa tu na Tamasa sa na tinoni,> sau.

⁵ Beto pira mutu sau, <Ko pa ginuana isa sa mina boka taloa tana tinana beto na tamana sa na marene ko mina kole kame tana maqotana, ko mai kame gu sira karu,> sau.

⁶ Ko maike pikatarua sira karu, ba kame gu. Ko isa vei sa tei vaipuku tariniria tu na Tamasa sa kepo kai tinoni mi vaivisuniria,>> sau si Jisu.

⁷ Poni qai nanasa bei sira na Parese, <<Ba ai sa vei ko i Mosese sa vaivagarununia tu sa mina boka kutia na marene sa kai pepa vailoa, beto sa mina iju variu palea sa na maqotana?>> qarigu sira.

⁸ Poni sa oeria i Jisu sira, <<Na ginuana sa vamalumunigou i Mosese sisa sa ura koko vei sa tapata na tavavanaumi sagou. Goto pa podalaina sa sake vei inara sa.

⁹ Ko ara sa pira ma poja veinigou: bike vavaiputa taviti goboro sa na maqotana kai marene, ba bi lao na marene ko bi loa pale sa na maqotana isa ko bi alava beia mule kai goto rereko, sa sa babarata tugu sa na marene isa,>> sau si Jisu.

¹⁰ Poni qai parangia sira na ona sepele, <<Vei mina isa sa na ginuana vei na marene mina boka loa na maqotana, poni sa jongana jola sa mike pavu vaialava sa na tinoni,>> qarigu sira.

¹¹ Poni sa oeria i Jisu sira, <<Nake ira doru tinoni mai boka tekua sa na vaivagigalai api, ba ira gu sa tei vaniria tu na Tamasa.

¹² Ura koledia sa kubo okokoto ginugua vei beto qaike boka vaialava ira na tinoni: kaki na podo veidi tu, kaki na tinoni gu qai lida vaegoro veini paleria, goto kaki qaike vaialava ura qai nyogua nabulu vania na binangara pa noka. Na tinoni mina boka tekua na vavanau api sa mi tekua tugu,>> sau si Jisu.

*I Jisu sa Mananiria ira na Koburu Ikikete
(Maka 10.13-16; Luke 18.15-17)*

¹³ Ego ira kaki sa qai toni laoniria ti Jisu sira na koburu ko mi vaoponiria na limana beto mi mananiria isa qarigu, ba qai tokeria ira na sepele sira na tinoni qai vaitoni lame.

¹⁴ Ba pira sau i Jisu, <<Mu vamalumuria sira na koburu ko mai lame taqu, muke suquturia.

Ura tadira tugu vevei aipira sa na binangara pa noka,>> sau sisa.

¹⁵ Beto sa vaoponiria na limana isa sira na koburu ikikete ko sa mananiria, beto sa sa taloa riu.

*Na Isisongo beto na Binangara tana Tamasa
(Maka 10.17-31; Luke 18.18-30)*

¹⁶ Ego koleona sa kai tinoni sa kamu tai Jisu ko pira sau, <<Tinoni vaivagigalai, ai roiti jongana sa mana roitinia ara beto mana tekua ara sa na toa jola?>> sau sisa.

¹⁷ Poni sa oea i Jisu, pira sau, <<Ai sa vei ko qu nanasania ao taqu sa na veveina na jongana? Kame gu mekana sa isa sa jongana. Vei muna nyogua tekua na toa ao, sa mu kopuniria na garunu,>> sau sisa.

¹⁸ <<Na garunu ai veveidi?>> sau sa na tinoni api.

Poni sa paranga si Jisu, <<Na garunu sa pira: munake varivai, munake babarata, munake ikiko, munake jutu seseke,

¹⁹ mu valavataria na tinamu na tamamu, muna roroqua na tavitimu kai muqisi podeke vei qu roroqu mule veinigo mekamu,>> sau sisa.

²⁰ Poni sa paranga sa na tinoni api, <<Doru garunu pira sa qa tei tuti betoria tu ara sira, goto na sa mule sa mana roitiniria ara?>> sau sisa.

²¹ Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Vei muna nyogua nabu pa mua tuti sao, sa mu lao ko mu vavainiria na mua sakasava qu isongoria, ko na poatadi mu vaniria ira na tinoni vaivasevidi. Beto

sa muna tekuria ao sira na isisongo pa noka, beto sa mu lame tutisiu,>> sau sisa.

²² Totonai sa nongoria na tinoni koregana api sa na paranga isa sa sa takulanga ko sa riuona, ura sa soku nona isisongo sisa.

²³ Beto sa pira sauniria i Jisu sira nona sepele, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: sa tapata vivitigi tana tinoni isisongo sa mina tome pa binangara pa noka sisa.

²⁴ Ma kai poja vatalenigou mule ara sagou: sa tapata jola tana tinoni isisongo sa mina tome pa binangara tana Tamasa sisa, sa tapata jolania na kameli bi sulingi tomea sa na talupuru nila,>> sau sisa.

²⁵ Totonai qai nongoria ira na sepele sapi sa qai gabara vivitigi ko pira qarigu, <<Ko i sei gu sa mina boka taalo sa vei?>> qarigu sira.

²⁶ Poni sa do tariria i Jisu sira beto pira sauniria, <<Tana tinoni sa tapata vivitigi sapi, goto tana Tamasa sa doru sakasava qaike tapata,>> sau sisa.

²⁷ Poni sa oe si Pita, pira saunia, <<Doro! Agei qe tei loa paleria tu sira doru mei sakasava ko qe tei tutigomei tu ao. Ko na sa sa mene isongia agei?>> sau sisa.

²⁸ Poni sa pira sauniria i Jisu sira, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: totonai mina toqo pa nona totoqona bangara sa na Tuna na Tinoni pa totoqona tana ona binangara, sa muna somana toqo pa manogarua totoqona bangara sagou ka manogarua sepele, ko muna bangaraniria sira ka manogarua bubutu Izireli.

²⁹ Beto ko ira doru qai loaria na dia ruma na tasidi marene na luludi rereko babi na tamadi na

tinadi beto ira na tudia na peso na vei pa dia tutiqu ara, sa mina ia beiniria na Tamasa kai gogoto totošo mota jolaniria vei ira qai loaria ira beto mai teku isongia vei na toa jola.

³⁰ Ba ira soku qai momoe sa mai liligu, beto ira soku qai liligu sa mai momoe,>> sau si Jisu.

20

Ira na Tinoni Roiti pa Inuma Qurepi

¹ <Na binangara pa noka sa kai muqisi podeke vei kai tinoni sa taloa votu riu vuvugei jonga ko sa lao nyaqo tinoni ko mai roiti pa nona inuma qurepi sau.

² Ego ko pa liguna isa beto ira na tinoni roiti qai mekarai vaivaegonia sa isa mina tabaraniria na padana kai poata siliva pa kai rane qarigu, poni sa sa garunu variu roitiria pa nona inuma qurepi isa sira.

³ Ego ko sa votu riu bei mule pa ia mamaketina papada sia koloko sau sisa, sa sa batiria mule sira kaki tinoni qai korapa turu goborodia kepore kai sava bai roitinia.

⁴ Poni sa pojaniria mule sira, <Agou ba mu lao tugu roiti pa inuma qurepi taqu. Kode mana tabaranigou tugu isa mana doro vatuvisia ara,> sauniria isa sira.

⁵ Ko qai taloa riu tugu roiti sira.

Ego pa manogarua koloko, beto pa kue koloko ba sa roiti vei tugu, ko sa tekuria tugu kaki tinoni ko sa garunu variu roitiria.

⁶ Totonai sa tei tata lima koloko tu sa sa mule bei lao pa ia mamaketina sisa, sa sa batiria mule sa kaki tinoni qai korapa turu goborodia.

Poni sa parangaria, <Na sa qu turunia lani na rane doruna kepore kai sava bu roitinia sagou?> sauniria.

⁷ Poni sa pira qarigunia, <Ura kepore tinoni bi vanigei na roiti,> qarigunia.

<Ego, jongana, agou ba mu lao tugu roiti pa inuma qurepi taqu,> sauniria.

⁸ Ego totonai sa gore na vevelu, na tinoni pore-ona inuma sa pojanía sa na tinoni sa mamatania na roiti, <Mu kuku vaikamuniria ira na tinoni roiti ko mu vaniria na dia tabara. Mu podalai tadira qai podalai liligu tinganai muna kamuria ira qai podalai momoe,> saunia.

⁹ Ego ko ira na tinoni qai podalai roiti lima koloko sa sa vaniria kai poata siliva pa kai tinoni.

¹⁰ Ko totonai mai lao tekudia tabara qarigu sira qai roiti momoe, sa qai kole roroqu kode mene teku vakubo qarigu. Ba totonai qai okoto teku, sa qai vaitoto vei tugu ira qai podalai roiti liligu sira.

¹¹ Ko tonai qai tekuria na poata sa qai kole ququmunia ira sa na tinoni sa varoitiria pa ona inuma.

¹² Qai paranga sira, <Ira na tinoni qai podalai liligu sa kai aoa gu qai roiti, goto agei sa qe pogosia na mamatana na rane beto qe vaivasevi na mangini, ba ira ba qu vaitoto veinigei tugu agei,> qarigu sira.

¹³ Poni sa oea na tinoni poreona inuma sa kame ira, pira saunia, <Baere, qake nganganguligo ara sao. Beko taqe mekarai vaivaegonia tu gita karu sa ao muna roiti na rane doruna beto ko ara mana tabaranigo kai poata siliva taqeu tu.

¹⁴ Mu pogosia gu na mua tabara ko mu mule riumua pa mua ruma. Isa na nyorogua taqu sa isa vei qa vania na tinoni sa roiti liligu, vei tugu isa qa vanigo ao.

¹⁵ Quke gigilai ao sa na qua tuvisina mekaqu ara ko mana varoiti veinia isa qa nyorogua veinia sa na qua poata mekaqu? Ba palu qu kono beka ao ura ara na tinoni jongaqu?> saunia.

¹⁶ Ko inara sa vei sa ira qai liligu sa mai momoe, goto ira qai momoe sa mai liligu,>> sau si Jisu.

*Na Vinaue Totoso sa Pojai i Jisu na ona Mate
(Maka 10.32-34; Luke 18.31-34)*

¹⁷ Tonai sa korapa rerege sae pa Jerusalema si Jisu, sa sa teku kaleniria sira na ona sepele ko sa pojaniria, pira sau,

¹⁸ <<Mu vainongoro lame! Taque korapa sae pa Jerusalema sa gita, ko ketakoi sa kode mina tavalao pa limadi ira na kuta iama beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa na Tuna na Tinoni. Ko kode mai jutua ko mai vamatea

¹⁹ beto sa mai valaoa ira tadira na tinoni karovodi ko mai vavaledenia, mai piqolia beto mai vamatea pa korosi sisa. Ba pa vinaue rane sa mina turu mule pa mate sisa,>> sau si Jisu.

*Na Tepa Tana Tinadi ira Jekopi i Jone
(Maka 10.35-45)*

²⁰ Pa liguna isa sa lao tai Jisu sa na maqotana i Zebeti beto karu tuna marene, ko sa todongo pa moena isa ko mi tepai kai sa tana sau.

²¹ Poni sa nanasa si Jisu sa na rereko isa, <<Na sa sa qu nyoguania ao?>> saunia.

Poni sa oe lao sisa, <<Bangara, mu vakolea na taringunguti ko ira karu tuqu marene pira mai togo tavitigo ao pa mua binangara, kame pa kale matuamu kame pa kale merimu,>> sau.

²² Poni sa oeria i Jisu ria, pira sauniria, <<Quke gigilai agou karu sisa qu korapa tepaia. Ai vei muna boka tugu gosoria agou sa na vitigi mana gosoria ara?>> sau sisa.

Poni qai oe lao sira karu, <<E, mene boka gu,>> qarigu.

²³ Poni sa pira sauniria i Jisu sira karu, <<E, kode muna somana gosoria tugu agou karu sa na vitigi mana gosoria ara. Ba na neqi vei beto mina tavile i sei pa kale matua i sei pa kale meri sa nake taqu. Ira na ia veveidi pira sa na Tamaqu tu sa tei vatana vaniria ira tu sa tei vileria tu,>> sau si Jisu.

²⁴ Tonai qai nongoria ira ka manogaputa sepele sa sa vei inara, sa qai tagigiriniria sira kao tamatasi.

²⁵ Poni sa kuku vaikamuniria i Jisu sira doru sepele ko pira sauniria, <<Qu gigilaimiu agou sira na bangara tadira na tinoni karovodi sa qai lalaenia sa na toa tadira na dia tinoni, beto ira na tinoni lalavata qai vatadogoronia na dia neqi tadira na dia tinoni.

²⁶ Ba tamugou sa minake vei inara. Isa sa nyogua tavalavata agou, sa mina nabulunigou tu agou doru.

²⁷ Beto isa sa nyogua momoenigou agou sa mina pinausu tu tamugou doru.

²⁸ Kai muqisi podeke na Tuna na Tinoni sa sake lame ko ira na tinoni mai vabangaria, goto sa lame

nabulunia na tinoni beto sa vania na ona toa ko sa pajuku aloria sira kubo tinoni,>> sauniria i Jisu.

*I Jisu sa Salanaria Karu Tinoni Leleqadi
(Maka 10.46-52; Luke 18.35-43)*

²⁹ Ego tonai sa taloa pa Jeriko si Jisu beto ira nona sepele, poni sa kai minete puku tinoni lavata sa sa tutiria.

³⁰ Ego ko qai nongoronia ira karu tinoni leleqadi qai korapa togo pa soana sa i Jisu sa korapa rerege jola lame qarigu, sa qai kuku votu, <<Mu roroqu tokanigei ao na Tuna i Devita!>> qarigu.

³¹ Poni qai tokeria ira na minete tinoni sira karu ko mai noso qariguniria. Ba tonai sa qai kuku vaiolo viviva tu, <<Mu roroqu tokanigei ao na Tuna i Devita!>> qarigu.

³² Poni sa turu noso si Jisu ko sa kukuria beto pira sauniria, <<Na sa sa qu nyoguania agou karu ko ba roiti vanigou ara?>> sauniria.

³³ <<Bangara, qe nyoroguanigo ae karu ko bu vababatagei!>> qarigu.

³⁴ Poni sa roroqu vivitigiria i Jisu sira karu ko sa lao uliria na matadi, poni sa qaike ruavo tugu na babatadia sira karu ko qai tutiadia sisa.

21

*Na Tome ti Jisu pa Jerusalema
(Maka 11.1-11; Luke 19.28-40; Jone 12.12-19)*

¹ Totonai mai toga pa Jerusalema qarigu ko qai kamu pa Betipezi isa pa Kubo pa Olive si Jisu beto ko ira na ona sepele, poni sa sa garunu lao momoeniria i Jisu sira karu ona sepele,

² pira sauniria, <<Mu lao pa gugusu pa moemiu kai karovona lao poni. Ko isa tugu muna lao kamu sa kode muna batia agou karu sa kai dongiki na tapiko vaturu kolena tavitia kai tuna. Mu ruvatia sa na dongiki beto mu toni lameniria taqu.

³ Vei mai parangagou kaki tinoni, poni sa pira munagu, <Na Bangara sa nyoguania,> munagu, sa kode mai vamalumu vanigou,>> sau sisa.

⁴ Ko sa taroiti vei pira sapi ko sa gore votu sa na paranga tana Bangara sa lame vei tana tinoni kokorotai, isa pira sau,

⁵ <<Mu pojaniria sira na gugusu tinoni pa Zaione, pira muguniria, <Dotu sa korapa lalameona sa na miu Bangara! Sake tuara beto sa koia na dongiki, sa koi pa pokotona na tuni dongiki!> muguniria,>> sau.

⁶ Ko qai taloa lao sira karu sepele, ko qai roitinia tugu sisa vei sa garununiria i Jisu.

⁷ Qai toni kamunia ira karu sa na dongiki beto ko na tuna, beto ko qai lovasa vamakeleniria ira pa pokotodi sa na dia koti beto sa koi si Jisu.

⁸ Ira na minete tinoni lavata qai lovasaniria na dia koti sa na soana, goto kaki qai kaele teku gou ko qai lovasa vakoleniria pa soana.

⁹ Na puku minete tinoni sa qai rerege pa moena beto pa liguna i Jisu beto qai kukuku, Aroia na Tuna i Devita!

Sa tamana isa sa lame pa isongona na Bangara.

Aroia pa nulu vavagalo, qarigu sira.

¹⁰ Totonai sa tome lao pa Jerusalema si Jisu, sa sa kirikanoko sa na gugusu doruna, <<I sei sa?>> qarigu.

¹¹ Poni sa qai oe lao sira na pupuku minete qai tutia isa, <<Isa na tinoni kokorotai sapi, i Jisu pa gugusu Nazareti pa Qalili,>> qarigu sira.

I Jisu sa Aduria ira qai Vavai pa Kakabarena na Zelepade

(Maka 11.15-19; Luke 19.45-48; Jone 2.13-22)

¹² Ego ko sa tome lao pa kakabarena na zelepade si Jisu ko sa adu vovotuniria sira doru qai korapa vavai beto qai vavainiria na sakasava pa kakabarena zelepade, beto sa peluku vaopo paleria sira na tevolo tadira na tinoni bebei poata karovodi beto ira na totoqodi tadira qai vavainiria na kuru vavakukuvudi.

¹³ Beto sa pira sauniria sira, <<Pira sau sa na Kukuti Tabuna, <Na qua ruma sa mina takukunia na ruma vavarana,> sau, ba agou sa qu roiti veinia na bevi ovovona tadira na tinoni raja ikikodi,>> sauniria.

¹⁴ Ego ko qai lao tana pa kakabarena zelepade sira na leqa beto na qao, ko sa salanaria isa.

¹⁵ Ba ira na kuta iama beto ira qai vaivagigalainia na Vavanau sa qai tagigiri totonai qai batiria na roiti vaivagabaradi sa roitiniria i Jisu beto ko qai nongoria na kukuku irirangadi na koburu pa kakabarena zelepade pira qaqarigu, <<Aroia na Tuna i Devita!>> qarigu.

¹⁶ Ko pira qarigunia si Jisu, <<Qu nongorori-amua tu ao sisa qai korapa pojai ira inara?>> qarigunia.

Poni, <<E, qa nongororiaqua. Qu ogoro tu tiro vakaberia agou sa na Kukuti Tabuna isa pira sau? <Qu vatanai ao pa mangadi ira na koburu beto na melalu

sa na vinatarasae sosotona,> sau,>>
sau si Jisu.

¹⁷ Ego tonai sa taloa tadira pa kakabarena na zelepade sisa poni sa lao pa Betani ko na bongina sa puta ketakoi.

*I Jisu sa Lelevenia na Gou Piqi
(Maka 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Tonai sa rerege mule ligu lao pa Jerusalema na vuvugei jonga si Jisu, poni sa sa vaia na burana.

¹⁹ Ko sa batia sa kai gou piqi pa kekete soana, ko sa lao kamua ba kepore kai vuana bi batia goto gagale equruna gu. Poni sa pira saunia sa na gou piqi, <<Na iamu sa munake vua ligu mule sao!>> saunia. Isa tugu sa paranga vei inara isa, poni sa sake ruavo tugu malei mateona sa na gou isa.

²⁰ Tonai qai batia ira na sepele sa vei inara sa qai gabara vivitigi, ko qai paranga sira, <<Ai sa vei ko sake ruavo tugu malei mateona sa na gou piqi ina?>> qarigu.

²¹ Poni sa oeria i Jisu, pira sauniria, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: vei muna vasosoto beto muneke ruarabeke pa miu rarange sagou, sa kode muna bokai gu agou sisa vei qa roiti veinia ara na gou piqi api. Ba nake mekana gu api, goto vei

muna paranga laoa na kubo, <Mu iolo ao na kubo ina ko mu lao vukele pa ivere,> bugu, sa kode mina gore votu gu.

²² Beto vei muna vasosoto sagou, sa kode muna tekua gu agou sisa vei qu tepai pa vavara,>> sau si Jisu.

*Na Nanasana na Neqi ti Jisu
(Maka 11.27-33; Luke 20.1-8)*

²³ Ego sa mule lao pa kakabarena zelepade si Jisu ko sa korapa vaivagigalai, sa qai kamu nananasia ira na kuta iama beto ira na iviva mamata tadira na tinoni sisa, <<Na neqi sa sa qu isongia ao? I sei sa vanigo na neqi ko qu roitiniria ao sira na sakasava aipira?>> qarigunia.

²⁴ Poni sa oeria i Jisu, pira sauniria, <<Ara ba ma nanasanigou mai kai nanasa. Ko vei muna oe vatalea agou sa kode mana ule vanigou ara sa ai neqi veveina qa isongia ko qa boka roitiniria ara sa na sakasava veveidi pira.

²⁵ I sei sa vania na neqi si Jone beto sa paputaiso tinoni? Na Tamasa ba na tinoni?>> sau sisa.

Totonai qai nongoria sa paranga vei inara isa, sa qai kole vaigua mekadi, <<Na sa tanagu sa tana oe laonia? Ura vei tana paranga, <Na Tamasa sa vania,> tanagu, sa kode mina paranga sisa, <Ba ai sa vei ko quke vasosotoa tu agou si Jone?> kode minagunigita.

²⁶ Goto vei tana paranga, <Na tinoni qai vania,> tanagu, sa sa vaivamatagutu mutu sa na sa mari-gunigita ira na tinoni. Ura ira doru tinoni sa qai tei vasosotoa tu si Jone sa kai tinoni kokorotai,>> qarigu.

²⁷ Ko qai oea gu si Jisu, pira qarigunia, <<Dai, qeke gigilai i sei sa vania na neqi si Jone beto sa paputaisoria na tinoni,>> qarigu sira.

Poni sa pira sauniria i Jisu, <<Ego, ko ara ba maneke ule vanigou tugu ropi sa ai neqi veveina qa isongia beto qa roitiniria na sakasava veveidi pira,>> sau sisa.

Na Vavakato Vavapadana Karu Marene

²⁸ <<Ego, ai qu roqu veinia agou sa na vavakato api? Sa koleona sa kai tinoni karu na tuna marene. Sa lao momoe sisa tana tuna moa, ko pira sa garunu veinia, <Tuqu, ao sa pa ngeni api sa mu lao roiti pa inuma,> saunia.

²⁹ <Koi, ara daiqua,> sau sa na tuna moa, ba sa sovai poni sa bei roroqu ko sa riu tugu.

³⁰ Beto sa lao mutugu tana tuna pa ligu sa na tamadi ko sa garunu veinia mutugu isa sa poja veinia na tuna moa, poni sa pira sa oe veinia, <E, jongana, tamaqu,> saunia, beto sa sake pavu riu roiti sisa.

³¹ I sei ira karu pira sa sa roitinia isa sa nyoguania na tamadi?>> sau si Jisu.

Poni sa qai paranga sira, <<Isa pa moa,>> qarigu sira.

Poni paranga si Jisu, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: ira na tinoni ikikeredi vevei na tinoni teteku takisi beto na tugele sa mai tome jola lao momoenigou agou pa binangara tana Tamasa.

³² Ura sa tei kamu tu tamugou doru si Jone ko sa vabatinigou sa na soana tuvisina ko muna tutia, ba quke vasosotoa tu agou. Goto ira tu na tinoni teteku takisi beto na tugele sa qai vasosoto. Ko qu batiriamiu tugu agou sa na gabaladi ira na tinoni

pira, ba agou sa quke bei podekia tugu na roqumiu ko bu vasosotoa si Jone,>> sau si Jisu.

Na Vavakato Vavapadadi ira na Tinoni Roiti pa Inuma Qurepi

(Maka 12.1-12; Luke 20.9-19)

³³ <<Ego, mu vainongoro lamenia mule kai vavakato vavapada api. Koleona sa kai tinoni sa isongo peso, ko sa roitinia na inuma qurepi, beto sa sa bara vailivutainia. Sa ruri valolua isa sa kai patu ketakoi mina monyo vakolonia na vaini sau. Beto sa sa roitinia kai ruma gegelena ketakoi mai suvere ira na tinoni roiti ko mai kopunia na inuma sau. Ego beto sa sa riu tu soru tinoni ko qai kamu roiti ko qai kopu vania sa na inuma, beto sa sa soni riu lelekogo pa gusu souna sisa.

³⁴ Totonai mi kamua sau sa na totooso lolokete, sa sa garunu laoniria na tinoni poreona inuma sa kaki ona pinausu, ko mai lao tadira na tinoni roiti ko mai teku vania na iana pa ona vuvua pa ona inuma sauniria.

³⁵ Ba qai lao tu ira na tinoni roiti ko qai aru tamararia sira na pinausu, ko kame sa qai mamajai, kame qai vai vamatea, goto kame mutu sa qai buti tarini patu.

³⁶ Pa liguna isa sa sa garunuria mutugu sira kaki ona pinausu, ira sa qai mota jolaniria ira sa garunu momoeria. Ba qai roiti veiniria mutugu ira sa garunu laoniria momoe.

³⁷ Pa liligu bebeta sa sa garunu laonia tadira sa na tuna sosoto.

<Na tuqu sapi ko kode mai pangaganianira,> sau sa na rorove tana.

38 Ba totonai qai batia ira na tinoni roiti sa na tuna, sa qai kole vavaiparanga, <Api sa na tuna mina tekua vakarovoria na isisongo tana tamana! Mei, lame ko ta vai vamate pale beto ta tekua noda sa na isisongo tana!> qarigu.

39 Ko qai lao ko qai ragata tekua, beto qai gona votunia keta peguruna na inuma, ko qai vamate palea sisa,>> sau si Jisu.

40 Beto sa sa nanasa laoria i Jisu sira, <<Ego, vei totonai mina mule lame kamu sa na tinoni poreona inuma, sa na sa beka kode mina roitinia tadira na tinoni roiti pira?>> sau sisa.

41 Poni sa qai oea ira sisa, <<Kode mina vamate paleniria gu isa sira na tinoni ikikeredi inara. Beto kode mina vakarovo lao vaniria tu kaki goto tinoni sa na ona inuma, ira na tinoni mai boka vania na iana totonai mai lolokete,>> qarigu.

42 Poni sa parangaria i Jisu sira, <<Qu oqoro tu vakaberiamiu agou sa na Kukuti Tabuna isa pira sau?

<Na patu isa qai kilu palea
ira na tinoni vavaturu ruma,
sa isa tugu sa na kuta patu viviso.
Na Bangara sa roiti veinia sapi,
ko sa vaivagabara jola
pa oda dodogoro!> sau,>>
sau si Jisu.

43 <<Ko na binangara tana Tamasa sa mina tateku varijo pale tamugou, ko mina tavalao mule tadira na tinoni karovodi mai boka roiti vavoturia na vua jongadi.

⁴⁴ (Isa na tinoni sake vasosoto sa mina vei na tinoni sa vukele pa patu ko mina talolomoto. Goto na tinoni sa takoa na patu isa sa mina avuru bilu,*)>> sau si Jisu.

⁴⁵ Totonai qai nongoria ira na kuta iama beto na Parese sa na vavakato vavapada ti Jisu, sa qai gigilai sa isa sa korapa gu pojai na veveidi ira qarigu.

⁴⁶ Ko qai kole popodeke ko bai aru tamania qarigu, ba qai matagutuniria na minete tinoni, ura ira doru tinoni sa qai vasosotoa kai tinoni kokorotai si Jisu qarigu.

22

Na Vavakato Vavapadana na Vavolo Vaialava (Luke 14.15-24)

¹ Ego i Jisu sa vavakato vaniria mule kaki vavakato vavapada sira. Pira sauniria,

² <<Na binangara pa noka sa sa vei pira. Koleona sa kai bangara sa vatanania na vavolo vaialava tana tuna marene.

³ Beto sa sa garunuria sira na ona nabulu ko mai lao kuku vakamuria sira na tinoni qai tasoru ko mai somanania na vavolo sau, ba qai daidia kamu sira na tinoni tasorudi.

⁴ Poni sa kai garunuria mule sira kaki goto ona nabulu ko pira muna paranga veinira sira qai tasoru sauniria, <Vainongoro ko! Sa tei naqiti beto tu sa na vavolo taqu kopira, qai tei takubolo tu sa na bulumakau lalavatadi beto na tuni bulumakau nyonyobokodi ko qai tei talilida vatana

* **21:44** Na pikata 44 sake kole pa soku kukuti kokoleidi.

tu, beto doru kai sa qai tei tavatana tu. Mei, lame somanania na inevanga vaialava, munaguniria,> sauniria.

⁵ Ba qaike pavu vagalania ira qai tasoru sa na paranga api. Pori vei qarikeuniria tugu sira na nabulu goto qai kole gu junonia na dia roitina. Kaki qai riudia tu pa dia inuma, kaki qai riu tu nyaqodia poata,

⁶ goto ira doru sa qai lao tu ko qai aru tamania sira na nabulu tagarunudi pira ko qai komiti vivikereria beto qai vamateria.

⁷ Poni sa tagigiri vivikereniria na bangara sira, ko sa garunuria sira na ona tinoni vaipera ko qai lao vai vamate betoria sira qai vamateria na ona nabulu, beto qai vurungu palea sa na dia gugusu.

⁸ Beto sa sa kukuria sira kaki ona nabulu mule ko pira sauniria, <Na qua vavolo vaialava sa sa tei tana tu, ba ira na tinoni qa soruria sa nake garodi tugu ko bai lame.

⁹ Ko mu lao pa soana lalavata, ko mu soruria sira doru tinoni muna batiria pa soana, ko mai kamu somanania na vavolo,> sauniria.

¹⁰ Ko qai riu sira na nabulu ko qai kuku vakamu betoria sira na tinoni ira vei qai batiria, na tinoni jongadi beto ira nake tinoni jongadi. Ko qai pugelia ira na tinoni sa na ruma ketakoi sa taroitina vavolo vaialava.

¹¹ Ego ko tonai sa tome lao sa na bangara, ko mi dogororia sira na tinoni tasorudi sau, poni sa batia sa kai tinoni sake vasaeria na poko vaialava.

¹² Ko sa nanasia na bangara sisa, <Baere, ai sa vei beto qu boka tome lame lani sao, ura ao sa

quke vasaeria na poko vaialava?> saunia. Ba sake vagala sa na tinoni isa.

¹³ Poni sa parangaria na bangara sira na nabulu, <Mu lao ko mu piuria na limana na nenena, ko mu gona votu lao palea pa peguru rorodomo kukunina sa na tinoni api. Ketakoi mai lukana uui beto mina ngingisi tu na livodi sira na tinoni,> sau.

¹⁴ Ura kubo sira qai tasoru, ba ira ka vivisa gu sa qai tavile,>> sau si Jisu.

*Na Nanasana na Tabara Takisi
(Maka 12.13-17; Luke 20.20-26)*

¹⁵ Ego qai vaikamu sira na Parese ko qai vaivavavakato ko mai vagonai pa kaki dia nanasa i Jisu qarigu.

¹⁶ Qai garunu laonia ira tana sa kaki dia sepele beto ko kaki ira na tinoni qai somana sosoria i Herodi. Ko pira qarigunia, <<Tinoni vaivagigalai, qe gigilaime i agei sa qu sotomua gu sao. Qu vaivagigalainia ao pa sosoto sa na soana tana Tamasa, beto ko sake vatakulanga podekigo ao sa na sa marigu ira na tinoni, ura quke doro laoa ao sa ai qai poreveveidi vei ira na tinoni.

¹⁷ Ko mu pojanigei moko na mua roroqu. Ai vei, na tavamalumuna tugu pana Vavanau sa tana tabara laonia na oda takisi tana bangara i Siza, ba dai?>> qarigu sira.

¹⁸ Ba sa tei batia tu i Jisu sa na dia roroqu ikikerena qai vatanania ira. Ko pira sauniria sira, <<Na tinoni jola vavabatamiu na sesekemi sagou! Ai sa vei ko qu korapa nyogua podeke vagonasiu ara?

¹⁹ Mu vabatinisiu moko sa na poata siliva isa qu tatabarani takisi!>> sauniria. Ko tonai qai pogoso laonia tana sa kai poata siliva,

²⁰ poni sa nanasaria, <<I sei na isumatana beto na isongona sa sa kole pa poata siliva ina?>> sauniria.

²¹ Poni sa qai paranga sira, <<I bangara Siza,>> qarigu.

Poni sa pira sauniria i Jisu sira, <<Ego mu valao vania i Siza sa ira tai Siza, beto mu valao vania na Tamasa sa ira tana Tamasa,>> sau sisa.

²² Totonai qai nongoria sa na oe tana sa qai gabara sira ko qai loa pale ko riudia.

*Na Nanasana na Turumule pa Mate
(Maka 12.18-27; Luke 20.27-40)*

²³ Ego pana rane tugu isa sa qai kamu tai Jisu sira na Sadusisi, ira qaike vasosotoa na veveina tinoni mina boka turu mule pa mate, ko pira qarigunia sisa,

²⁴ <<Tinoni vaivagigalai, na Vavanau ti Mosese sa pira sau, <Bi kai iviva marene sa bi kepore tuna beto ko bi mate, sa kode na tasina marene mina teku vakarovia sa na naboko, ko ira na koburu mai vaporeria ira karu sa mina tagigalaniria na tuna tugu na marenena momoe sa mate,> sau.

²⁵ Ego ko koledia sa ira ka vitu tamatasi marene. Isa pa moa sosoto ira sa sa vaialava ko sa oqoro pore na tuna beto sa mate sisa, ko sa loai sa na naboko ko sa alavia mule na tasina marene isa sa tuti tana tugana moa.

²⁶ Ba isa na marene vinarua api ba sa vei tugu na tugana, sa oqoro pore na tuna beto sa mate. Na

marene vinaue ba kai muqisi podeke tugu, ko qai beto pudala tugu sira ka vitu tamatasi.

²⁷ Beto sa liligu tu beto sa mate sa na rereko.

²⁸ Ego, ko na rane mai turu mule pa mate sira na tinoni, sa i sei ira ka vitu tamatasi pira na maqotana sa na rereko isa? Ura ira ka vitu doru sa qai alavia sisa!>> qarigu.

²⁹ Ba sa oeria i Jisu sira, pira sauniria, <<Dai, qu sela sagou! Ura quke vakaberia agou sa na ginuadi na Kukuti Tabuna babi na neqi tana Tamasa.

³⁰ Ura tonai mai turu mule pa mate sira na tinoni, sa kode mai suvere vei gu ira na mateana pa noka sira ko maike vaialava.

³¹ Goto na veveina na turu mule pa mate sa ai vei qu oqoro tu tiro vakaberia tu agou sa isa sa pojanigou na Tamasa? Pira sau sisa,

³² <Ara sa na Tamasa tai Ebarahami, na Tamasa tai Aisake, beto na Tamasa tai Jekopi,> sau sisa. Ko isa sa nake Tamasa tadira na tinoni matedi, goto tadira tu na tinoni toadi,>> sau si Jisu.

³³ Totonai qai nongoria ira na minete tinoni sa api, sa qai gabara betonia ira sa nona vaivagigalai.

Na Garunu Poreveveina Jola

(Maka 12.28-34; Luke 10.25-28)

³⁴ Ego totonai qai nongoria sa vapapakaria i Jisu sira na Sadusisi, poni sa qai vaikamu sira na Parese.

³⁵ Ko kame ira na Parese isa sa vavaivagigalainia na Vavanau sa sa nyogua vagonai si Jisu.

³⁶ Ko sa paranga <<Tinoni vaivagigalai, ai sa na garunu poreveveina jola pa Vavanau?>> sau.

³⁷ Poni sa oea i Jisu, pira saunia, <<Mu roroqua na Bangara na mua Tamasa pa doruna bulomu, pa doruna gagalamu, beto pa doruna na roqumu.

³⁸ Isa sa na garunu sa poreveveina jola beto sa momoe.

³⁹ Na vinarua garunu sapi gu: Mu roroqua na tavitimu kai muqisi podeke vei qu roroqu mule veinigo mekamu.

⁴⁰ Tadira karu garunu aipira qai titi sa na doruna na Vavanau beto na vaivagigalai tadira na tinoni kokorotai,>> sau si Jisu.

*Na Karisito sa na Bangara Kole Jolana
(Maka 12.35-37; Luke 20.41-44)*

⁴¹ Ego tonai qai korapa tugu vaikamu ketakoi sira na Parese, sa sa nanasaria i Jisu sira,

⁴² <<Na sa qu roroqunia agou sa na Karisito? Na tuti lamena ti sei sisa?>> sau.

Poni qai oe lao sira, Na tutina i Devita, qarigu.

⁴³ Poni sa parangaria i Jisu sira, <<Ba ai sa vei ko sa pojanian tu na Gagala Tabuna si Devita ko sa gigalania tu na Bangara i Devita sisa? Ura i Devita sa pira tu sa paranga vei,

⁴⁴ <Pira sau sa na Bangara Tamasa tana qua Bangara na Karisito:

Mu toqo pa kale matuaqu,

tinganai tu mana vakilasaria ira na mua kana,> sau.

⁴⁵ Ego, ko vei bi gigalania nona Bangara biunia i Devita sisa, sa ai sa vei beto mina na tuti lamena tu ti Devita sa na Karisito?>> sau si Jisu.

⁴⁶ Kepore kame ira bi boka oea si Jisu. Ko podalai pa rane isa sa qaike tuma nananasa ligua ira sisa.

23

Qai Tapitu sira qai Vaivagigalainia na Vavanau beto ira na Parese

(Maka 12.38-40; Luke 11.37-52; 20.45-47)

¹ Ego beto sa paranga laoria i Jisu sira na minete tinoni beto ira na ona sepele, pira sauniria,

² <<Ira qai vaivagigalainia na Vavanau beto ira na Parese sa qai toqoa na totoqona ti Mosese.

³ Ko muna kopunia beto mu tutia gu agou sisa vei qai vaivagigalainia ira tamugou, ba muke tutiria sira na roiti qai roroitiniria ira. Ura ira sa qaike tutiria sira na sakasava qai vaivagigalainiria.

⁴ Pana dia ruvata vavukele paranga sa qai vama-keleniria na pogoso mamata sira na tinoni, ba kai kakarusudi gu bi uli pa pogoso mamata ko bi iapeki vakopele vaniria na tinoni ba qaike nyorogua vei tugu.

⁵ Doru dia roiti sa qai roitiniria ira ko vei ko mai dogororia gu ira na tinoni qarigu. Qai vatogasaria pa readi beto pa limadi sa na bokese lalavata sa pugelia na paranga pa Kukuti Tabuna, beto qai piti vakakakasaria sira na uqudi na dia poko.

⁶ Qai nyonyorogua tavatoqo pa ia poreveveidi pa vavolo beto pa totoqo poreveveidi pa leo ruma vavaikamuna.

⁷ Qai nyoguania ko ira na tinoni mai gosoro qequeraniria pa ia mamaketina beto mai gigi-galaniria na <Rabi> mariguniria na tinoni qarigu.

⁸ Ba agou na qua tinoni sa munake tagigala na <Rabi> ura na tamatasi gu sagou, beto ko kai memekana gu sa na miu Tinoni vaivagigalai.

⁹ Muke gigalania na <tamamiu> sa kai tinoni pa peso, ura kai memekana gu sa na Tamamiu, isa na suverena pa noka.

¹⁰ Muke gigalania na tinoni mamata sa kai tinoni, ura na Karisito gu sa na miu tinoni mamata.

¹¹ Isa na tinoni sa poreveveina jola agou sa mi nabulunigou sagou.

¹² Isa sa valavata mulenia mekana sa kode mina tavaikete, beto isa sa vaikete mulenia mekana sa kode mina tavalavata.

¹³ Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagigalainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura qu patei suqutia agou pa moedi na tinoni sa na atakamanana na binangara pa noka. Ko mekamiu quke boka tome laoa tugu beto ko qu suquturia tugu sira qai korapa popodeke ko mai tome qarigu.

¹⁴ (Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagigalainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Qu iko toaria na ruma beto na sakasava tadiria na nanaboko, beto qu jola vavara vakakasamiu pa moedi na tinoni! Inara qu vei ko mina lavata jola sa na vinakilasa muna gosoria.)*

¹⁵ Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagigalainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Qu karovoria na kolo ka kolo beto qu reregeria na ia ka ia, ko qu vagabalia kai tinoni ko sa tutia na Vavanau, beto totonai sa

* **23:14** Na pikata 14 api sake kole pa soku kukuti kokoleidi.

gabala poni sa sa ikere jolanigou mule agou ko sa padana na gana gu pa heli sa na tinoni isa.

¹⁶ Mu takulangagamiu tugu sagou na tinoni vaitoni leleqamiu! Ura pira qu vavanau vei sagou, <Bi maulu gagale pa nisongona na zelepade madina sa kai tinoni, sa vei minake roiti votunia sa nona maulu ba sake vei kamea. Ba vei tu mina maulu lao sisa pa qolo qai tavakole pa zelepade madina, poni sa minake beia goto mina roiti votunia tugu isa sa na maulu sa maulunia,> qugu sagou.

¹⁷ Qu duduvili na leqa sagou! Ai ira karu sa na poreveveina jola, na qolo ba na zelepade madina? Na zelepade madina gu sa sa poreveveina, ura ketakoi gu qai boka tavamadi sira na qolo qai tavaroit pa vatarasaena na Tamasa.

¹⁸ Beto sa pira mule qu vavanau vei, <Bi maulu pa isongona na idi vavakukuvuna sa kai tinoni, sa vei minake roiti votunia nona maulu ba sake vei kamea. Ba vei tu mina maulu lao sisa pa vaivana sa makele pa idi vavakukuvuna, poni sa minake beia goto mina roiti votunia tugu sisa na maulu sa maulunia isa,> qugu sagou.

¹⁹ Sa iqogana tugu sa na leqa sa vaigou agou! Isa tu na idi patu vavakukuvuna sa vamadia na vaivana sa sa poreveveina jolania sa na vaivana sa tavamakele pa narena isa.

²⁰ Sa vei inara sa, na tinoni sa maulu lao pa ia vavakukuvuna sa sa maulu lao tugu sa tadira doru vaivana qai tavakole pa narena.

²¹ Beto ko na tinoni sa maulu lao pa zelepade madina sa sa maulu tavitinia tugu sa na Tamasa sa suvere pa zelepade madina.

²² Beto ko na tinoni sa mau lu sae pa noka, sa sa mau lu lao tugu sa pa totoqona bangara, beto ko sa mau lu tavitini a tugu sa na Tamasa sa togo pa totoqona isa.

²³ Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagi-galainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura qu valao vania na Tamasa sa kame pa manoga pa miu umuma qai vavalilingia na tetekuna vevei na miniti, na dili beto na kiumini. Ba qu doro paleniria agou sira na uana poreveveidi tana Vavanau, na roiti vatuvisi lao tana na tinoni, na vairoroqu vaitokai, beto na tuti vatalea na Tamasa. Pira sira na uana sa pada ko muna kopuniria na roiti tutiniria beto ko vei tugu ira kaki tuti inara.

²⁴ Na tinoni vaitoni leleqamiu sagou! Qu popodeke vivitigi ko qu teku pale sa na lango ikete sa lao pa gamiu kapa pie bukuna, ba beto qu ponyolo toaia sa na kameli tu naregogoto!

²⁵ Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagi-galainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Ura qu valiosoria na pegurudi na miu kapa beto na peleita, goto pa leodi sa sa pugeleria na sakasava ikikeredi qu tekuria agou pa miu soana ngangangulu beto na muino.

²⁶ Na Parese leleqamu sao! Mu valioso momoea mai tu na leona na mua kapa, beto sa kode mina lioso mutugu sa na peguruna.

²⁷ Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagi-galainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Qu kale na bevi vavaigolomoni kokobu tinoni matedi, sa tapedi vakeka ko sa ba-

bata jonga na peguruna, ba pa leona sa sa pugelia na pupuda beto na nyabo tomate.

²⁸ Ko inara qu vei puputa sagou. Pa pegurumiu sa qu doro vei na tinoni tuvisimiu pa dodogoro tana tinoni, goto pa bulomiu sa sa pugelia na nyonyorava beto doru roiti ikikeredi.

²⁹ Mu takulangagamiu tugu sagou qu vaivagigalainia na Vavanau beto na Parese! Na tinoni jola nyonyoravamiu! Qu roiti vataleniria beto qu vasari vababata jongaria tugu vei sira na poudi ira na tinoni kokorotai beto na memerudi ira tinoni tuvisidi pa moa.

³⁰ Qu paranga sagou, <Vei be korapa suveremei na totoaso qai suvere ira na tamamei pa moa sagei, sa beke somana vamateria agei sira na tinoni kokorotai,> qugu.

³¹ Ko inara sa vei sa qu ule votunia gu pa miu uana sa agou sa na tinoni veveimiu gu ira qai vamateria na tinoni kokorotai pa moa!

³² Ko mu laomiu gu ko mu roiti vaokotonia tu sisa qai tei podalainia tu ira na tamamiu pa moa.

³³ Boko dole! Boko tuni dole ikikeremiu! Ai vei, muna boka ukunia agou sa na vinakilasa pa heli?

³⁴ Ko sa vei sa mu vaingorongo! Ara qa korapa garunu lameniria ara tamugou sira na tinoni kokorotai, na tinoni gigigalai, beto ira na tinoni vaivagigalai. Kaki ira sa kode muna vamateria tugu agou, kaki mule sa kode muna vamateria pa korosi, beto kaki sa kode muna mamajaria pa ruma vavaikamuna beto ko muna adu vatatararia pa gugugusu.

³⁵ Qu vamateria sira na tinoni tuvisidi ko na tinajutu sa muna gosoria agou. Ko ira muna

gosoroni tinajutu agou sa sa podalai ti Ebolo na tinoni tuvisina ko sa lame kamu ti Zakarae na tuna marene i Barakia isa qu vai vamatea agou pa vaikorapaina na zelepade madina beto na ia vavakukuyuna.

³⁶ Ma poja sosotonigou ara sagou: na vinakilasa tadira dodoru qai vai tinoni aipira, sa mai gosoria tugu ira na sasae tinoni kopira,>> sau si Jisu.

*I Jisu sa Roroqua na Gugusu Jerusalema
(Luke 13.34-35)*

³⁷ <<Kei, Jerusalema, Jerusalema! Ao sa qu vai vamateria na tinoni kokorotai, beto ko qu buti tariniria na patu sira na tinoni pogoso nongoro sa garunu laoniria na Tamasa tamu! Kubo totošo sa qa nyogua teku vaikamuniria sira na mua tinoni, ba veinigou na kokorako sa vaonguria na boko tuna pa kauru babanana ko ba kopunigou qau, ba quke vamalumu podekesiu tugu!

³⁸ Vainongoro! Na miu ruma sa taloa pale, sa kokoba, beto mina ivulu gogoe sa na gugusu.

³⁹ Ura ma poja vatalenigou ara sagou: podalai tugu kopira sa munake bati ligusiu ara sagou, tinganai tu mina kamua sa na totošo totonai kode pira muna paranga vei sagou, <Na tamanana sisa sa lame pa isongona na Bangara,> munagu,>> sau si Jisu.

24

*I Jisu sa Korotonia na Jegarana na Ruma Zelepade
(Maka 13.1-2; Luke 21.5-6)*

¹ Ego tonai sa taloa pa kakabarena zelepade si Jisu, sa qai lao tana sira na ona sepele, ko qai vadogoronia isa sa na roitina na ruma zelepade.

² Poni sa sa parangaria i Jisu sira, <<Qai vagabaragou agou sa pira. Ba ma poja soso-tonigou ara sagou: ira doru patu qu batiria pira sa maike kole vavaitopare lalaodia, ba kode mai taqovara beto,>> sauniria.

*Ira na Tapata mai Gosororia ira na Sepele
(Maka 13.3-13; Luke 21.7-19)*

³ Ego totonai sa korapa toqona pa batu kubo pa Olive si Jisu, sa qai mavo lao mekadi tana sira na ona sepele, ko pira qarigu, <<Mu ule vanigei. Ai totošo mai podo sira doru sakasava quguniria ao inara? Beto na sa sa mina tabata vei na vinagig-ilana na mua bola lame beto na vinabetona na totošo?>> qarigunia.

⁴ Poni sa oeria i Jisu sira, pira sauniria, <<Mu kopu vatale gu ko maike toni vapisugou.

⁵ Ura kubo sira na tinoni kode mai lame pa isongoqu ara, ko pira marigu, <Ara sa na Karisito!> marigu, ko mai toni vapisuria sira na soku tinoni.

⁶ Kode muna nongoroniria sira na vaipera beto na vavakatodi na vaipera, ba munake matagutu. Kode mai pidoko lame tugu sa na sakasava inara, ba nake isa sa na vinabebetona.

⁷ Kai puku tinoni mina turu talea kai goto puku tinoni, beto kai binangara mina turu talea kai goto binangara. Beto na songe beto na nunu mai raja doru eqa.

⁸ Doru sakasa pira sa vei na popodalaina na vivitigi teku koburu.

⁹ Na totoiso isa sa kode muna taaru tamana sagou ko mai toni laonigou tadira na tinoni ko muna tavakilasa beto mai vamategou. Pana ginuana qu tutisiu ara sa kode maike tavaraguanigou ira na tinoni karovodi sagou.

¹⁰ Kubo tinoni sa na dia rarange mina vukele ko mai taloa rijodia taqu, beto ko mai vaigabala vikere beto maike vaitavaragua sira.

¹¹ Beto kubo tinoni kokorotai seseke di sa mai votu lame ko kode mai toni vapiruria sira soku tinoni.

¹² Kode inara mina koi vei gigiri vei sa na reregena na toa ikikerena ko na toa vairoqu tadira na tinoni sa mina lomoso betona.

¹³ Ba isa gu sa vangaju kamua na bebetona sa mina taalou.

¹⁴ Ko na nongoro jongana api, isa na veveina na binangara tana Tamasa, sa mina tatarae pa kasia gusu doruna ko ira doru tinoni karovodi mai nongoria. Pa liguna tu isa sa mina lame sa na vinabebetona na totoiso,>> sau si Jisu.

Na Sakasava Ikerena Jola

(Maka 13.14-23; Luke 21.20-24)

¹⁵ <<Kode muna batia sa na **Sakasava Ikerena Jola** isa vei sa tei pojai tu i Daniela na tinoni kokorotai. Ko na Sakasava Ikerena Jola* isa sa mina turu pa ia madina pa ruma zelepade (Agou qu tiroa na paranga api sa mu vakoinonoa na ginuana).

¹⁶ Totonai mina vei isa sa ira qai suvere pa Jiudia sa mai uku sagereria tu sira na kubo ketakoi.

* **24:15** Na **Sakasava Ikerena Jola** api sa kai tamasa beku seseke veveina sa pojai i Daniela pa Daniela 9.27; 11.31; 12.11.

¹⁷ Isa sa korapa suvere pa narena nona ruma sa mike mule gore qaqiriria na ona sakasava pa leo ruma.

¹⁸ Isa na tinoni sa korapa pa ona inuma sa mike mule tekua na ona poko.

¹⁹ Na totošo takulanga tadira na rereko qai bogata beto ko tadira qari isongo melalu sira na rane ira!

²⁰ Mu vavara tepai na Tamasa, ko nake pa totošo lomoso babi na rane Minere sa mu uku agou.

²¹ Ura na tapata pa totošo isa sa mina lavata jolaniria na tapata qai jola totonai vei sa podalai na kasia gusu ko sa lame kamu kopira. Ko pa liguna sa kepore sa kai tapata mina ikerena jola vei api.

²² Ba sa tei vapapakia tu na Tamasa sa na anyedi na rane totonai. Goto bike vei sa kepore kai tinoni bi boka toa. Ba koko vei gu sa roroquria na ona tinoni taviledi sa na Tamasa sa soni vei sa mina vapapakia sa na anyedi na rane pa totošo tapata isa.

²³ Vei pira bi paranga veinigo kai tinoni totonai, <Do, poni sa na Karisito!> babi, <Inana sisa!> biu, ba kita vasotoa.

²⁴ Ura kode mai vovotu lame sira na karisito sesekedi beto na tinoni kokorotai sesekedi ko mai roitiniria na roiti vaivagabara poreveveidi beto mai vavoturia na dia vinagigila, ko vei mai boka sa mai toni vapiruria tugu vei sira na tinoni taviledi tana Tamasa.

²⁵ Mu vainongoro! Sa oqoro kamua na totošo isa sa qa korapa pojanigou ara sapi.

²⁶ Ko vei pira bai ule veini vanigou ira na tinoni, <Poni! Korapa suvereona gu pa qega sisa!

> barigu, sa kita votu lao. Babi <Ina! Korapa gu suvere pa leo ruma sisa!> barigu, sa kita vasotoria.

²⁷ Ura na bola lame tana Tuna na Tinoni sa kode mina vei gu na kapi sa malara podalai pa kale sagere tapo ko sa kamu pa kale suvu tapo.

²⁸ Ketakoi sa kole na kokobu tinoni matena sa kode mai vaikamu ketakoi sa na nyae,>>† sau si Jisu.

*Na Bola Lame tana Tuna na Tinoni
(Maka 13.24-27; Luke 21.25-28)*

²⁹ <<Mina jola sa na tapata pa rane ira,
sa kode mina rodomo sa na tapo,
na popu minake kabere,
na seru pa noka mai vukele,
beto doru sakasava pa noka mai tajou
vakanoko beto.

³⁰ Beto mina tabata votu lame pa vavagalo eqa sa na vinagigilana na Tuna na Tinoni. Beto sa mai lukana tadungana beto sira doru tinoni pa kasia gusu totonai mai batia na lamena na Tuna na Tinoni pa lei pa noka, mina lame tavitia na neqi lavatana beto na kabere lavatana.

³¹ Mina taivu vavaqoro viva sa na kuvili, beto mina garunu laoniria isa sira na ona mateana pa doru eqa pa kasia ababana, ko mai toni vaikamuniria na ona tinoni taviledi pa doru uququdi na kasia gusu.

³² Mu doria na gou piqi ko mu tekua kai vinakabere. Totonai mina ijoko ko mina podalai equru ko mina bu vatale, poni sa qu gigilai sa tei

† **24:28** Na nyae babi kai manugu sa vei na jako ko sa boboka gagani nyabo babi na tini kokobu tinoni. **24:29** Aisea 13.10; 34.4.

takelai tu sa na gou isa ko sa tata gu sa nona totošo vua.

³³ Kode inara tugu muna vei sagou na totošo isa. Tonai muna batiria agou sira doru sakasava pira, sa kode muna gigilaimiu gu sa sa tata sa na totošo, ko sa tata vivitigi gu sa na Tuna na Tinoni.

³⁴ Ara ma poja sosotonigou sa agou: doru sakasava pira sa kode mai gore votu totonai mai oqoro mate beto na sasae tinoni kopira.

³⁵ Na oka beto na peso sa mai maragutu, ba ira na qua paranga sa maike isongo maragutu,>> sau si Jisu.

Na Rane na Totoso qaike Tagigila

(Maka 13.32-37; Luke 17.26-30, 34-36)

³⁶ <<Goto na veveina na rane beto na totošo isa sa sa kepore kai tinoni bi gigilai. Ira na mateana pa noka babi na Tuna ba sake gigilai, goto mekana gu na Tamana sa gigilai.

³⁷ Na bola lame tana Tuna na Tinoni sa kode mina kai muqisi podeke vei tugu pa totošo tai Noa.

³⁸ Ira na rane totonai sa oqoro dururu na abana, sa ira na tinoni sa qai kole gaganigadia, qai kole bukugadia, beto ira na marene na rereko sa qai vavaialavadia, tinganai ko sa kamu sa na ranena sa tome pa leo aka i Noa.

³⁹ Ba qaike isongo vagigila podekia tugu ira sa na sa sa korapa taroiti, tinganai ko sa gore na nyoro ko sa pogoso variu beto paleria. Kode inara tugu mina lame vasiboro vei sa na lame tana Tuna na Tinoni.

⁴⁰ Na totošo isa sa karu tinoni mai korapa roiti pa inuma, sa kame sa mina tateku variu goto kame sa mina taloa pale.

⁴¹ Karu rereko sa mai korapa kija vaavururia na dia kiko vuuti, sa kame sa mina tateku variu goto kame sa mina taloa pale.

⁴² Ko sa vei sa mu suvere gegele, ura quke gigilai agou sa na rane mina lame na miu Bangara.

⁴³ Qu gigila vataleamiu agou sa vei bi tei gigila momoeona tu na tinoni poreona ruma sa ai totošo mina kamu na tinoni ikiko, sa kode mina suvere gegele ko minake boka pururu tomeia na tinoni ikikona sa nona ruma.

⁴⁴ Ko sa vei sa agou mu kole suvere vanaqiti doru totošo, ura na Tuna na Tinoni sa mina lame na totošo quke rove veinia mina lame,>> sau si Jisu.

Na Nabulu Tarangena beto na Nabulu nake Tarangena

(Luke 12.41-48)

⁴⁵ <<Ego kopira ma vavakato vanigou na veveina na nabulu tarangena. Na nabulu tarangena sa isa tugu kame sa vaivivai na bangara ko sa kopu vataleniria ko sa ianiria na gagani sira pa tatamana tana bangara pa totošo sa nguti vakoleniria na bangara.

⁴⁶ Mina tamana sa na nabulu isa totonai mina mule na ona bangara sa mina batia sa korapa tugu roitinia isa sa na roiti sa taiania ko mina roitinia.

⁴⁷ Ma poja sosotonigou ara sagou: kode mina vaiviva lavatia sosoto na ona bangara sisa, ko mina kopu vania doru ona isisongo.

⁴⁸ Ba vei bike nabulu jongana sisa ko bi roroqua isa sa kode minake oqani mule lame sa nona bangara biu,

⁴⁹ ko bi podalai mamajaria sira na nabulu tatavitina beto bi somana teteku beto bubuku tavitiria sira na tinoni bubukudi.

⁵⁰ Ego beto mina mule kamu sa na bangara tana nabulu api na rane beto na totošo mina korapa suvere muma ko minake gigilai isa.

⁵¹ Na bangara mina lomoto kokobu pale sisa, beto mina vakole tavitiniria ira na tinoni sesekedi. Ketakoi sa mai lukana uui beto mina ngingisi tu na livodi sira na tinoni,>> sau si Jisu.

25

Na Vavakato Vavapadadi ira ka Manogaputa Rereko

¹ <<Pana totošo isa sa na binangara pa noka sa kode pira mina vei. Koledia sira ka manogaputa rereko koregadi qai okoto pogosoria na dia juke ko mai lao gosoria sa na tinoni mina vaialava tonai mina lame ko mina tekua na maqotana qarigu.

² Ira ka lima sa na duduvilidi goto ira ka lima sa na tavagigaladi.

³ Ira ka lima duduvilidi qaike pogoso vatananiria na oela sa na dia juke.

⁴ Goto ira na tavagigaladi sa qai pogosoria na dia juke beto qai okoto toto pogoso vatananiria pa dia tototodi sa na oela.

⁵ Ego sa vavabongi na kamuna sa na tinoni vaialava, ko qai doki ko qai puta beto sira doru.

⁶ Ko sa tei vaikorapai bongi tu neqa, sa sa tanongoro sa na kuku, <Vainongoro! Api sa na tinoni vaialava! Mu votu lame gosoria!> qarigu.

⁷ Poni qai okoto sasuru dorava beto sira ka manogaputa rereko koregadi ko qai okoto piju vatoaria sa na dia juke.

⁸ Beto sa ira ka lima rereko duduvilidi pira qai paranga laoria sira ka lima tavagigaladi, pira qarigu, <Muna vanigei tu kaki miu oela, ura iapeki gu mina pidili gagapu na mei juke sagei,> qarigu.

⁹ Ba qai oe lao sira na tavagigaladi, <Dai, ura nake padada gita doru sira na mei oela pira. Goto mu mule lao vai beimiu tadira qai vavai oela,> qarigu sira.

¹⁰ Ego ko pa ligudi tu qai korapa riu nyaqo oela ira ka lima rereko duduvilidi pira, sa sa kamu gu sa na tinoni vaialava. Ko ira ka lima rereko tavagigaladi qai tei vatana vakoledia tu sa qai tome lao tavitia isa pa vavolo vaialava. Ko qai tome beto ira sa sa tapatei gu sa na atakamana.

¹¹ Ko liligu tu beto sa qai kamu sira ka lima rereko koregadi duduvilidi. Ko qai kamu kole kukuku, pira qarigu, <Bangara! Bangara! Mu revanga vanigei!> qarigu.

¹² Ba sa oe laoria na tinoni vaialava sira, <Ma poja sosotonigou ara sagou: qake isongo gigilagou ara sagou,> sauniria na tinoni vaialava.

¹³ Ko sa vei sa mu suvere gegele, ura quke gigilai agou sa na ranena beto na totošo tonai mina lame na Tuna na Tinoni,>> sau si Jisu.

*Na Vavakato Vavapadadi ira kue Nabulu
(Luke 19.11-27)*

¹⁴ <<Ura pana totošo isa sa na binangara pa noka sa pira mina vei. Koleona sa kai tinoni sa taloa riu pa kai ona rererege. Tonai sa oqoro

riu sa sa kukuria sira na ona nabulu ko sa okoto ia vaniria na ona sakasava ko mai kopu vania sauniria.

¹⁵ Ko tana kame sa sa vania ka lima baiki poata, tana kame sa vania karu baiki poata, beto tana kame mule sa vania kai baiki poata. Ira doru sa okoto vaniria na padana na dia boboka beto sa sa taloa riu pa ona rererege.

¹⁶ Ego na nabulu isa sa tekua ka lima baiki poata sa isa tugu sa tekua sa sa riu gu varoitia sa na poata, ko na vuana sa tekua sa ka lima baiki poata mutugu.

¹⁷ Isa na tinoni sa tekua karu baiki poata ba sa vei tugu, ko na vuana sa tekua sa karu baiki poata mutugu.

¹⁸ Goto isa na tinoni sa tekua kai baiki poata, sa sa riu gelia na peso ko sa golomo vapaea sa na poata tana ona bangara.

¹⁹ Ego sa sovai tu beto sa gabala mule kamu sa na bangara tadira kue nabulu pira ko mi doria ai qai varoiti veinia ira pira sira na ona poata sau.

²⁰ Na nabulu sa tekua ka lima baiki poata sa tome lao, ko sa kaqama laonia isa ka lima baiki poata beto ka lima baiki poata mule na vuana. Beto sa paranga sisa, <Bangara, ka lima baiki poata sa qu vanisiu ao. Doro! Qa vavuai ko ka lima baiki poata mule sa qa tamo laonia ara,> sau.

²¹ Poni sa parangia na bangara sisa, <Jongana jola. Na nabulu jongamu beto na tarangemu sao. Qu tarange pa kopuna ka vivisa poata pira sao, ko kopira mana vakopunigo kubo sakasava ara sao. Mei lame ko mu somanania na qeqera tana mua bangara,> saunia.

²² Beto sa sa tome lao gu mule sisa na tinoni sa tekuria karu baiki poata, ko pira saunia, <Bangara, karu baiki poata sa qu vanisiu ao. Doro! Qa vavuai ko karu baiki poata mule sa qa tamo laonia ara,> sau sisa.

²³ Poni sa parangia na bangara sisa, <Jongana jola. Na nabulu jongamu beto na tarangemu sao. Qu tarange pa kopuna ka vivisa poata sao, ko kopira mana vakopunigo kubo sakasava ara sao. Mei lame ko mu somanania na qequera tana mua bangara,> saunia.

²⁴ Beto sa tome liligu lao sa na nabulu sa tekua kai baiki poata, ko sa paranga, <Bangara, qa gigilaiqua ara sa kai tinoni tapatamu sao. Ura ao qu boka ababu ketakoi quke umuma, beto qu aqaqono vaikamu ketakoi quke vavuvusia kai kiko.

²⁵ Ko qa matagutuqua sara, ko qa riu geli golomo vapaea pa peso sa na mua poata. Ko, doro, api sa isa na mua,> saunia.

²⁶ Poni sa oea na ona bangara, pira saunia, <Na nabulu ikikeremu beto na ududapelumu sao! Beko qu tei gigilaimua tugu ao sa ara qa ababu ketakoi qake umuma beto qa aqaqono vaikamu ketakoi qake vavuvusia kai kiko.

²⁷ Ko sa vei sa vei buke nyorogua varoitia ao sisa, sa bu vatomea gu pa banga sa na qua poata. Ko bu vei ao sa totonai ba mule kamu sa ba kamu tekua sa na qua poata taviti vuana.

²⁸ Ego ko, ka visa nabulu, mu tekua sa na poata tana tinoni api, ko mu valao vania isa na tinoni sa isongia manogaputa baiki poata.

²⁹ Ura na tinoni sa poreona sa mina taia mutugu ko mina pugele nyonyo na ona. Goto na tinoni sa kepore ona sa mina tateku pale sa isa vei iqona sa isongia isa.

³⁰ Mu tekua sa na nabulu kepore kai sa bi vapodoa api, ko mu gona votu laonia pa peguru rorodomona. Ketakoi mai lukana uui beto mina ngingisi tu na livodi sira na tinoni,> sauniria,>> sau si Jisu.

Na Tuna na Tinoni mina Tutiniria ira Dodoru tinoni

³¹ <<Tonai mina lame pana neqi tana bangara sa na Tuna na Tinoni sa kode mai tutia ira doru mateana, ko mina toqo pa ona totoqona bangara sisa.

³² Ko ira doru puku tinoni sa mai vaikamu lao pa moena isa. Ko isa mina vaipikainiria pa karu pikatana kai muqisi podeke vei na sepati sa vile pikata tekuria na sipi tadira na qoti.

³³ Ko mina vakoleniria pa kale matuana sira na tinoni tuvisidi, goto ira na tinoni ikikeredi sa mina vakoleria pa kale merina.

³⁴ Beto sa mina parangaria na bangara sira na tinoni pa kale matuana, <Mei, lame agou sa man-anigou na Tamaqu! Mu teku isongia na binangara, isa sa vatana vakole vanigou na Tamasa pa popodalaina tu tonai sa taroiti na kasia gusu.

³⁵ Ura tonai qa burana ara sa qu iasiu, qa kidepe sara sa qu vabukusiu, na tinoni gotoqu sara ba qu vatoga vatalesiu agou pa miu ruma.

³⁶ Na gagadoqu, ba qu vapopokosiu; qa mo, ba qu kopunisiu agou; tonai qa tapiu, ba qu ovikisiu tugu agou,> minagu.

³⁷ Poni mai oea ira na tinoni tuvisidi, pira marigu, <Bangara, pa visa sa qu burana ao ko qe iago agei? Toto sa sa qu kidepe ao sa qe lao vanigo na pie agei?

³⁸ Pa visa sa na tinoni gotomu qeunigo, ko qe vatogaigo pa mei ruma agei? Beto pa visa qe batigo na gagadomu ko qe vapopokogo agei?

³⁹ Toto sa sa qe batigo qu korapa momoomu ao beto ko pa visa sa na suveremu pa ruma vaipiu ko qe lalao ovikigo agei?> marigu.

⁴⁰ Poni mina oeria na Bangara sira, pira mina-guniria, <Ma poja sosotonigou ara sagou: tonai qu roiti laonia agou kai roiti jongana tana kame ira na tasiq nake poreveveidi aipira, sa qu korapa tugu roiti valame vanisiu ara sisa,> minagu.

⁴¹ Beto sa mina paranga laoria isa sira pa kale merina, pira minagu, <Mu taloa taqu sagou, agou sa sa tei lelevenigou tu na Tamasa. Mu lao pa iku kole jolana isa sa tavatana vakole vania na bangaradi na tomate beto ko ira doru ona mateana!

⁴² Ura tonai qa burana sara, ba quke isongo ia podekesiu tugu ara sagou; tonai qa kidepe, ba quke vabukusiu;

⁴³ tonai na tinoni gotoqu tugu sara, ba quke vatogasiu pa miu ruma ara sagou; na gagadoqu tugu, ba quke vapopokosiu ara sagou; tonai na momooqu tugu beto na tapiuqu tugu pa ruma vaipiu, ba quke galanisiu sara,> sau sisa.

⁴⁴ Poni sa mai oea ira sa na Bangara, pira marigu, <Bangara, toto sa sa qe batigo agei qu kole burana, na kidepe, na tinoni gotomu, na gagadomu, qu mo, babi qu tapiu ao, beto qe pavu galanigo na tokanigo agei?> marigu sira.

⁴⁵ Poni mina oeria na Bangara sira, pira minagu, <Ma poja sosotonigou ara sagou: tonai qu daimiu tokania sa kame ira nake poreveveidi aipira, sa qu daimiu tokanisiu tugu sara,> minaguniria.

⁴⁶ Ko ira na tinoni ikeredi aipira sa mai tavalao pa vinakilasa kole jolana, goto ira na tinoni tuvi-sidi sa mai lao pa toa jola,>> sau si Jisu.

26

Ira na Tinoni Mamata qai Kukitinia i Jisu (Maka 14.1-2; Luke 22.1-2; Jone 11.45-53)

¹ Ego totonai sa beto vaivagigalainiria i Jisu sira doru sakasava pira, sa pira sauniria ira nona sepele,

² <<Qu tei gigilaimiu tu agou sa karu rane gu sa kole beto mina kamua sa na rane vavolo Alokata, ko totonai sa kode mina tavalao pa limadi ira na tinoni sa na Tuna na Tinoni ko mina tavamate pa korosi,>> sau.

³ Ko na totošo tugu isa sa ira na kuta iama beto ira na iviva mamata tadira na tinoni sa qai vaikamu pa ruma ti Kaiapasi isa na kuta iama lavata.

⁴ Ko qai roitiniria kaki roroqu vei beto mai aru tamana golomia ko mai vamatea si Jisu qarigu.

⁵ Ba pira qai kole vaiparanga vei sira, <<Dai, taneke roitinia na roiti isa pa totošo vavolo Alokata, ura kita ta kole vaiperaniria ira na tinoni,>> qarigu.

I Jisu sa Talumu pa Betani (Maka 14.3-9; Jone 12.1-8)

⁶ Ego sa lao suvereona pa Betani si Jisu, pa ruma ti Saimone isa sa rajai na popoqu perangana.

⁷ Ko tonai sa korapa teteku i Jisu sa sa tome lao sa kai rereko sa pogosia kai tototona sa taroiti pa kai patu babata jongana. Sa pugelia na lumu umu-manga jonga beto na pore vaina sa na tototona isa. Ko sa lobitia, beto sa vuvania pa batuna i Jisu.

⁸ Poni ira na sepele sa totonai qai batia sa roiti vei inara isa, sa qai tagigiri sira ko qai paranga, <<Ai sa vei ko sa korapa aru vivikeria na lumu sina!

⁹ Isa bi boka tatekuni poata lavatana sina, ko bi ianiria ira na tinoni vaivasevidi!>> qarigu.

¹⁰ Ba sa tei gigilaiona tu i Jisu sa na paranga qai pojai ira, ko pira sauniria, <<Ai sa vei ko qu korapa tu poja vivikeria agou sa na rereko api? Kai roiti jongana sa sa roiti lamenia isa taqu.

¹¹ Ura qu suvere tavitiriamiu gu agou doru to-toso sira na tinoni vaivasevidi, goto ara sa maneke suvere tavitigou lalaoqua.

¹² Tonai sa vuvania na lumu na rereko api sa na tiniqu ara, sa sa vatanania isa ko mina tagolomo sa na tiniqu ara.

¹³ Ma poja sosotonigou ara sagou: doru eqa pa kasia gusu mina tatarae na nongoro jongana api, sa mina tavavavakato tugu sa na roiti sa roitinia na rereko api taqu, ko minake tamuma sa na rereko isa,>> sau si Jisu.

I Jitudasi sa Tatabara ko Mina Gabala Kanai si Jisu

(Maka 14.10-11; Luke 22.3-6)

¹⁴ Pa liguna isa sa kame ira ka manogarua sepele, na isongona i Jiudasi Isikarioti, sa sa lao tadira na kuta iama,

¹⁵ ko pira sauniria, <<Na sa sa muna vanisiu ara agou, ko mana boka tokanigou ko muna boka aru tamania agou si Jisu?>> sauniria. Poni qai anye tekuria sa ka uengavuluputa poata siliva, ko qai vania.

¹⁶ Ko sa podalai tugu na totoiso isa sa sa podalai nyanyaqoa i Jiudasi sa kai lolomo jongana vei beto mina tokaniria ko mai boka aru tamania ira si Jisu sau.

I Jisu Beto ira na Sepele qai Mekarai Tekua na Vavolo Alokata

(Maka 14.12-21; Luke 22.7-14, 21-23; Jone 13.21-30)

¹⁷ Tonai sa kamua sa na rane momoe tonai mina taroiti sa na vavolona na Bereti Nake Kovuruna, sa qai lao sira na ona sepele ko qai nanasia si Jisu, <<Pai sa qu nyoguania ao ketakoi mene vatana vanigo agei sa na vavolo Alokata?>> qarigunia.

¹⁸ Poni pira sauniria, <<Mu lao tana tinoni api pa Jerusalema, ko pira munagunia, <Pira sau sa na tinoni vaivagigalai, sa kamua sa na qua totoiso. Ko kopira sa ara beto ira na qua sepele sa mene tekua na vavolo Alokata pa ruma tamu sau,> munagunia,>> sau si Jisu.

¹⁹ Ko qai lao tugu sira na sepele ko qai vatanania sa na tetekuna Alokata isa vei sa pojaniria i Jisu.

²⁰ Ego ko totonai sa gore na vevelu sa sa togo teteku tavitiria i Jisu sira ka manogarua ona sepele.

²¹ Ko tonai qai korapa teteku ira sa sa paranga si Jisu, <<Ma poja sosotonigou ara sagou: kame agou pira sa mina gabala kanasiu ara,>> sau.

²² Poni sa qai takulanga beto sira na sepele, ko qai okoto nananasa memekai sisa, <<Bangara, nake ara sa qugunisiu ao, oko?>> qai okoto qarigu.

²³ Poni sa oeria i Jisu, pira sauniria, <<Isa sa somana totogolo tavitisiu pa baolo ara na gana bereti sa isa tugu sa mina gabala kanasiu ara.

²⁴ Na Tuna na Tinoni sa mina tavamate vei tugu isa sa pojai na Kukuti Tabuna, ba mina gana na takulanga sa na tinoni sa gabala kanai isa! Sa jongana jola sa bike pavu tavapodo sa na tinoni isa!>> sau si Jisu.

²⁵ Poni sa paranga si Jiudasi, isa na tinoni sa malumu ko mina gabala kanai si Jisu, <<Rabi, nake ara sa qugunisiu ao, oko?>> sau.

Poni sa oea i Jisu sisa, <<Isa mekamu qu pojai sisa,>> saunia.

Na Vavolo tana Bangara

(Maka 14.22-26; Luke 22.15-20; 1 Koriniti 11.23-25)

²⁶ Ego totonai qai korapa teteku ira, sa sa tekua i Jisu sa na bereti, ko sa manania, beto sa kikipai ko sa ianiria ira na ona sepele, beto sa paranga, <<Pia ko mu tekua, api sa na tiniqu,>> sau.

²⁷ Beto isa sa sa ovulia sa na kapa, ko sa paranga jongana laonia tana Tamasa, ko sa vaniria ira na ona sepele beto sa paranga, <<Mu bukua agou doru sapi;

²⁸ na orunguqu sapi, isa na vamauruna na taringunguti tana Tamasa tadira nona tinoni. Na

orunguqu api sa sa nyoro ko na vulasadi na sela tadira na tinoni.

²⁹ Ma poja vatalenigou: kode maneke buku ligua ara sa na vaini api, tinganai tu mina kamua na rane mana buku tavitinigou ara na vaini korega pa binangara tana Tamaqu,>> sau si Jisu.

³⁰ Beto sa jola gu sa vei inara, sa qai kerania kai kera, beto qai votu ko qai taloa lao pa kubo pa Olive.

Sa Korotonia i Jisu sa i Pita mina Kilu Palenia sisa

(Maka 14.27-31; Luke 22.31-34; Jone 13.36-38)

³¹ Ego ketakoi sa parangaria i Jisu sira na ona sepele, <<Pana veveiqu ara sa kode bongi sa agou doru kode muna uku loa pale betonisiu sara, ura pira sau sa na Kukuti Tabuna, <Ara mana vamatea sa na sepati, ko na vaikamu godo sipi sa mai okoto nyanyalia na eqa,> sau.

³² Ba pa liguna mana turu mule pa mate sara, sa mana lao momoe pa Qalili sara,>> sau.

³³ Poni sa pira sau si Pita, <<Goto ara sa vei mai uku loa palego tu ira doru, ba maneke uku loa palego sara!>> sau.

³⁴ Poni sa pira saunia i Jisu aza, <<Ma poja sosotonigo ara sao: kode bongi tugu tonai mina oqoro piranga na kokorako sa kode muna kilu palenisiu kue totooso ara sao,>> saunia.

³⁵ Poni sa paranga si Pita, <<Vei mana mate tavitigo tugu ao, ba maneke isongo kilu palenigo tugu sara,>> sau. Ko ira doru sepele sa qai paranga vei beto tugu inara.

*Sa Vavara pa Qetisemani si Jisu
(Maka 14.32-42; Luke 22.39-46)*

³⁶ Ego beto sa sa toniria i Jisu sira na ona sepele, ko qai lao pa kai ia na isongona pa Qetisemani. Beto sa poja veiniria pira, <<Mu togo lani sagou, goto ara ma jola lao vavara pata lao pa poni,>> sauniria.

³⁷ Ko i Pita gu beto karu tuna marene gu i Zebeti sa sa toniria. Sa takulanga beto sa roroqu mamata vivitigi sisa,

³⁸ ko sa parangaria sira kue, <<Sa lavata jola pa buloqu sa na takulanga api, ko kode mina boka vagojosiu tu. Mu suvere lani ko mu suvere gegele tavitisiu,>> sauniria.

³⁹ Beto sa rerege rijo lao iapeki sisa, ko sa gona kole opo kokou pa peso, ko sa vavara, <<Tamaqu, bi vei bu boka ao, sa mu varijoia taqu sa na kapa vitigi api. Ba nake isa vei qa nyoroguania ara sa mina taroiti, goto isa tu vei qu nyoroguania ao,>> sau.

⁴⁰ Beto sa sa rerege mule lao tadira kue sepele, ko sa batiria qai korapa putagadia poni sa parangaria i Pita, <<Ai vei, quke boka suvere gegele tavitisiu ara kai totozo papakana sagou?

⁴¹ Mu suvere gegele beto mu vavara ko muke gosoria na totoke. Na gagala sa sa malumu, ba na tini sa sa munyala,>> sau sisa.

⁴² Beto sa gabala mule ligu lao vavara si Jisu, pira sau, <<Tamaqu, vei mineke boka tavarijo sa na kapa vitigi api goto mana bukua tugu ara, ba jongana gu. Isa gu qu nyoroguania ao sa mi taroiti,>> sau sisa.

⁴³ Sa beto isa sa sa gabala mule ligu lame mutugu tadira kue sepele sa sa batiria qai korapa puta betogadia, ura sa ngaolo vivitigiria na nyoro puta.

⁴⁴ Ego sa loaria mutugu i Jisu sira kue ko sa mule riu ligu vavara na vinaue totošo, ko sa kai pojaria mutugu isa sira sa tei vavaraniria tu.

⁴⁵ Beto sa sa gabala mule tadira kue sepele, ko pira sauniria, <<Qu korapa tugu putagamiu beto mineremiu sagou? Doro! Mi kamua gu sau sa na totošo na Tuna na Tinoni mina tavakarovo lao pa limadi ira na tinoni seladi.

⁴⁶ Turu ko ta lao. Doro! Sa kamu gu api na tinoni sa gabala kanasiu ara,>> sau si Jisu.

*I Jisu qai aru Tamania ira qai Kanai
(Maka 14.43-50; Luke 22.47-53)*

⁴⁷ Ko sa korapa tugu paranga vei inara i Jisu sa sa bola gu si Jiudasi, isa kame ira ka manogarua sepele. Qai garunu vatutinia ira na kuta iama beto na iviva mamata tadira na tinoni sa kai puku minete tinoni lavata. Qai okoto pogoso benete vaiperana beto na kubau.

⁴⁸ Ko sa tei poja vakoleniria tu ira i Jiudasi perangana sa kai vinagigila mina roitinia ti Jisu, pira sauniria, <<Isa na tinoni mana lao aoa ara, sa isa tugu sa na tinoni qu nyoroguania agou, ko muna lao gu aru tamania sisa,>> sauniria.

⁴⁹ Ko sa rerege totoai lao gu i Jiudasi si Jisu, ko sa gosoro qequerania, <<Jongana, Rabi!>> sau, beto sa sa aoa si Jisu.

⁵⁰ Poni sa pira saunia i Jisu sisa, <<Baere, na sa sa qu lamenia ao?>> sau sisa.

Beto sa qai aru tamania ira si Jisu.

⁵¹ Na totošo tugu isa sa kame ira na sepele sa tutia i Jisu sa sa saputu tekua sa na ona benete vaiperana ko sa taqasa teusu palea sa kai kale talingina na pinausu tana kuta iama lavata.

⁵² Poni sa lao i Jisu ko sa tokea sa na tinoni isa, <<Mu soba mulenia pa ona sosobana sa na mua benete ina! Ira doru qai aru benete vaipera sa mai mate tugu pa benete vaipera.

⁵³ Ai sa vei quke gigilai tu ao sa nake tapatana taqu sa ara ba boka tepai gu na Tamaqu ko bi garunu lagereniria ira na joa tina mateana ko bai tokanisiu?

⁵⁴ Ba vei mana roiti vei inara ara, sa minake boka gore votu sa isa vei sa pojai pa Kukuti Tabuna na veveina isa qa korapa gosoria ara,>> saunia i Jisu sisa.

⁵⁵ Na totošo isa sa pira sauniria i Jisu sira na minete tinoni, <<Kai tinoni raja ikikoqu sara ko qu pogoso bola tarinisiu tu na benete beto na kubau ko muna tekusiu? Doru rane sa pa kakabarena zelepade gu qa kole suvere vaivagigalai sara, ba quke aru tamanasiu.

⁵⁶ Ba doru sakasava pira sa qai soni taroiti ko vei tugu ko mi gore votu beto sira na kokorotai tadira na tinoni kokorotai,>> sau sisa. Beto sa ira doru sepele sa qai okoto uku loa palea sisa.

*I Jisu sa Tatoni lao pa Kauniseli Tadira na Jiu
(Maka 14.53-65; Luke 22.54-55, 63-71; Jone
18.13-14, 19-24)*

⁵⁷ Ego ko ira tugu qai aru tamana tekua i Jisu sa qai toni laonia sisa pa ruma tai Kaiapasi, isa

na kuta iama lavata. Ko ketakoi qai kole su-
vere vavaikamudia sira qai vaivagigalainia na
Vavanau beto ko ira na iviva mamata.

⁵⁸ Ba i Pita sa sa kole tututi vasosouona tu pa
liligu, tinganai sa lame kamu pa bobole sesebena
na ruma tana kuta iama lavata. Beto sa sa tome
lao pa leo kakabarena na ruma ko sa lao togo
vairuraiona tadira na nabulu kopu ko mi doria isa
sa na roiti mai roitinia ira tai Jisu sau.

⁵⁹ Qai podekia ira na kuta iama beto ko ira doru
iviva pa kauniseli ko mai nyaqo votuniria sa kaki
vinasosoto sesekedi, ko mai boka vamatea si Jisu
qarigu.

⁶⁰ Ko kubo ira sa qai turu vavovoturia na
paranga sesekedi, ba kepore sa kai ginugua jon-
gana bai batia vei bai boka vamatenia sisa. Pana
vinabebetona sa qai turu sa karu tinoni,

⁶¹ ko pira qarigu, <<Sa paranga sa na tinoni api,
<Mana boka jegara palea ara sa na zelepade mad-
ina tana Tamasa, beto pa rane vinaue sa mana
vaturu beia ara,> sau,>> qarigu sira karu.

⁶² Poni sa turu sa na kuta iama lavata ko sa
nanasia si Jisu, <<Ai vei, quke boka oeia ao sisa qai
jutunigo ira karu inara?>> sauniria.

⁶³ Ba sake vagala si Jisu.

Poni sa paranga sa na kuta iama lavata, <<Pa
korapa isongona na Tamasa toana sa qa pojanigo
ara sao: mu ule vatale vanigei, ao tugu sa na
Karisito na Tuna na Tamasa?>> sau.

⁶⁴ Poni sa paranga si Jisu, <<Isa tugu qu pojai
ao. Ba ma poja vatatalenigou ara sapi: podalai
kopira ko mi lao kode muna batia agou sa na Tuna
na Tinoni mina togo pa kale matuana na Tamasa

vivana jola, beto mina mule lame vei pa lei pa noka!>> sau si Jisu.

⁶⁵ Isa tugu sa nongoria sa paranga vei inara i Jisu sa sa bako rikata palea na kuta iama lavata sa nona poko beto pira sau, <<Sa vamoroania na Tamasa sa na tinoni api! Na vinasosoto sa mule sa tana nyaqoa gita? Doro, qu tei nongoriamiu tugu agou sa sa poja vivikeria na Tamasa sapi!

⁶⁶ Ko na sa sa na roroqu qu vatoqoa sagou ka visa bangara?>> sauniria.

Poni qai oe sira na tinoni lalavata, <<Sa pada vivitigi gu ko mina tavamate sisa,>> qarigu.

⁶⁷ Beto poni sa qai tue taria na isumatana beto qai irirunia na vavaiiruna. Ira kaki tinoni qai kole popoaria

⁶⁸ sa pira qai paranga veinia sisa, <<Ego tu, ao na Karisito! Mu ule vanigei tu moko i sei sa sa korapa majago?>> qarigunia.

I Pita sa Kilu Palenia si Jisu

(Maka 14.66-72; Luke 22.56-62; Jone 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ego totonai sa korapa toqona pa kakabarena na ruma tana kuta iama lavata si Pita, sa lame sa kai nabulu rereko ko sa parangia, <<Ao tugu sa kame qu tututia i Jisu na tinoni Qalili!>> saunia.

⁷⁰ Ba sa kilu palenia pa moedi ira doru, pira sau, <<Qake gigilai ara sa na manugu qu korapa pojai ao ina,>> sau.

⁷¹ Tonai sa votu lao pa atakamanana na kakaberena na ruma sa sa batia mule kai nabulu rereko sisa, ko pira sauniria sira na tinoni qai suvere ketakoi, <<Na tinoni api sa sa kole tugu tututi tai Jisu na tinoni Nazareti!>> sau.

⁷² Ba sa kilu pale mutugu taviti mauulu si Pita, pira sau, <<Qake isongo gigila podekia tugu ara sa na tinoni ina!>> sau.

⁷³ Sa oqoro sovai gu sa vei inara, beto sa qai lao gu sira na tinoni qai kole turu ketakoi ko pira qarigunia si Pita, <<Ao sosoto gu sa kame ira qai tututia i Jisu, ura na vakerana na mua vavukele paranga sa ulenigo sosoto sao,>> qarigunia.

⁷⁴ Poni sa paranga si Pita, <<Qa mauulu sara ko qa korapa pojai na sosoto! Vei mana seseke sa mina vakilasasiu na Tamasa! Qake gigilai ara sa na tinoni qugunia agou ina!>> sau.

Ego isa tugu sa poja vei inara i Pita, poni sa sa piranga gu sa na kokorako.

⁷⁵ Beto sa sa gigila kamua i Pita sa isa vei qi pojai perangaina i Jisu tonai pira qiunia, <<Mina oqoro piranga na kokorako, sa ao muna kilu palenisiu kue toতোসো,>> qiunia. Ko sa votu pa peguru si Pita ko sa lukana vapasania.

27

I Jisu Sa Tatoni Lao Tai Paelati

(Maka 15.1; Luke 23.1-2; Jone 18.28-32)

¹ Na vuvugei jonga sa qai vaikamu sira na kuta iama beto ira na iviva mamata, ko qai kole vain-godonia kaki roroqu vei beto mai vamatea si Jisu qarigu.

² Beto sa qai piua si Jisu ko qai toni laonia ti Paelati na qavuna.

Na Matena i Jiudasi

(Roiti 1.18-19)

³ Ego tonai sa gigilai i Jiudasi, isa sa gabala kanai i Jisu, sa sa tapitu ko mina tavamate si Jisu, poni sa roqu mule sisa ko sa pogoso mule laoniria tadira na kuta iama beto na iviva mamata sa ka uengavuluputa poata siliva,

⁴ pira sau, <<Qa sela sara, ura na tinoni tuvisina sa qa gabala kanai ara ko mina tavamate,>> sau.

Poni pira qarigunia ira sisa, <<Ko ai mene veinia agei? Isa na mua ginugua tu mekamu ao sisa,>> qarigunia.

⁵ Poni sa lao gona palenia pa zelepade madina i Jiudasi sa na poata, beto sa taloa riu boru mateona.

⁶ Ko qai tekua ira na kuta iama sa na poata, beto pira qarigu, <<Na poata laona na orungu sa pira, ko nake tavamalumuna pana Vavanau za mina tavalao pa poata ruma zelepade,>> qarigu.

⁷ Ko qai vaingodonia ira sa na roroquna na poata isa ko qai vainia kai iapeki kobu peso tana tinoni sa roroiti raro patu, ko ketakoi sa na vavaigolomona tadira na tinoni gotodi.

⁸ Inara sa vei ko na ia isa sa qai vaisongonia na Kobu Peso Orungu, ko sa korapa kole tinganai sa kamua tu pa rane pa ngeni api sisa.

⁹ Ko sa gore votu tugu sa na kokorotai isa sa lame vei ti Jeremae na tinoni kokorotai, pira sau, <<Ko qai tekuria sa ka uengavuluputa poata siliva, na vaina isa qai malumu vainia ira na tinoni Izireli,

¹⁰ ko qai vainia iapeki kobu peso tana tinoni roroiti raro patu, isa sa garununisiu na Bangara ara ko mana roitinia,>> sau.

*I Paelati sa Nanasia si Jisu**(Maka 15.2-5; Luke 23.3-5; Jone 18.33-38)*

¹¹ Ego ko sa lao turu pa moena i Paelati na qavuna si Jisu, ko sa nanasia na qavuna sisa, <<Na bangara tugu tadira na Jiu sao?>> saunia.

Poni pira sau si Jisu, <<Isa tugu qu pojai ao ina,>> saunia.

¹² Tonai qai jutunia doru paranga ira na kuta iama beto na iviva mamata, sa sake pavu oeria i Jisu sira.

¹³ Poni sa parangia i Paelati sisa, <<Ai vei, quke nongororia ao sa doru sakasava qai jutunigo inara?>> saunia.

¹⁴ Ba kepore tugu sa kai pakata paranga ikete bi oe laonia si Jisu, ko ketakoi sa sa gabara jola sa na qavuna.

*I Jisu aa Tavile ko mina Tavamate**(Maka 15.6-15; Luke 23.13-25; Jone 18.39-19.16)*

¹⁵ Ego pa doru totooso vavolo Alokata sa na ona tutina tugu na qavuna sa sa boka ruvata vaniria ira na tinoni Jiu sa kai tinoni tapiuna mai tepai.

¹⁶ Ko pa totooso isa sa koleona sa kai tinoni tapiuna na tagigila vatalena sa kai tinoni ikikerena jola sisa, na isongona i Jisu Barabasi.

¹⁷ Ko totonai qai lao vaikamu beto sira doru tinoni sa sa nanasaria i Paelati sira, <<I sei ira karu sa qu nyoguania agou ba ruvata vanigou ara? I Jisu Barabasi ba i Jisu isa sa tapoja na Karisito?>> sau.

¹⁸ Ura sa gigila vataleriaona i Paelati sira ka visa iviva mamata sa qai konoa gu si Jisu ko vei sa qai loa laonia tana.

¹⁹ Totonai sa korapa toqona pa nona totoqona pa ia vavaitutina si Paelati, sa sa garunu laonia na maqotana tana sa kai nongoro, pira sau, <<Muke kotia ao na tinoni tuvisina ina, ura kubo sakasava vaivatakulangadi sa qa putagitaria ara pa bongi na veveina na tinoni ina,>> sau.

²⁰ Ego pa toতোসা isa sa ira na kuta iama beto na iviva mamata sa qai paranga sosoriria sira na minete tinoni, ko mai parangia tugu si Paelati ko mi ruvatia si Barabasi goto i Jisu sa mina tavamate tugu qarigu.

²¹ Ba i Paelati sa nanasaria mule sira na minete tinoni, <<I sei ira karu pira sa qu nyoguania agou ko ba ruvata vanigou ara?>> sauniria.

Poni sa, <<I Barabasi!>> qarigu.

²² Poni sa parangaria i Paelati sira, <<Ko ai mana veinia ara si Jisu isa sa tapoja na Karisito?>> sau.

Poni sa qai oe lao sira doru, <<Isa sa mi tavamate gu pa korosi!>> qarigu.

²³ Ba sa nanasa liguria mutugu i Paelati sira, <<Na sela sa sa sa roitinia isa?>> sauniria.

Ba totonai sa qai vevela vaiolo viviva sira, pira qarigu, <<Vamatea pa korosi!>> qarigu.

²⁴ Totonai sa doro gigilai i Paelati sa kepore mule kai sa mina boka roitinia isa goto na vaipera gu sa kode mina podo sau, poni sa lao nobu pie ko sa loqa lima pa moedi ira na minete tinoni, beto sa pira sa paranga vei, <<Ara sa qa talegasania sa na mate tana tinoni api! Kopira sa na miu ginugua tu mekamiu agou sapi,>> sau sisa.

²⁵ Qai paranga sira na minete tinoni doruna, <<Jongana, agei beto ira na tumei me gosoroni vinakilasa sa na mate tana tinoni ina!>> qarigu.

²⁶ Ko sa garunuria i Paelati sira na solodia ko qai ruvatia si Barabasi, beto sa pa liguna qai iruni vavaiiruna si Jisu sa sa loa lao vaniria ko mai vamatea sau.

*Qai Vavagoreni Qera si Jisu
(Maka 15.16-20; Jone 19.2-3)*

²⁷ Beto sa qai toni laonia ira na solodia tai Paelati pa kakabarena na ruma tana qavuna si Jisu, ko qai lao turu vailivutai betonia ira na minete solodia doruna sisa.

²⁸ Qai jokolo vagore palea sa nona poko, beto qai vasae beinia kai poko gojo jijimirina.

²⁹ Beto qai tekua na kae gou vavaiokana ko qai polo vadididolai vaipipiluainia beto sa qai vaso-lapania pa batuna, beto qai tekua kai kolu ko qai vaarunia pa lima kale matuana. Beto sa qai kole totodongo pa moena ko qai kole vavagoreni qera, pira qarigu, <<Mi toa vakakasa tu na bangara tadira na Jiu!>> qarigu.

³⁰ Beto sa qai tue taria, beto qai majai na batuna.

³¹ Pa liguna qai beto vavagoreni qera veinia inara, sa qai vagore pale sa na poko jimiri qai vasaenia, ko qai vasae beinia nona poko, beto sa qai toni votu laonia ko mai vamatea pa korosi qarigu.

*Sa Tavamate pa Korosi si Jisu
(Maka 15.21-32; Luke 23.26-43; Jone 19.17-27)*

³² Ego totonai qai taloa riu sa qai lao gosoria sa kai tinoni pa Saerini, na isongona i Saimone. Qai juju tarinia ko qai vapogosonia isa ira na solodia sa na korosi tai Jisu.

³³ Qai lao kamua ira sa kai ia na isongona pa Qoloqota, na ginuana sa na Eqa Batu Tomate.*

³⁴ Pa ia ketakoi sa qai vania na vaini isa qai vaisomanainia na sakasava pasana sa vamalibua na vitigi. Ba tonai sa gigilai na lilingina sa pasa poni sa sa daiona bukua.

³⁵ Qai vamatea pa korosi ira sisa, beto sa qai gonania na patu vivile ko qai vilea i sei mina tekuria sira nona poko.

³⁶ Beto poni sa qai kole togo dodoro kopunia.

³⁷ Qai kuti vakolea pa korosi pa toto batuna pa narena isa sira na paranga sa tajutunia isa, pira sau: API SI JISU NA BANGARA TADIRA NA JIU.

³⁸ Ko qai mekarai vamate tavitinia isa sa karu tinoni raja ikikodi, kame keta pa kale matuana, kame keta pa kale merina.

³⁹ Ira na tinoni qai rerege jola sa qai bebegolo beto bebekuturia na batudi beto qai avavu beto poja vivikere pale si Jisu,

⁴⁰ pira qarigu, <<Ao na tinoni muna jegaria na zelepade madina beto pa rane vinaue muna roiti beinia qugu! Ego tu mu alo mulenigo mekamu vei muna Tuna na Tamasa sao. Mu tavisu goremua pa korosi!>> qarigunia.

⁴¹ Ko ira na kuta iama, ira qai vaivagigalainia na Vavanau beto ko ira na iviva mamata ba qai kole ngangangulu veinia tugu inara si Jisu, pira qarigu,

⁴² <<Na goto tinoni tu sa sa aloria, goto mekana sake boka alo mulenia mekana! Na Bangara pa

* **27:33** Sake tagigila vei beto sa tagigala na **Eqa Batu Tomate** sa na ia api. Palu na dorona pa souna sa na kubo isa sa doro vei na batu.

Izireli sisa sau ke! Ko kopira mi tavisu gore lagere tu pa korosi ko ta vasosotoa.

⁴³ Sa rangea ko na Tamasa beto mekana ba, <Ara sa na Tuna na Tamasa,> sau. Ko aria ko ta dodogoro kopunia moko! Mina nyogua tugu beka aloa na Tamasa sisa!>> qarigu.

⁴⁴ Ira karu tinoni raja ikikodi qai titi tavitia isa pa karu kalena ba qai somana paranga ngangan-gulu veinia tugu aza.

Na Matena i Jisu

(Maka 15.33-41; Luke 23.44-49; Jone 19.28-30)

⁴⁵ Ego podalai na korapa rane sa sa udea na rodomo kukuni sa na doru eqa, ko sa kole rodomo pada kue aoa.

⁴⁶ Ko sa kamua papada vei kue koloko sa sa kukuku lukana si Jisu, <<Elai, Elai, Lama Sabakatani? >> sau. (Na ginuana sa pira sau, <<Qua Tamasa, qua Tamasa! Ai sa vei ko qu loa palenisiu tu ao?>> sau.)

⁴⁷ Kaki ira qai korapa turu ketakoi sa qai non-goriadia sa paranga vei inara isa, ko qai paranga sira, <<Na tinoni ina sa korapa kukua si Elaija,>> qarigu.

⁴⁸ Ko kame ira sa sa sisiqarai abutu lao tekua kai poko, ko sa vatubulunia kai buku pasana, ko sa vakolea pa uquna na kolu, beto sa sa alaka saenia ko mi vabukua sau.

⁴⁹ Ba qai paranga sira kaki, <<Loai ko! Ta dodogoria mai, palu kode mina kamu aloa i Elaija sina!>> qarigu.

⁵⁰ Beto sa kai lukana vaiolo viviva si Jisu, beto sa sa loai na singo.

⁵¹ Ko pana totošo tugu isa sa na toba poko babana sa titi pa zelepade madina sa sa tarikatarua, sa podalai tu pa nulu ko sa gore tu kamu pa uquna pa peso. Ko sa jojou sa na peso ko qai tapapaqala sa na patu,

⁵² ira na bevi vavaigolomodi sa qai tajejegara ko qai tarevanga, ko na motadi ira na tinoni tana Tamasa qai tei mate tu pa moa sa qai tavatoa mule.

⁵³ Ko qai turu taloa pa dia bevi, ko pa liguna sa turu mule i Jisu sa qai tome lao pa gugusu tabuna pa Jerusalema, ko qai batiria ira na mota tinoni suveredi ketakoi.

⁵⁴ Na tinoni mamata gogoto beto ko ira na tinoni vaipera qai suvere tavitia isa ko qai kole kopunia i Jisu sa qai matagutu vivitigi totonai qai vagigilai na nunu beto doru sakasava qai taroiti, ko qai paranga sira, <<Sosoto na Tuna tugu na Tamasa sa na tinoni api!>> qarigu.

⁵⁵ Ego na motadi ira na rereko qai rererege tavitia i Jisu na koko lame veidi pa Qalili ko qai totokania isa sa qai kole tugu suveredia ketakoi. Qai turu pa souna ko qai kole dodoro lao.

⁵⁶ Ko ira Mere pa gugusu Magadalene, i Mere na tinadi ira Jekopi i Josepa, beto na maqotana i Zebeti sa qai kole tugu suvere vaisomanaidia tadira na rereko ketakoi.

I Jisu sa Tavapae

(Maka 15.42-47; Luke 23.50-56; Jone 19.38-42)

⁵⁷ Ego totonai sa gore sa na vevelu sa sa kamu si Josepa kai tinoni isisongo pa Arimatia. Kai sepele tugu tai Jisu sisa.

⁵⁸ Sa lao tai Paelati sisa ko sa tepai sa na kokobu tinina i Jisu. Poni sa vamalumia i Paelati ko mai loa lao vania i Josepa sa na kokobu tinina i Jisu sau.

⁵⁹ Ko sa lao tekua vagorea i Josepa sa na kokobu tinina i Jisu, ko sa udenia kai poko liosona.

⁶⁰ Beto sa sa lao vakolea pa ona bevi koregana, isa sa koni ruri vaoqilia pa patu. Ko sa bokili laonia kai patu lavata sa pa atakamanana na bevi, beto sa riuona.

⁶¹ Ko i Mere pa gugusu Magadalene, beto kai goto Mere mule sa qai kole tugu togo bata lao veidia tugu pa bevi isa.

Ira na Solodia qai Kopunia na Bevi

⁶² Ego sa rane ligu neqa, na rane Minere, sa qai mekarai lao kamua i Paelati sira na kuta iama beto na Parese.

⁶³ Ko qai paranga sira, <<Bangara, qe ke roqu mumania agei sa na paranga tana tinoni sesekena ina totonai sa korapa toana isa sa pojai, pira sau, <Pa rane vinaue mana toa mule pa mate sara,> sau.

⁶⁴ Ko muna garunu laoniria tu kaki tinoni kopu sa pa bevi ko mai kopu vatalenia tinganai mina jola tu kue rane. Kita ira na ona sepele gu mai kamu iko tekua sa na kokobu tinina beto mai lao seseke tadira na tinoni, <Sa tei toa mule tu pa mate sisa,> kita marigu. Ko isa na seseke vinabebeto isa sa kita mi ikerena jolania na momoena,>> qarigu.

⁶⁵ Poni sa pira sauniria i Paelati, <<Mu lao tekuria kaki solodia ko mu kopu vatale veinia isa muna bokai agou sa na bevi,>> sauniria.

⁶⁶ Poni qai taloa riu sira ko qai lao varamata vatalea kai vinagigila pa patu pateina na bevi,

beto sa qai vasuvereria na tinoni kopu ko mai kopu vatalenia qarigu.

28

I Jisu sa Toa Mule pa Mate

(Maka 16.1-8; Luke 24.1-12; Jone 20.1-10)

¹ Ego pa liguna na rane Minere ko na vuvugei jonga rane momoe pa vuiki, sa i Mere na rereko pa gugusu Magadalene beto kai goto Mere mule sa qai lao ko mai doria na bevi qarigu.

² Poni sa sa raja sa kai nunu lavata, ura kai mateana tana Bangara pa noka sa sa gore lagere beto ko sa bokili varijo palea sa na patu sa tapateinia na bevi, beto sa kesa kole toqona pa narena.

³ Ko na dogorona na tinoni isa sa sa vei na malarana na kapi, beto nona poko ba qai keka keala lelei.

⁴ Ira na tinoni kopu ba qai matagutu vivitiginia sisa, ko qai gona kole neneqere vei na tinoni mai mate qarigu.

⁵ Beto sa pira sauniria na mateana sira karu rereko, <<Muke matagutu! Qa gigilaiqua ara sa qu korapa nyaqoa agou si Jisu isa sa tavamate pa korosi.

⁶ Kepore lani sisa, ura sa tei toa mule tu sisa isa mina vei sau sa tei poja vakolea tu perangana. Mei, lame ko mu doria sa ketakoi sa kole isa perangana.

⁷ Beto sa muna siqarai lao pojaniria sira ka visa ona sepele, <Sa tei toa mule tu pa mate sisa, ko kopira sa tei lao momoe tu pa Qalili sisa. Ketakoi tu sa muna batinia agou! > munaguniria. Mu

roroqua sisa qa koni pojanigou api,>> sau sa na mateana.

⁸ Ko qai taloa sisiqarai pa bevi sira karu. Qai matagutudia tugu, ba qai qera vivitigi tugu, ko qai abutu riu ko qai lao pojaniria sira na ona sepele qarigu,

⁹ sa sa lame tugu gosoro qequeraniria si Jisu, <<Jongana!>> sau. Poni qai lao tana sira karu ko qai todongo aru tamana pa karu nenena, ko qai vatarasaea sisa.

¹⁰ Beto sa parangaria i Jisu sira karu, <<Muke matagutu! Mu lao pojaniria sira na tasiqo ko mai lao pa Qalili. Ko ketakoi tu sa kode mai batisiu ira sara,>> sau sisa.

Na Vavakato tadira na Tinoni Kopu pa Bevi

¹¹ Ego ko totonai qai korapa rerege mule riudia sira na rereko, sa kaki ira na solodia qai kopu pa bevi sa qai lao pa Jerusalema, ko qai lao vavakatoniria tadira na kuta iama sira doru ginugua qai podo aipira.

¹² Poni qai vaikamu sira na kuta iama na iviva mamata ko qai vatoqoa sa kai roroqu ko qai vani vasokuniria na poata sira na solodia qai kopu pa bevi,

¹³ beto pira qai naqu veiniria, <<Pira munagu sagou, <Qe kole puta agei na bongi sa qai kamu iko tekua ira na ona sepele sa na tinina,> munagu.

¹⁴ Vei mina nongoria na qavuna sa na ginugua api, sa agei kode mene paranga valolomosia sisa ko agou muneke gosoro tapata,>> qarigu.

¹⁵ Ko qai aru vakarovia ira na solodia qai kopu pa bevi sa na poata, beto qai tutia tugu sisa vei muna roiti vei qariguniria ira na kuta iama. Ko na

vavakato isa sa sa tavarerege tadira na tinoni Jiu tinganai sa kamua pa rane pa ngeni api.

*Sa Votu Tadira na ona Sepele si Jisu
(Maka 16.14-18; Luke 24.36-49; Jone 20.19-23;
Roiti 1.6-8)*

¹⁶ Ego ko qai taloa lao pa Qalili sira na ona sepele pa kubo ketakoi sa poja vakoleniria i Jisu mai vera sauniria.

¹⁷ Ko totonai qai batia ira si Jisu sa qai vatarasaea ira sisa, ba kaki qai ruarabeke tugu.

¹⁸ Beto sa rerege tata laoria i Jisu sira, ko sa parangaria, <<Qa tei taiania tu ara sa doru neqi pa noka beto pa peso.

¹⁹ Ko sa vei sa mu lao ko mu vasepele vanisiu sira doru puku tinoni, muna paputaisoria pa isongona na Tamana, na Tuna, beto na Gagala Tabuna.

²⁰ Beto ko muna vaivagigalainiria ko mai vataberia sira doru sakasava qa garununigou ara. Beto ko ara sa mana vavaburogou doru totošo, tinganai mina kamua na vinabetona na totošo,>> sau si Jisu.

Luqa Full Bible

The Holy Bible in the Lungga language of the Solomon Islands

copyright © 2024 The Seed Company and Islands Bible Ministries

Language: Luqa (Lungga)

Contributor: Islands Bible Ministries

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 May 2025 from source files dated 10 May 2025

5d1e81f5-a5ad-515f-b060-b232902280e1